

Kommune Qeqertalik

MEEQQAT ILLERSUISUATA

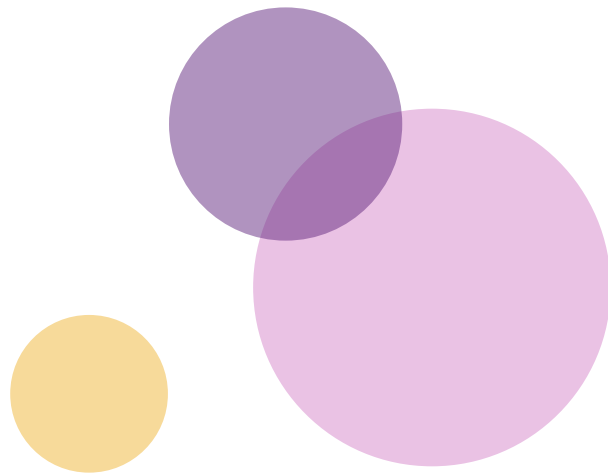
KOMMUNE QEERTALIMMUT

ANGALANERANIT NALUNAARUSIAQ, 2019

Meeqqat Pisinnaatitaaffiit Sullissivik

Maj 2020

Saqqummersitsisoq	MIO – Meeqqat pisinnaatitaaffinut sullissivik Postboks 1290, Qullilerfik 2, 801-2, 3900 Nuuk, Grønland, www.mio.gl
Saqqummerfia	Maj 2020
Allattutt	Børnetalsmand Aviâja Egede Lynge og MIO's sekretariat
Nutserisoq	Kunuunnguaq Fleischer
Ilusilersornera	iCICERO, Nuuk
Assit	MIO

*"Ulluinnarni
toqqissisimasarpunga,
kisianni freerfitsinni
amaartoqartarpoq illoqarfeeraru,
toqqissisimavallaarneq ajorluni."*

Nivarsiaaraq, 13-inik ukiulik

*"Ilanngua
oqaluttuarisinnaassavara.
Angerlarsimaffinga
nuannarerpiangilara pissutaasoq
illoqatikka ikiaruunginnaavittaramik
oorisinerit tamaasa suutaarullutillu
annusilerlutik."*

Nivarsiaaraq, 15-inik ukiulik

*"Aliasut tarpunga.
Ilaatigut kamalluga kisianni
kamaga allanut tutsinnagu."*

Nukappiaraq 14-nik ukiulik

"Soqutingineqarpiarnanga."

Nivarsiaaraq, 12-nik ukiulik

*"Anaanakkut amaarlutik
kamaatileraangata aliasut tarpunga.
Kingumut utersaalertarama
tujormisarnikuungama,
tamanna nuannarinngilara."*

Nivarsiaaraq, 15-inik ukiulik

*"Nuanninngittunik
misingisaqaraangama
saaffissaaruttutut
misingisinnaasarpunga,
apequtaavoq suna
misinginerlunga."*

Nivarsiaaraq, 15-inik ukiulik

SIULEQUT

Meeqqat illersuisuat aamma Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiit pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 11, 22. november 2011-meersumi § 8, imm. 1, nr. 4 naapertorlugu, Meeqqat Illersuisuattut pisussaaffigivara Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqa-tigiissutaanni aalajangersakkani siunertat aallaavigalugit meeqqat Kalaallit Nunaanni inuuneranni pissutsit nalilersornissaat. Angalanermit nalunaarusiaq manna tassaavoq pisinnaatitaaffeqartunit – tassalu Kalaallit Nunaanni meeqqanit inuusuttunillu – qanoq innerat pillugu oqaase-qaatit. Aammattaarli angajoqqaanit, inersimasunit allanit sulisunillu meeqqat inuusuttullu inuunermi atugarisaat pillugit oqaaseqaatit tunnga- vigisanut ilaapput. Taamaalilluni nalunaarusiaq tassaangilaq nakkutillineq, aalajangiineq, ilisimatusarnikkut pissusiviusulluunniit ujartorlugit nalunaarusiaq.

Tamatumunnga atatillugu 2019-imi 19. oktoberimiit 17. novemberimut Kommune Qeqertalimmi illoqarfinnut nunaqarfinnullu arfineq-marlun- nut angalavunga, meeqqanik inuusuttunillu inuunermi atugarisaat pillugit oqaloqateqarniartarlunga.

Ataatsimut isigalugu meerarpassuit ingerlalluartut meeqqatullu pitsaasumik inuuneqartut naapippagut. Meeqqat, inuusuttut inersimasullu meeqqatut inuusuttutullu inuuneq nuannaarutigalugu oqariartuutigaat.

Ajoraluartumilli aamma meeqqat inuusuttullu amerlasuut atugarliortut naapippagut, naak pisortat annertuumik suliniuteqartaraluartut, sumi- ginnagaanermik nakuusernerrillu nalaataqarnermini sulis pisiaqartitaminnik pisortanit ikiorserneqartanngitsut.

Naapippakka meeqqat ernummatiminnik, nanertuutiminnik isumassugaanissamillu amigaateqarnerminnik oqaluttuartut. Meeqqat, atornerluif- fiusunik angerlarsimaffeqarnerminnik eqqortumillu ikiorserneqartannginnerminnik oqaluttuartut. Meeqqat timikkut, kinguaassiuutitigut tarnik- kullu innarlineqarnermik misigisaqartartut.

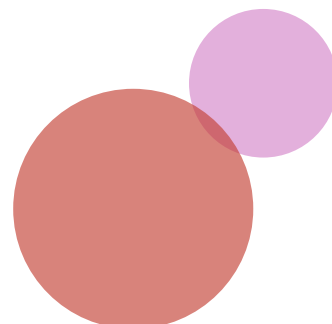
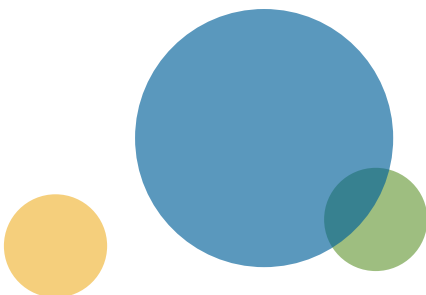
Inatsisit tunngavigalugit suliasarivara oqariartuutaasa tamanut, politikerinut akisussaasunut pisortanullu saqqummiunnissaat, meeqqat inuu- nermi atugarisaat sammeneqarlutillu oqallisigineqaqqullugit, naggataatigullu allanngoqqullugit – meeqqanut inuusuttunullu iluaqutaasumik. Taamaammatt nalunaarusiap imarivai, meeqqat pisinnaatitaaffiinik eqquutsitsiniarnerup qanoq pitsanngorsarneqarsinnaaneranut innersuus- sutit.

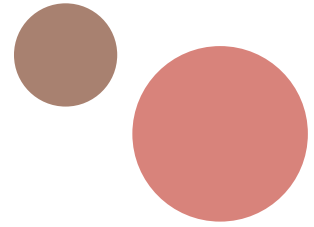
Meeqqat inuusuttullu inuunermi uagutsinnut oqaluttuartut tamaasa annertuumik qujaffigerusuppakka. Tamatumani ilanngullugit an- gajoqqaat inersimasullu – sulisut politikerillu ilanngullugit – angalanitsinni oqaloqatigisavut.

Naggasiullugu qujaffigerusuppakka suliffeqarfiit inuillu ataasiakkaat, MIO-p angalanera sioqqullugu angalaneratalu nalaani tapersiisut. Ikiorsii- simanngitsuugussi angalaneq iluatsissinnaasimassanngikkaluarpoq.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Aviâja Egede Lyngé
Meeqqat Illersuisuat

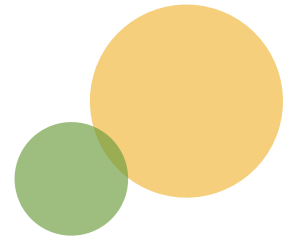

1. AALLAQQAASIUT	7
1.1 Meeqqat illersuisuata inatsisit malillugit inissisimanagera suliaassalu	7
1.2 Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqtigiissutaannut naleqqiullugu Kalaallit Nunaata pisussaaffii	7
1.3 Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqtigiissutaat	8
2. NAALAGAFFIIT PEQATIGIIT, ARTIKEL 12: MEEQQAP TUSAANIARNEQARNISSAMINUT PISINNAATITAATTAFFEQARNERA – MEEQQAT QANOQ OQARPAT?	9
2.1 MIO-p innersuussutai	11
3. PAASISSUTISSANUT TUNNGAVIGISAT PERIUTSILLU	12
3.1 Meeqqat peqataatinnerat: Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit isumaqtigiissutaannik ilinniartitsineq, oqaloqatigiinneq aamma meeqqanik sammisaqartitsineq	14
3.2 Innuttaasunit saaffiginnissutit	15
3.3 Nalunaartussaataaneq aamma inuit kinassusiisa ilisarineqarsinnaajunnaarsarnerat	16
3.4 Kinguaariinnut tamanut pisinnaatitaaffii: Meeqqanut, inuusuttunut, inersimasunut utoqqarnullu	16
3.5 MIO-p meeqqanik isiginneriaasia	19
4. MEEQQAP ILLERSUGAANISSAMINUT PISINNAATITAATTAFFEQARNERA	21
4.1 Paquminartutut isiginnilluni annertuumik pissusilersornerup kinguneraa, meeqqat kinguaassiuutitigit innarlerneqartut ikiorneqartanninnerat	21
4.1.1 Meeqqanit inersimasunullu saaffiginnissutitut assersuutit	21
4.1.2 Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 34: Meeqqap kinguaassiuutitigit atornerlugaanissaminut illersorneqarnissaminut pisinnaatitaatffeqarnera	22
4.1.3 MIO-p innersuussutai	22
4.2 Hashimik atornerluineq annertuvoq, paquminartinneqarluni kanngunartutullu isigineqarluni	25
4.2.1 Meeqqanit inersimasunullu saaffiginnissutitut assersuutit	25
4.2.2 Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 33: Meeqqap imigassamut hashimullu illersorneqarnissaminut pisinnaatitaatffeqarnera	26
4.2.3 MIO-p innersuussutai	26
4.3 Meeqqat timikkut tarnikkullu persuttagaasameq aamma assigiingisitaaneq misigisarpaat	27
4.3.1 Meeqqanit inersimasunullu saaffiginnissutitut assersuutit	27
4.3.2 Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 19 aamma 2: Meeqqap persuttagaanissamut naalliutsitaanissamut assigiingisitaanissamullu illersugaanissaminut pisinnaatitaatffeqarnera	29
4.3.3 MIO-p innersuussutai	29
5. MEEQQAP INERIARTORNISSAMINUT ILINNIARTITAANISSAMINULLU PISINNAATITAATTAFFEQARNERA	31
5.1 Meeqqap ilinniaqqinnissaminut piareersagaanissamut pisinnaatitaatffeqarnera unaminartoqarpoq	31
5.1.1 Meeqqanit inersimasunullu saaffiginnissutitut assersuutit	31
5.1.2 Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqtigiissutaanni artikel 20, 28 aamma 29: Meeqqap ineriartornissaminut ilinniagaqarnissaminullu pisinnaatitaatffeqarnera	33
5.1.3 MIO-p innersuussutai	34
5.2 Angajoqqaat akisussaaffimmikk killiliisarnermillu ilisimaarinninnerisa patajaallisarnissaat pisariaqartinneqarpoq	35
5.2.1 Meeqqanit inersimasunullu saaffiginnissutitut assersuutit	35
5.2.2 Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqtigiissutaanni artikel 5 aamma 18: Angajoqqaat akisussaaneq aamma meeqqanik perorsaaneq	35
5.2.3 MIO-p innersuussutigai	35
5.3 Meeqqap sunngiffiminni sammisassanut kulturikkullu ingerlatsinernut peqaasinnaatitaanera pillugu ilisimasaqarnerunissamik pisariaqartitsineq	36
5.3.1 Meeqqanit inersimasunullu saaffiginnissutitut assersuutit	37

5.3.2	Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaanni artikel 30 aamma 31: Meeqqap sunngiffeqarnissamut, gasuersaarfeqarnissamut aamma pinnguarnissamut kulturikkullu sammisanut peqataanissamut pisinnaatitaaffeqarnera	38
5.3.3	MIO-p innersuusutigai	39
5.4	Meeqqat inuunermi atugarisaat, inooqatigiissutsikkut isumannaassuseq peqqissuserlu	39
5.4.1	Meeqqanit inersimasunillu saaffiginnissutinut assersuutit	39
5.4.2	Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaanni artikel 24, 26, 27: Meeqqap peqqissuunissamut, inooqatigiissutsikkut isumannaatsuunissamut naammaginatartumillu inuunermi atugaqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarnera	40
5.4.3	MIO-p innersuusutai	40
6.	MEEQQAP IKIORNEQARNISSAMINUT PISINNAATITAATTAFFEQARNERA	41
6.1	Sulianik suliaqarneq amigaataasoq imaluunniit arriippallaartoq	41
6.1.1	Meeqqanit inersimasunillu saaffiginnissutinut assersuutit	41
6.1.2	Naalagaaffiit peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaanni -artikel 3, 26 aamma 39: Meeqqap ikiorneqarnissaminut inooqatigiissutsikkullu isumannaatsuunissaminut pisinnaatitaaffeqarnera	42
6.1.3	MIO-p innersuusutai	42
6.2	Meeqqat angerlarsimaffimmik avataanut inissitat eqqugaaqqajaanerisarput	43
6.2.1	Meeqqanit inersimasunillu saaffiginnissutinut assersuutit	43
6.2.2	Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnatitaaffii pillugit isumaqatigiissutaanni -artikel 20 aamma 25: Meeqqat angerlarsimaffimmik avataanut inissitat ikiorneqarnissaminut paarineqarnerminnilu iliuitsit oqartussaasunit nakkutigineqarnissaannut immikkut pisinnaatitaaffeqarneri.	44
6.2.3	MIO-p innersuusutai	44
6.3	Meeqqat innarlutillit, meeqqat immikkut pisariaqartitsisut aamma meeqqat ilikkariatormikkut ajornartorsiutillit qarsupinneqartarput	44
6.3.1	Meeqqanit inersimasunillu saaffiginnissutinut assersuutit ⁷	44
6.3.2	Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnatitaaffii pillugit isumaqatigiissutaanni -artikel 23: Meeqqat innarlutillit ataqinassusilimmik inuuneqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarput	45
6.3.3	MIO-p innersuusutai	45
6.4	Meeqqat imminut toqunnissamik ulorianartorsiortut meeqqallu innarlugaasimasut ikiorneqartanngillat	45
6.4.1	Meeqqanit inersimasunillu saaffiginnissutinut assersuutit	46
6.4.2	Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaanni -artikel 39: Meeqqap timikkut tarnikkullu ikiorneqarnissaminut katsorsarneqarnissaminullu pisinnaatitaaffeqarnera	46
6.4.3	MIO-p innersuusutai	47
7.	NALUNAARUSIAMI PINGAARNERUSUTIGUT TUNNGAVISSAQARTUMIK PAASISAT INASSUTEQAATILLU	48
7.1	<i>"Kikkut tamarmik nalunngikkaluarpaat, kisianni arlaannaannilluunniit iliuseqartoqartanngilaq".</i> Meeqqamut pitsaanerpaasussap illersornissaanut paquminartutut isiginnilluni pissusilersorneq suliarisanullu attuumassuteqarpallaartarnerit imaannaangitsumik akornutaapput.	48
7.2	Oqartussaasut inatsisit naapertorlugit nakkutilliinissaannut piginnaasat patajaallisarnissaannik pisariaqartitsineq	49
7.3	Peqataatitsineq: Meeqqanik peqataatitsilluni meeqqallu isumaannik atuilluni kultureqarnerup pitsanngorsaaviginissaata pisariaqartinneqarnera	49
8.	NAALAGAFFIIT PEQATIGIIT, ARTIKELIT KOMMUNE QEERTALIMMI AMIGARTUMIK MALERUARNEQARTUT TAKUSSUTISSIARINERAT	50
9.	TULUTTUT EQIKKAANEQ	51
10.	ATUAKKAT TUNNGAVIGINEQARTUT	52
11.	ILANNGUSSAT	53
	Ilanngussaq 1	54
	Ilanngussaq 2	61

1. AALLAQQAASIUT

1.1 Meeqqat illersuisuata inatsisit malillugit inissisimanagera suliaasaalu

Meeqqat Illersuisuata aamma MIO Kalaallit Nunaanni immikkut pisinnaatitaaffeqarput meeqqat atugarisaasa nakkutiginiissaannut meeqqallu pisinnaatitaaffiisa qularnaarneqarnissaannut. Meeqqat Illersuisuata malinnaaffigisarpaa, inatsisit suleriaatsillu Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqaatigiissutaannut - Kalaallit Nunaata pisussaaffigisaannut - naapertuunnersut.

Meeqqat Illersuisuata suliaasaraa meeqqat pisortatigoortumik inuttullu pisinnaatitaaffiisa soqutigisaasalu siuarsarnissaat, aamma inuiaqatigiinni meeqqat atugarisaasa isiginiarneqarlutillu paasissutisiissutigineqartarnissaat.

Meeqqat Illersuisuata meeqqat atugarisaannik ingerlaavartumik ilaatsillunilu ilisimasani katersinissaq isumagissavaa, politikerinullu – inersimasunullu allanut - meeqqat oqaaseqartartuuttut suliaqassaluni.

MIO meeqqat pisinnaatitaaffii naammagittaalliorfiusinnaasullu pillugit siunnersuisarpoq, politikikkullu arlaannaannulluunniit attuumasuteqarani.¹

Nalunaarusiaq manna tunuliaqataralugu Meeqqat Illersuisuata kissaatigaa, meeqqat Kommune Qeqertalimmi atugarisaat pillugit paasissutisiinissaq, kissaatigalugulu maanna pissusiusut pissutsit misigineqartut oqallisigineqarnissaat aamma tamat oqallinneranni meeqqat tusaaneqarnissaat.

Tamanut saqqummiussinginnermi MIO-p nalunaarusiaq Kommune Qeqertalimmi kommunalbestyrelsimut saqqummiuteqqaarpaa.

MIO-p angalasarneminit nalunaarusiai allat uunga saaffiginnilluni piniarneqarsinnaapput: mio@mio.gl uaniillutillu: www.mio.gl

1.2 Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqaatigiissutaannut naleqqiullugu Kalaallit Nunaata pisussaaffii.

Kalaallit Nunaata Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit isumaqaatigiissutaata maleruarnissaa pisussaaffigaa. Artikel 3.2-imi allaqqavog:

”Naalagaaffiit peqataasut qularnaassavaat, pisinnaatitaaffiit pisussaaffiillu meeqqap angajoqqaavinut, akisussaasutut oqartussaasui-nut imaluunniit inunnut allanut inatsisilik tunngaveqarlutik meeqqamik akisussaaffiginnittunut atuuttut mianeralugit, meeqqap illersorneqarnissaa, tamannalu siunertaralugu inatsisitigut ingerlatsinikkullu iliuusissatut maleruagassat tamaasa aalajangersassallugit.”

Taamaalillutik Inatsisartut, Naalakkersuisut kommuunillu pisussaaffigaa, Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqaatigiissutit piviusunnigortinnissaannut sunniutilinnik iliuuseqarnissaa, inatsisiliornikkut malittarisassanillu atuutsinikkut.

Tamatama kinguneraa, Kalaallit Nunaata meeqqanut 18-it inorlugit ukiulinnut, matumunnga atatillugu aammattaaq Kommune Qeqertalimmi meeqqanut, qularnaassammagu, ingerlalluarnissaminut pisariaqartumik illersorneqarlutillu isumassorneqarnissaat qularnaarlugulu suliniutit sunniuteqarlarnissaat. Tamannattaaq Kommune Qeqertaliup Meeqqanut politikimini marts 2020-mi atuuttulersinneqartumi akuersaarpaa.

Meeqqat pillugit isumaqaatigiissutaatigut Kalaallit Nunaata aammattaaq pisussaaffigaa, suliani meeqqanut namminernut tunngasuni meeqqat tusaaniarnissaat – ataasiakkaarlugit aamma ataatsimoor-tutut:

”Naalagaaffiit peqataasut qularnaassavaat meeqqap, nammineerluni isummaminik saqqummiussisinnalereersup, isummaminik taamaattunik pissutsini meeqqamut namminermut tunngassutilinni tamani akornuserneqarani oqariartuuteqarsinnaanermut pisinnaatitaaffeqarnissaa; meeqqap isummeneri, ukiuinut naapertuuttumik pingaartinneqassapput” (artikel 12.1).

¹ Meeqqat illersuisuata aamma Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiit pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 11, 22. november 2011-meersoq

1.3 Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaat

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaat akuersissutigineqarput Naalagaaffiit Peqatigiit ataatsimeersuarneranni 20. november 1989. Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaat nunanit 193-iniit akuersissutigineqarnikuupput, taakkununga ilaalluni Danmark, matumunngalu atatillugu Kalaallit Nunaat ilaatinneqarluni. Kalaallit Nunaata 1992-imi aalajangiuppaa Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaat Kalaallit Nunaannut atuutissasoq, taamaalillunilu pisussaaffigilerlugu isumaqatigiissummi artikelit eqqutinnissaat isumaqatigiissutillu piviusunngortinnissaat.

Isumaqatigiissut inatsisaanngilaq, taamaammat nunat atuutsinnisaanik akuersisut isumaqatigiissut naapertorlugu eqqartuussaasinnaanngillat pillagaasinnaanatilluunniit, kisianni Naalagaaffiit Peqatigiit ataanni ataatsimiititaliap akuttunngitsumiik nalilersortarpaa nunat – Kalaallit Nunaat ilanngullugu – isumaqatigiissut eqquotsinneraat.

Kalaallit Nunaanni eqqartuussiviit maalaaruteqartarfiillu isumaqatigiissut atorsinnaavaat, suliat aalajangersimasut nalilersorniarnerranni, tamannalu aqqutigalugu aammattaaq isummerfigisinnaallugu oqartussaasut malittarisassanik il.il. atuinerat isumaqatigiissummut akerliunersoq.

Naak isumaqatigiissut ulluinnarni sulinerat aalajangiisuunngikka-luortoq, inuit kikkulluunniit qularnaartariaqarpaat isumaqatigiissutip maleruarneqarnissaa – aamma ulluinnarni aalajangiisarnermi.

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaat nunarsuarmit tamarmi meeqqanut 18-it inorlugit ukiulinnut atuuppoq, meeqqamullu pitsaanerpaasusaaq aallaavigalugu.

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaat nalinginnaasumik sisamaqiusanngorlugu immikkoortinneqartarpoq:

Meeqqat tunngaviumik pisinnaatitaaffii

Meeqqat ineriartornissaminut pisinnaatitaaffii

Meeqqat illersorneqarnissaminut pisinnaatitaaffii

Meeqqat oqartussaqaataanissaminut pisinnaatitaaffii

2. NAALAGAFFIIT PEQATIGIIT, ARTIKEL 12: MEEQQAP TUSAANIARNEQARNISSAMINUT PISINNAATI-TAAFFEQARNERA – MEEQQAT QANOQ OQARPAT?

Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissummi Artikel 12-imi meeraq nammineq isummaminik saqqummiussinissaminut pisinnaatitaaffilerneqarpoq, isummamilu ukiuni inerisimassutsinilu naapertorlugit ataqqineqarnissaa pisinnaatitaaffigalugu. Imaappoq meeqqat aalajangiiniarnernut imminnut tunngasunuinnaq ilaatinneqartassanngitsut, soorlu Meeqqat tapersorsorneqarnissaannut Inatsisartut inatsisaanni nr. 20, 26. juni 2017-imeersumi § 21-mi allaqqasooq.

Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 12-ip aamma oqariatuutigaa, meeqqat suliniutinut tamanut Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiisut piviusunngortinniarlugu aallarnisarneqartunut peqataatinneqartassasut. Aammattaaq ilimagisaavoq inersimasut meeqqat tusaaniarnissaat kisiat anguniaannarnagu, aammali isummersuutaat naammattumik naleqartittassagaat.

Aammattaaq oqartussaasut qularnaassavaat meeqqat inuusuttullu peqataatinnessaat, pisortatigoortuunngitsumik suliaqartunut (NGO-nut) imaluunniit allanut taama pisoqarnissaanik qularnaarissuusunut innersuutiinnaqinagit. Kiisalu meeqqanik peqataatitsineq ingerlanneqartariaqarpoq, Naalagaaffiit Peqatigiit Nunap Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Nalunaarutaat isiginiarlugu. Imaappoq unamminnartunik aaqiissutissanullu suussusiliiniarnermi eqqumaffigisariaqarpoq, sumiiffinni ataasiakkaani inuiaqatigiit allatut iluseqarsinnaammata, peqataatitsiniarluni suliniutit allatut aaqjissuunnissaanik pisariaqartitsiffiulersunik.

MIO-p meeqqat aperivai, inersimasut imminnik paarsilluassagunik qanoq iliortariaqarnersut. Akissutigineqartut ilaat ataani takutinneqarput:

”Nerisittarluta ilagaluta.”

Nukappiaraq, 12-inik ukiulik

”Ajunngitsumik imigassartaqanngitsumik najungaqartinneqarlunga. Ataataga kamattarunnaarluni.”

Nukappiaraq, 14-inik ukiulik

”Ajunngitsumik oqaluunneqarnissara, nerisinneqarnissaralu, nukis-saqarnerullunga sinilluarnaruniassagama. Asanninneq.”

Niviarsiaaraq, 13-inik ukiulik

”Asallunga, Paarilluarlunga.”

Niviarsiaaraq, 11-inik ukiulik

”Nerisilluarlunga paarilluarlunga.”

Nukappiaraq, 12-inik ukiulik

”Angajoqqaat imaluunniit inersimasut paarillusangunitigut asalluta nerisittarluta

Nukappiaraq, 12-inik ukiulik

”Asannissapput, tapersersuissapput, nilliaffinginnipalaartaratik, ka-maatikulassanngillat, toqqissisimassapput.”

Nukappiaraq, 14-inik ukiulik

”Ataqqillunga, asallunga, toqqissisimatillunga.”

Niviarsiaaraq, 14-inik ukiulik

”Ullaakkut atuariartorniaraanni itersajaartarlunga, neriffissami neriar-toqqusarlunga, unnukkut unnuppallaanngittukkut angerlaqqusarlunga. Uatsinni oqaluuttarlunga.”

Niviarsiaaraq, 14-inik ukiulik

”Take care of me, feed me, love me, a great house, no spending their money to alcohol, no smoking.”

Niviarsiaaraq, 14-inik ukiulik

**"Inuunermut
siunnersuisinnaasut
ajortunullu illersorluta."
Niviarsiarraq, 13-inik ukiulik**

"Inersimasut eqqumaffigissavaat meeraq qanoq misiginersaq qanoq ikiugassaanersaq qanorlu pisariaqartitsinerlu."

Nukappiarraq, 15-inik ukiulik

"Suli meerangama naaluara."

Nukappiarraq, 13-inik ukiulik

"Nerisassaqartissavaannga, atisassaqartissavaaga, amigaateqassanngilaannga, allallu."

Niviarsiarraq, 10-nik ukiulik

"Pisaqartilluarlunga."

Niviarsiarraq, 11-nik ukiulik

"Paasinnissinnaaneq kamannani."

Niviarsiarraq, 13-nik ukiulik

"Imeratik, paarilluarlunga."

Nukappiarraq, 11-inik ukiulik

"Namminneertinnerulaarlunga, kisianni ajornartorsiutinik ikiuilluar-sinnaallutik."

Niviarsiarraq, 15-inik ukiulik

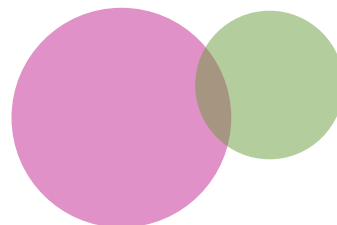
"Killeqarlunga angerlarfissat il. il. Angerlarsimaffik toqqissisimanar-tuutillunga asallunga nerisassaqarlunga atisassaqarlunga."

Niviarsiarraq, 15-inik ukiulik

"Killissannik nassuujaallunga oqaaqqissaarlunga/nassuujaattarlunga oqaluuttuarlunga."

Niviarsiarraq, 14-inik ukiulik

**"Amarnani ikiarornani."
Nukappiarraq, 12-inik ukiulik**

Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 12: Meeqqap tusaaniarneqar-nissaminut pisinnaatitaaffeqarnera

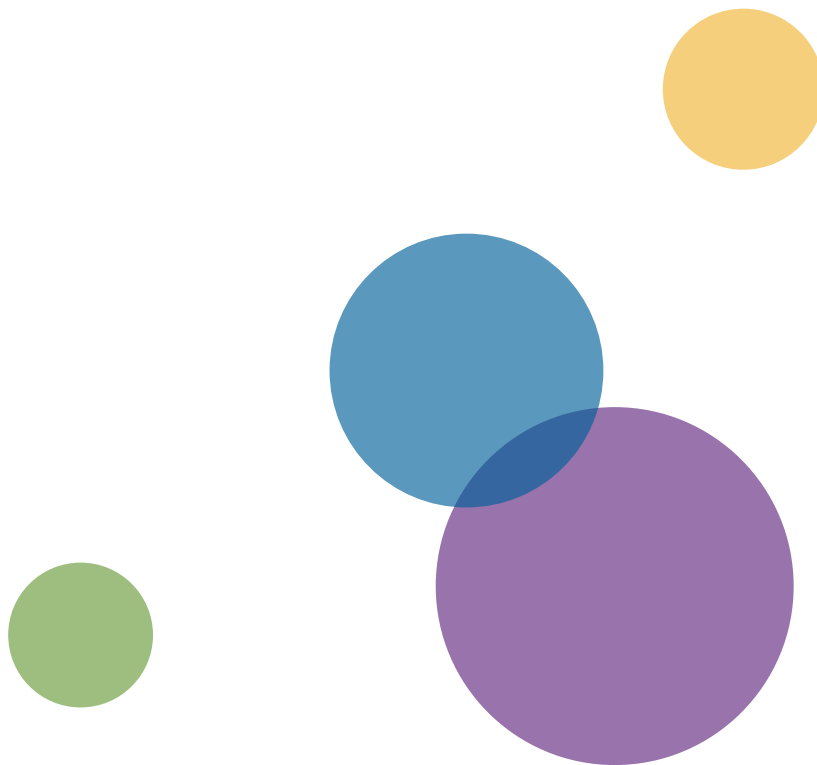
Naalagaaffiit peqataasut qularnaassavaat meeqqap, nammineerluni isummaminik saqqummiussinnaalereersup, isummaminik taamaattunik pissutsini meeqqamut namminermt tunngassutilinni tamani akornuserneqarani oqariartuuteqarsinnaanermut pisinnaatitaaffeqarnissaa; meeqqap isummeneri, ukiuinut inerisimassusianullu naapertuuttumik pingaartinneqassaput. Tamanna siunertaralugu meeraq annermik periarfissinniarneqassaaq, suliat meeqqamut tunngasut eqqartuussisarnermi oqartussaasunit imaluunniit ingerlatsinikkut oqartussaasunit suliarineqarnerini, nammineerluni imaluunniit sinniisorisaaq imaluunniit sullissisoq naapertuuttoq aqquutigalugu, naalagaaffimmi eqqartuussivinni periaaserineqartussat aalajangersakkat naapertorlugit oqaaseqarnissaminut.

2.1 MIO-p innersuussutai

- **MEEQQAT ILAASA PEQATAATINNEQARNISSAQ KISSAATIGISANNGILAAT, ILAAT PEQATAASINNAANNGILLAT IMALUUNNIIT PEQATAASUSSAANATIK**, kisianni pisariaqartinneqarpoq meeqqat peqataatinneqartarnerannik isummersornerisalu atorneqartarnerannik ileqquliussinissap patajaallisarneqarnissaa, meeqqat tusaaniarneqartutut namminneq misigiffigisaannik, tamannalumi aamma kommunip meeqqanut politikkiani akuerisaasumi piumasaavoq. Aammattaaq pisariaqartinneqarpoq meeraan-naanngitsut, aammali angajoqqaat, atuarfiit il.il. qanoq iliorluni meeqqat peqataatinneqarsinnaaneriniik paasinninnissamut sakkussinnissaat. Taamaaliornissaaq kommunip meeqqanut politikiani periarfissinneqarluarpoq, meeqqat tusaaniarneqarnerisigut, paasineqarnerisigut aamma meeqqat ukiuinut naapertuuttunik timikkut tarnikkullu suliniuteqartoqarneratigut.

PAASISSUTISSAT

Meeqqat pisinnaatitaaffeqarnerat imaanngilaq meeqqat aalajangiisuussasut. MIO-p ilaanneeriarluni naammattoortarpa inersimasut akornanni isumaqartoqartoq, inersimasut meeqqanik isumasiullutillu tusarnaarpata, kingunerissagaa meeqqat ilimagigaat isummatik kissaatitillu tamarmik maleruarneqartut. MIO-p misilittagai naapertorlugit imaappoq, inersimasut meeqqallu ilimagisaasunik naleqqussaaqatigiinnissaaq piffissamik atuiffigigaangassuk, meeqqat isummaminik saqqummiineq aalajangiinerlu imnikkoortissinnaasaraat. Allatut oqaatigalugu pimoorunneqarnerup assiginngilaa aalajangiisussaaneq.

3. PAASISSUTISSANUT TUNNGAVIGISAT PERIUTSILLU

Meeqqat inuusuttullu peqataatinniisaat MIO-p tunngaviisa pingaarnarpaat ilagimassuk, MIO-p periusaani qitiulluinnartut ilagaat nunap immikkoortuinut assigiingitsunut orniguttarnissaq, meeqqat inuusuttullu atugarisaat pillugit oqaloqatiginiarlugit. Angalanernit nalunaarusiani qitiupput, paasissutissat meeqqanit namminernit aamma inersimasunit MIO-p oqaloqatigisaanit toqqaannartumik pissarsiarineqartut. Taamaalilluni meeqqat inersimasullu

nalunaarusiat tunngavilersornerinut peqataasarpud taamatullu aamma tigussaane-rusutigut pingaarnerusutigullu inassuteqaatinut – oqaaseqaatit aallaavigalugit siunnersuutigineqartunut tunngavilersueqataallutik.

Angalanermi MIO-p meeqqat 359-it atuarfinni oqaloqatigalugillu meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit sammisaqartippai. MIO-p innuttaasunik oqaloqateqarnerit 175-it ingerlappai, tassalu meeqqat, inersimasut sulisullu (ilinniartitsisut, peqqinnissaqarfik, isumaginnittoqarfimmi sulisut, politikerit il.il.) oqaloqatigalugit. Meeqqat, inuusuttut utoqqaanerusullu 200-t missaanniittut Aasianni Qeqertarsuarmilu immikkut itumik pisinnaatitaaffiit pillugit aaqqissuussinernut peqataapput.

MIO-p sulinerminut pilersaarutaa:

Sumiiffinni ataasiakkaani atuarfinni MIO meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit ilinniartitsisarpoq, aamma meeqqat inersimasullu MIO-mut saaffiginnittut tamaasa oqaloqatigisarlugit.

Meeqqanik ilinniartitsinerup imarivai Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaannik paasititsiniaaneq, oqaatsit periutsillu meeqqat ukiuinut naleqquttut atorlugit. Ilinniartitsineq malitseqartinneqartarpoq Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Institutti suleqatigalugu sularineqarsimasunik pisinnaatitaaffiit pillugit sammisaqartitsinernek. Tamatuma ilutigisaanik MIO-mi isumaginninnikkut siunnersortit meeqqanit inersimasunillu saaffigineqartarput, meeqqallu pisinnaatitaaffii pillugit siunnersuillutillu ilitsersuisarlutik.

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaannik ilinniartitsinerit, siun-

nersuinerit ilitsersuinerillu taamatut akuleriisinnerisigut, meeqqat inuusuttullu inuunermi atugarisaat pillugit ilisimasaqalersarpoq.²

Eqqarsariaaseq malinnaaniarluni angalasarnerit taamaattut tunuliaqutarisaat ima takutinneqarsinnaavoq:

Uanngaanneersoq: "MIO. Inddragelse af børn og unge, hvordan og hvorfor"/ Meeqqanik inuusuttunillu peqataatitsineq, qanoq aamma sooq", Thomas Trier Hansen, 2018.

² Meeqqat Illersuisuata MIO-llu sallituppaat meeqqat, atugarisatig pillugit ukiumikkut namminneerlutik oqalullutik, allallutik titartaallutilluunniit saqqummiisinaalersimasutut nalilerneqartut.

Inuit tallimat angalaqatigiipput, ukuusut: Meeqqat Illersuisuat Aviâja Egede Lynge, isumaginninnermut siunnersorti Nauja Benjaminsen, meeqqanut siunnersorti Ellen Bang Bourup, AC-fuldmægtigi Jakku Bregnhøj aamma isumaginninnermut siunnersorti avataaneersoq Pa-niaraq Rosing Sølvtoft.

MIO- tikeraagai:

Ikerasaarsuk

Niaqornaarsuk

Kangaatsiaq

Aasiaat

Akunnaaq

Qasigiannugit

Qeqertarsuaq

(aamma takuuk ilanngussaq 1:Ekstern plan – Kommune Qeqertalik).

Assip oqaasertai: Angalaqatigiit oktober-november 2020-mi Ikerasaar-summut, Niaqornaarsummut, Kangaatsiamut, Aasiaannut, Akunnaamut, Qasigiannuganut Qeqertarsuarmullu angallatigaat 'pisinnaatitaaffiit umiarsuaat' "Adolf Jensen".

Atuarfiit pisortaasa politikerillu ataatsimeeqatiginerisa saniatigut MIO-p aammattaaq sulisut oqaloqatigai (ilinniartitsisut, peqqinnis-saqarfimmi sulisut, perorsaasut/ikiortit, ilinniartitsisut siunnersortit, atuartut angerlarsimaffiini sulisut, angajoqqaarsiat, Efterskole Villads Villadsenimi aqutsisut il.il.).

MIO-p Kommune Qeqertalimmut angalanera sioqqullugu atuarfiit at-taveqarfiillu telefonikkut emailikkulluunniit attavigineqarput, piffissat, sumiiffissat sammisassallu isumaqatigiissutigineqarlutik. Illoqarfinni nunaqarfinnilu radiukkut nivinngaallunilu nalunaarutit aqutugalugit innuttaasut kaammattorneqarput meeqqat atugarisaat pillugit aam-ma/imaluunniit siunnersorneqarnissaq ilitersorneqarnissarlul siuner-taralugit saaffiginittaqullugit.

Innuttaasut – meeqqat inersimasullu – saaffiginittut amerlassusaat: 175

Innuttaasut inersimasut saaffiginittut: 63

Innuttaasut meeqqat saaffiginittut: 42

Sulisut (taakkununnga ilaallutik isumaginninnermi sulisut, ilinniartitsisut, atuarfiit pisor-taat, peqqinnissaqarfimmi sulisut, politikerit): 70

Aasianni Qeqertarsuarmilu pisinnaatitaaffiit pillugit ullorititami meeqqat inersimasut utoqqaallu 200 miss. peqataapput.

MIO-p pisinnaatitaaffiit pillugit sammisaqartitsinerinut atuartut 359-it peqataapput:

Illoqarfik/nunaqarfik	Katill.	Klassit
Aasiaat	68	7. aamma 9. klasse
Qasigiannugit	77	4.-9. klasse
Kangaatsiaq	41	1.-10. klasse
Qeqertarsuaq	57	5.-10. klasse
Niaqornaarsuk	27	1.-9. klasse
Akunnaaq	6	1.-8. klasse
Ikerasaarsuk	17	1.-9. klasse
Aasianni atuartut angerlarsimaffiat	17	8.-10. klasse
Efterskole Villads Villadsen	49	16.-18-inik ukiullit
Katillugit	359	

3.1 Meeqqat peqataatinnerat: Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutaannik ilinniartitsineq, oqaloqatigiinneq aamma meeqqanik sammisaqartitsineq

Meeqqanik peqataatitsineq qanoq isumaqarpa?

Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissummi Artikel 12 isumaqarpoq: Meeqqap pisariaqartitai qulakkeerneqarsinnaanngitsut, meeqqap nammineq isiginneriaasia ilaatinngagu. Meeraq nammineq isummersuutiminik oqariatuuteqarsinnaaguni, isummami saqqummiunnissaannut qularnaarunneqassaaq, meeqqallu isumai ukiuinut inerisimassusianullu naleqqiullugut naapertuuttumik naleqartinneqassallutik.

Tamatamani pisariaqarpoq, inersimasut meeqqamik tusarnaarnissaat, meeqqamullu meeqqap nammineq oqaasii atorlugit attaveqarnissaat.

Taamaammatt MIO-p periutsit atortarpai, meeqqanik - sumiiffii aallaavigalugit meeqqallu piumasaat tunngavigalugit - naapitsiffiusut. MIO tunngaviusumik isumaqarpoq, meeqqat tassaasut namminneq inuunertik pillugu immikkut ilisimasallit, inersimasullu akisussaaffigigaat meeqqat oqaasiisa eqqarsaataasalu naalaarnissaat, tusaaneqartutut peqataatinneqartutullu misigeqqullugit.

Meeqqat oqaloqatigineranni pingaartinneqarput sammisassat Meeq-

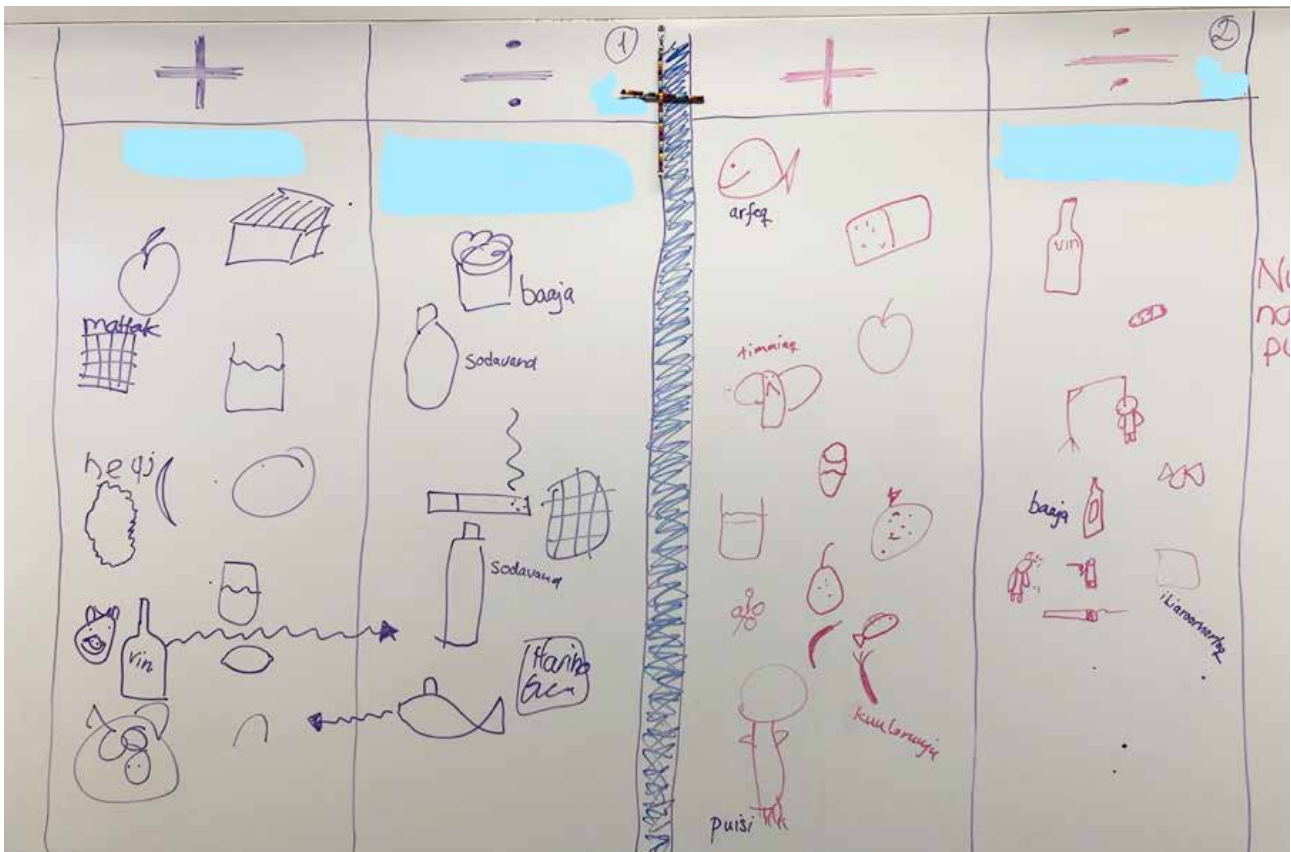
qat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissummi artikelit makkununga tunngasut:

- meeqqap illersorneqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarnera
- meeqqap ikiorneqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarnera
- meeqqap toqqissisimasumik angerlarsimaffeqarluni peroriartornissaminut pisinnaatitaaffeqarnera

Meeqqat pisinnaatitaaffiik ilinniartitsineq aallartittarpoq Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutip ilisaritinneranik. Tulliullugu meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit sammisassaq "Peqqissuseq pillugu arpaqattaarneq" ingerlattarpat. Pisinnaatitaaffii pillugit sammisassat ilinniartitsinermi atorussiamit uanngaanneersuupput: "Meeqqat pisinnaatitaaffii ilinniartitsissutigigit", atorussiallu taakku MIO-p Inuit Pisinnaatitaaffiit Institutti peqatigalugu suliarinikuuai.

Pisinnaatitaaffii pillugit sammisaqarnermi atuartut holdikkaarlutik, sunaluunniit peqqinnartoq imaluunniit peqqinnangitsoq pappialamut angisuumut allakkiartortarpaat/titartartarpaat. Kingornatigut meeqqat allassimasaat/titartarsimasaat pillugit oqaloqatigisarpagut, meeqqallu isumaliutigisaat meeqqat pisinnaatitaaffiit atasusertarlugit.

Sammisaqartitsinerit tamatigut klasselæri peqataatillugu ingerlanneqartarput, MIO-milu sulisut suliassat akunnerminni agguatartarpaat, sulisut ilaat suliassanik naassuaasusarlunilu sinnerilu meeqqanik malinnaasarlutik. Malinnaanerit pingaarteqartuupput, meeqqat amerlasuut isiminik timertillu atorlugu oqaluppallaangik-kaluarlutik attaveqariaaseqartarmata.

"Peqqissuseq pillugu arpaqattaarneq" meeqqat peqqinnartut peqqinnangitsullu allattartarpaat/titartarpaat.

Toqqissisimaneq pillugu meeqqanut workshoppi

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqati-giissutaannik ilinniartitsinerup pisinnaatitaaffiillu pillugit sammisa-qartitsinerup "Peqqissuseq pillugu arpaqattaarnerup" kingorna, meeqqat periarfissinneqartarput angerlarsimaffik toqqissisimasooq pillugu isummaminnik oqaluttuarnissamut, allannissamut titartaanis-samulluunniit. Meeqqanik oqaloqateqarnermi aamma pineqarpoq, meeqqat paarilluarniarlugit inersimasut qanoq iliortarnissaat, aam-ma meeqqat inersimasullu ikiorneqarnissamik pisariaqartitsigunik sumut saaffiginnissinnaanerit. Meeqqat eqqarsaatitik akissutumikkut allaaserisarpaat titartarlugilluunniit, taakkulu kingornagut MIO-p ka-tersortarpai (Takuuk apeqqutinut najoqqutassiaq ilanngussaniittoq).

PAASISSUTISSAT

Meeqqat apeqqutit assersuutigalugu makkununnnga tun-gasut akisarpaat.

Misigissutsit suut nalunnigiligit?

Nuannersumik misigisaqaraangavit qanoq misinnartarpa?

Nuanningitsunik misigisaqaraangavit qanoq misinnartar-pa? Meeraanerup/inuusuttuunerup suna pitsaaqutigivaa?

Ilissinni illersugaasutut misigimavit? Sooq ilissinni illersu-gaasutut (imaluunniit illersugaanngitsutut) misigisimane-rlutit oqaluttuariuk.

Atuarfimmi illersugaasutut misigisarpit? Sooq atuarfimmi illersugaasutut (imaluunniit illersugaanngitsutut) misigi-sarnerlutit oqaluttuariuk. Sunngiffinni illersugaasutut misi-gisarpit? Sooq sunngiffinni illersugaasutut (imaluunniit il-lersugaanngitsutut) misigisarnerit oqaluttuariuk. Inuunerit misigisartakkatillu pillugit kina oqaloqatigisinnaaviuk? Tas-saasinnaapput pissutsit nuannersut, aammali tassaasin-naallutik allanut oqaatigiuminaatsut.

Inersimasut paarilluassagunitsit qanoq iliussappat? Illit isummat naapertorlugu angerlarsimaffik pitsaasoq qanoq ittua? Ilissinni qanoq misigisarnerit oqaluttuarisin-naavat? ³

Ataatsimut isigalugu meeqqat apeqqutinut akissutaasa takutip-paat, meeqqat misigissutsitik pillugit amerlasuunik allanngorartunillu oqaasissaqarluartut – misigissutsit nuanningitsut nuannersullu pil-lugit.

Nukarliit meeqqatut inuunertik titartaganngorlugu oqaluttuaraat

Meeqqat oqariutuutaat katersorneqarput, kingusinnerusukkullu su-liareqqinneqarlutik, kiminngaanneersuuneri ilisarineqarsinnaajun-naarsillugit. Meeqqanik sammisaqartitsinerit tamarmik atuartut nali-liinerannik naggaserneqartarput, MIO-lu atuarfimmu ataqatigiissaa-risarpoq isumagineqaqqullugu, meeqqat meeqqanik ikiorsiisarfiit at-taviginissaannut paasissutissanik tunineqarnissaat.

3.2 Innuttaasunit saaffiginnissutit

Innuttaasut saaffiginninneri – meeqqat inersimasullu MIO-mut tu-saaneqarumallutik imaluunniit siunnersorneqarumallutik saaffigin-ninneri kinaaneq oqaatiginngikkaluarlugu pisinnaapput, najukka-milu atuarfimmi katersortarfimmilluunniit ingerlanneqartarlutik. Innut-taasut saaffiginninnissaannut sumiiffimmik arlaannaannulluunniit atanngitsumik toqqaanissaq, inuit kinaanertik oqaatiginngikkaluar-lugu saaffiginnissinnaanissaannut pingaaruteqarlunnaarpoq. Angu-niagaavoq inuit qanoq innerannik tusarnaanissaq. Saaffiginnit-

³ Meeqqat atuartut angerlarsimaffiiniittut aamma efterskolini ilinniartut allanik, immikkut ittunik apeqquteqarfigineqartarput, atuartut angerlarsimaffianni efterskoli-milu inuunerannut toqqaanartumik attuumassuteqartunik. Ilanngussaq takuuk..

toqartillugu imaqarnilortoqarneq ajorpoq, kisiannili pingaarutilinnik malugisaqarnermi allattuisoqartarpoq. Oqaloqatigiinnerup kinaaneq oqaatiginngikkaluarlugu ingerlassinnaanerata tunngavigaa, meeqqat ataasiakkaat inersimasullu toqqissisimanissaat. Kinaassutsimik isertuussineq kaammattuutaasinnaavoq ilimanarlunilu sanilliunneqartariaqartoq, inuiaqatigiinni inukissinnaasuni aggerluni ernummatit erseqqissuliutiginissaasa kisaatigineqartannginnerannut, allat qisuarinissaasa ernummatiginerat pissutigalugu. Kinaassutsimik isertuussineq aamma ernumanartortaqaarsinnaavoq, tassami taamaaliornikkut inuit oqaaserisaminnut akisussaatinneqarsinnaanngillat, kisianni pingaartuuvoq eqqaamassallugu MIO-p angalasarnerisa siuertarinngimmassuk aalajangiinissaq imaluunniit oqartussaasunik nakkutilliinissaq.

Saaffiginissutit amerliartornerat pissutigalugu, MIO-p ingerlatseriaaseq aaqqissuuppaa, maanna nalunaartoqaarsinnaanngorlugu piffissamillu orniguffissamik isumaqatigiissuteqartoqaarsinnaanngorlugu. Aamma kinguneraa oqaloqateqarnermi tamani MIO-p sulisuisa marluusarunnaarnerat. Akerlianik oqaatigisassat agguanneqartalerput, taamatullu piffissaq oqaloqatigiiffissaq aalajangersimasumik sivisussusilerneqartalerluni, taamaaliornikkut ilimagisaasut innuttaasunut naleqqiullugit naleqqussarumallugit. Piffissarisap iluani innuttaasut saaffiginittut oqaloqatigineqarsinnaanngitsut, telefonikkut saaffigininnissamut periarfissinneqartarput, kisianni aamma MIO-p sulisui piffissaliussap sumiiffissallu avataatigut meeqqanit saaffigineqartarput, MIO-p oqaloqatigisariaqagaani.

Innuttaasut – meeqqat, inuusuttut inersimasullu – ataasiakkaarlutik MIO-mut saaffigininnissaminnut ulluni ukunani periarfissinneqarput:

- 21.10.19 Ikerasaarsuk
- 22.10.19 Niaqornaarsuk
- 23.10.19 Kangaatsiaq
- 24.10.19 Kangaatsiaq
- 26.10.19 Aasianni pisinnaatitaaffiit pillugit ullorititaq
- 28.10.19 Aasiaat
- 29.10.19 Aasiaat
- 30.10.19 Akunnaaq
- 31.10.19 Qasigiannugit
- 01.11.19 Qasigiannugit
- 03.11.19 Qeqertarsuarmi pisinnaatitaaffiit pillugit ullorititaq
- 04.11.19 Qeqertarsuaq
- 05.11.19 Qeqertarsuaq

Meeqqap innuttaasut saaffigininneranut assersuut

Niviarsiaq qaniorteqarluni MIO-mut saaffiginippoq, oqaluttuaralugulu ilaqtaminin angummit utoqqaanerummit kinguaassiuutitigut atornerlugaasimalluni. Oqaluttuarivaa innarliisup aalaqorluni timimigut aqassutiutigaluni naapertuutinningsukkut atuvasimagaani. Aamma nammineq qatanngutinilu ataatinin akerartortissimapput oqaasipiluffigitlutik. Tamakku politiinut nalunaarutigineqarsimanngillat. MIO-p nivarsiaq ernummatigaa, kommunimullu nalunaarutiginnilluni.

3.3 Nalunaartussaataaneq aamma inuit kinassusiisa ilisarineqarsinnaajunnaarsarnerat

Meeqqat Illersuisuat, isumaginninnermi siunnersortit marluk aamma meeqqanut siunnersorti angalareermik kingorna suliani 29-ni nalunaarutiginnippat. Nalunaarutiginnittoqarpoq ilaatigut MIO-p ernumanera nalunaaruteqartussaataaneeralu tunuliaqutaralugit, aammattaarli meeqqat innuttaasullu imminnut tunngatillugu suliat aalartinneqarnissaannut ikiortariaqartutut misigisimasut saaffigininnerisa kingorna.

Nipangiussisussaataaneq aamma meeqqat inersimasullu illersugaanissaat pissutigalugu nalunaarusiaq atinik taasaqanngilaq.

MIO-p nalinginnaasumik politikkerivaa inuit kikkuunerisa ilisarineqarsinnaajunnaarsartarnissaat, tamatumalu kinguneraa nalunaarusiami illoqarfiiit nunaqarfiilluunniit ataasiakkaat immikkut taaneq ajoratsigit. Suliani aalajangersimasuni malitseqatitsisoqarnissaa pisariaqaraangat, suliat taakku oqartussaasunut eqqortunut ingerlateqqinneqartarput.

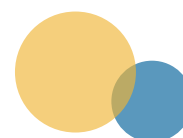
Paasitinneqarnissamik qinnuteqaatit

Pisumi ataatsimi MIO suliamik paasitinneqarnissaminik qinnuteqarpoq, qularnaarniarlugu meeqqat pillugit suliani aalajangersimasuni imaannaanngitsunilu iliuuseqartoqaarsimanera. Tamatuma kingorna sulianik paasitinneqarnerup ersersippaa, isumaginninnikkut suliani ilisimaneqartuni tamani sulianik suliarinninneq amigateqarsimasoq.

3.4 Kinguaariinnut tamanut pisinnaatitaaffiit: Meeqqanut, inuusuttunut, inersimasunut utoqqarnullu

Qeqertarsuarmi pinaveersaartitsinermut siunnersorti, Felix Olrik, aamma Aasianni sunngiffimmi sammisassaqaartitsinermut pisortaqaq, Dorannguaq Eriksen Nielsen, suleqatigalugit MIO-p meeqqanut inersimasunullu Aasianni Qeqertarsuarmilu katersortarfinni pisinnaatitaaffiit pillugit ulloqartitsineq aaqqissuuppaa. Kinguaariit tamarmik – meeqqat, inuusuttut, inersimasut utoqqaallu ornigupput pisinnaatitaaffiillu pillugit sammisqaartitsinernut peqataallutik – Aasianni inuit 100-120-t missaanniipput, Qeqertarsuarmilu 80-100-t missaaniillutik.

Ulloq aallarnarlugu Aviåja Egede Lynge meeqqat pisinnaatitaaffiinik saqqummiivoq, tamannalu pisinnaatitaaffiit pillugit sammisqaartitsinernik, nipilersornernik aliikkusersuinerinillu malitseqartinneqarpoq. Meeqqanut siunnersortip Ellen Bang Bourup-ip, MIO-meersup ingerlappaa *”Umiarsuaq pisinnaatitaaffinik useqarpoq”*, tassani pineqarluni peqataasut takorluussagaat, nunamut allamut umiarsuarmik angalanarlutik, taamaammallu pisariaqartitatik pisinnaatitaaffitillu oqallisigisariaqarlugit.

Aasianni katersortarfimmi Aviâja Egede Lynge-p Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit lsumaqaatigiissut meeqqanut ilaqutariinnullu oqaluttuarivaa.

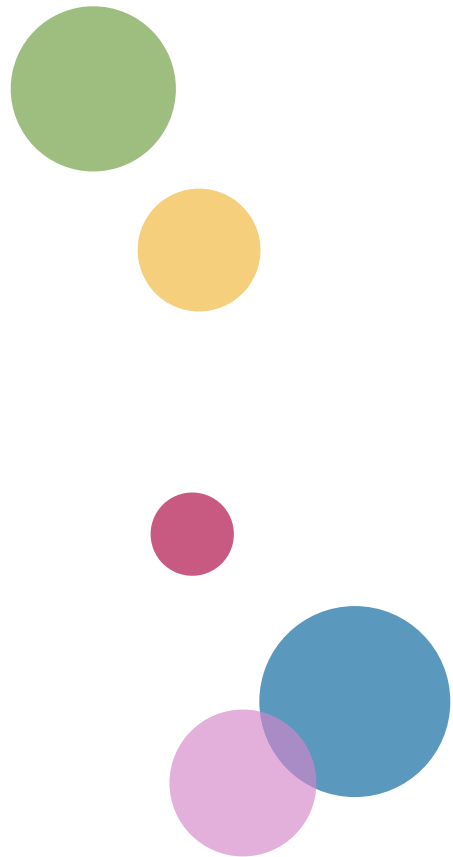
Ullormi pisinnaatitaaffinnik sammisaqarfimmi "maskiina inatsisiliuut" alutorineqarluarpoq, peqataasullu amerlasuut namminneq siunnersuutitik alallugillu titartarpaat. Kingornatigut kissaatigisat immikkut toqqakkat inatsisissatut siunnersuutinnorlugit oqaasertalersorneqarput.

Ellen Bang Bourup-ip MIO-meersup pisinnaatitaaffiit pillugit sammisaqartitsineq "Umiarsuaq pisinnaatitaaffinnik useqarpoq" ingerlappaa. Peqataasut takorluussavaat nunamut allamut umiarsuarmik angalalerlutik, akunnerminniilu oqallisigissallugit pisariaqartitak pisinnaatitaaffitillu.

Qeqertarsuarmi meeqqat ullormi pisinnaatitaaffinnik sammisaqarfiusumi katersortarfimmi erinarsorlutillu nipilersorput.

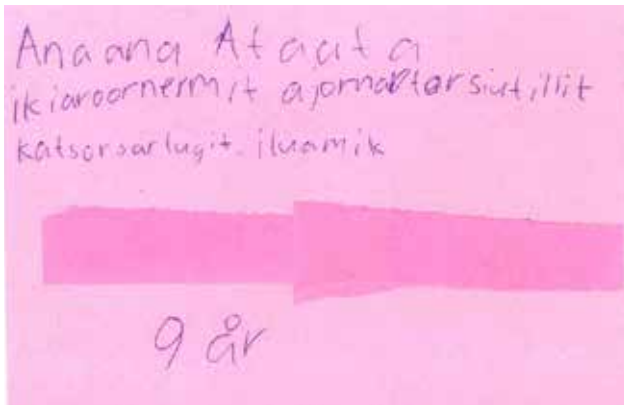
Maskiina inatsisiliut

Sammisagartitsissut immikkut ittoq soqutiginarinneqarluppoq – MIO-p nassarpaa "Maskiina inatsisiliut" – eqqumiitsuliorluni suliniummumut "Law Shifters"-imut ilaasoq. Suliniummumut siunertaavoq meeqqat inersimasullu apeqqut una akissuteqarfigissagaat:

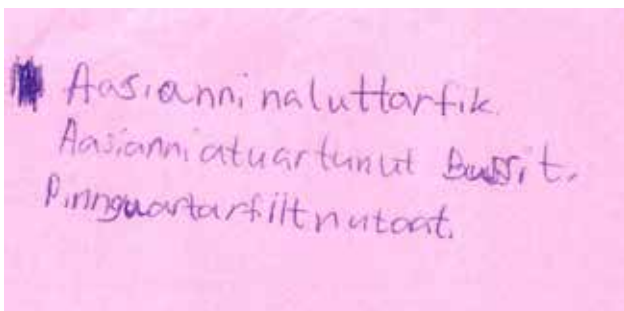
"Illit aalajangiisuusinnaaguit, taava suna allaanerutissagaluarpiuk?" Apeqqut akissuteqarfigereeraanni inatsisissatut siunnersuusiaq maskiinanamut inatsisiliuummut "iitneqassaaq".

Kingornagut inatsisissatut siunnersuutit eqqumiitsuliamik suliniuteqartunut nassiunneqarput, taakkualu inatsisilerituutut ilinniartut sulisippaat, kissaatigisat immikkut toqqakkat inatsisissatut siunnersuutit allatsillugit.

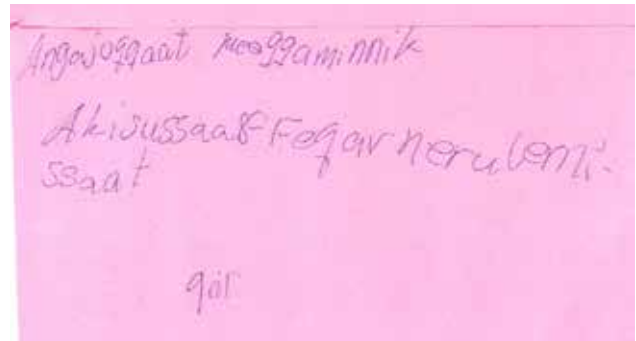
Meeqqanit, inuusuttunit ilaqaannillu kissaatigisarpasuit pitsaasut saqqummiunneqarput. Taakku ilagaat pinnguartarfinnik pitsaane-rusunik amerlanerillu kissaateqarneq, aammattaarli ilaat hashimik atornerluinermut tunngasuupput.

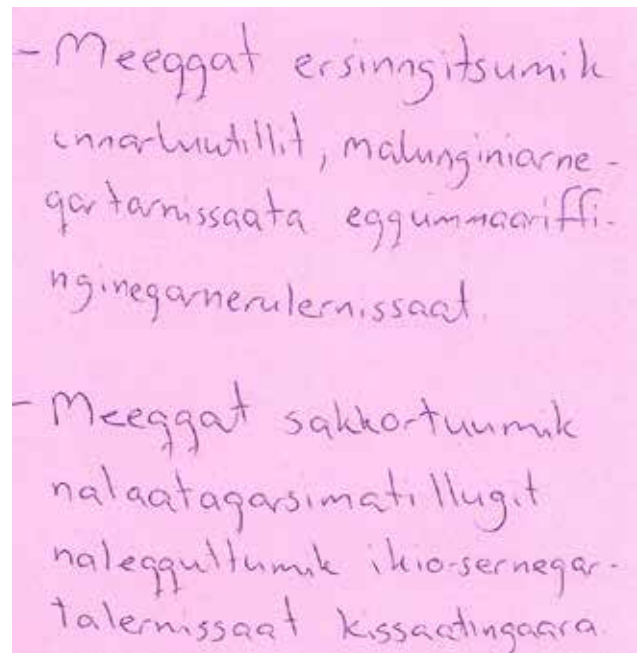
Anaana Ataata ikiaroormit ajornartarsiutillit katsorsarlugit - iluamik. 9 år.

Aasianni naluttarfik – Aasianni atuartunut bussit – Pinnguartarfiit nutaat.

Angajoqqaat meeqqaminnik akisussaaffeqarnerulernissaat - 9 år.

Meeqqat ersingitsumik innarluutillit, maluginiarneqartarnissaata eqqummaariffingineqarnerulernissaat- Meeqqat sakkortuumik nalaataqarsimatillugit naleqquttumik ikiorserneqartaler-nissaat kissaatingaara.

"Naalangaangaluaruma" meeqqat tamarmik naligiittut isigineqarlutillu pineqartassangaluarput. Angerlarsimaffimmi inuiaqatigiillu akornanni

"Naalangaangaluaruma" meeqqat tamarmik naligiittut isigineqarlutillu pineqartassangaluarput. Angerlarsimaffimmi inuiaqatigiillu akornanni.

Inuk tatingisag

Inuk tatingisag

Anartarfii - kutsitartut

Anartarfii kutsitartut

Atuagaasivik

Atuagaasivik

3.5 MIO-p meeqqanik isiginneriaasia

MIO-p sulinerani aallaaviuvoq MIO-p meeqqanik isiginneriaasia:

INUPPALAARNEQ

MIO-mi sallerpaatillugu tassaavugut inuit. Taamaammat inoqatigut – meeqqat, inuusuttut inersimasullu – naaperiartarpagut inuttut at-tavigalugit isumassorlugillu. Suliassarput maniguuffigalugu pissuse-qarfigivarput, meerarlu naaperiartarlugu meeqqap nammineq piu-masaqaatai naapertorlugit.

MIO-MI NALUNNGILARPUR MEEQQAT TAMARMIK ATAASIAK-KAARLUTIK INUTTUT NAMMINIUSSUSEQARTUUSUT

Meeqqat tamarmik inuttut immikkuullarissuseqarput, tamarmillu namminneq pissutsimik atornissaa pisinnaatitaaffigalugu.

MIO-mi inuit ataasiakkaat ataqquillunnarpugut, meeqqallu tamaasa naligiissutut isigalugit. Meeqqap atugarisai paasiniartarpagut, inun- nullu ataasiakkaanut naleqqussartarluta, taamatullu meeqqat ataa- siakkaat najugaqarfigisaannut naleqqussarniartarluta.

MEEQQAT NAMMINNEQ MEERAANEQ NALUNNGINNERPAA-VAAT

MIO-mi suliatsinnut tamanut tunngaviupput meeqqat namminneq misigisaat. Tassaavugut meeqqat nipaas, meeqqallu peqataatinnis- saat sulinitinnut pingaaruteqarlunnartutut isigalugu.

Meeqqat naleqqatigalugit naapinniartarlugit teoriit atortullu takuneqar- sinnaasut assigiingitsut atortarpagut. Meeqqat meeraapput, killiffit- sillu aallaavigalugu naaperiarneqartariaqarlutik.

MEEQQAT ISUMAAT INERSIMASUT ISUMAATTULLI PINGAARTI- GIPPUT

Meeraq qanorluunniit ukioqaraluaruni qanorluunniillu inissisimaga- luaruni nipaa inersimasup nipaattulli pingaaruteqartigivoq. Meeqqap nammineq killissarisai, pisariaqartitai misigissusaalu ataqqivagut. Meeqqap nipaa, pissuseqarfigininnera isumaalu tamanit ataqqine- qassapput.

MEEQQANIK QANILLATTUERIAASERPUT

MIO-mi kissaatigaarput meeqqat inuunerminni aallaavissinneqar- nissaat. Kissaatigaarput meeqqaninut inuusuttunullu aqutissiusuu- nissarput, ilitersuisuunissarput siunnersuinissarpullu. Sulinitinnut tunngavivagut tatigeqatigiiffiusumik attaveqatigiinnerit, annertuu- mik uppernassuseqartut aamma pisinnaatitaaffitta illersorneqarnis- saat, taamatullu meeqqap nammineq killissarisai ataqquillutigit. Su- liarput suliamik ilisimasalittut pissuseqarfigaarput, meerarlu inuppa- laartumik attavigineratigut naapittarlugu.

Kapitalini tulluuttuni allaaserineqarput MIO-p angalanermini paasisai.

Kapitali 4-imi

sammineqarpoq meeqqap kinguaassiuutitigut atornerlugaanissamut, imigassamut hashimullu illersorneqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarnera, aamma persuttarneqarnissamut, naalliutsitaanissamut allatullu pineqarnissamut illersugaanissaa.

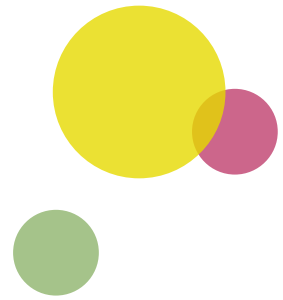
Kapitali 5-imi

sammineqarput meeqqap ineriartornissamut ilinniagaqarnissamullu pisinnaatitaaffeqarnera, angajoqqaat akisussaaffii, killiliineq, meeqqap sunngiffeqarnissaminut kulturikkullu sammisaqartitsinernut peqataanissamut pisinnaatitaaffeqarnera, kiisalu meeqqap peqqissutsimut, inooqatigiissutsikkut isumaatsuunissamut naammaginarturnillu inuunermi atugaqarnissamut pisinnaatitaaffeqarnera.

Kapitali 6-imi

allaaserineqarput meeqqap ikiorneqarnissaminut inooqatigiissutsikkullu isumannaatsuunissamut pisinnaatitaaffeqarnera, meeqqat angerlarsimaffimmik avataanut inissitat ikiorneqarnissamut immikkut pisinnaatitaaffeqarnerat, meeqqat innarluutillit imaluunniit immikkut ittunik pisariaqartitsisut, kiisalu meeqqap inuunermut aamma timikkut tarnikkullu ikiorserneqarnissamut pisinnaatitaaffeqarnera.

4. MEEQQAP ILLERSUGAANISSAMINUT PISINNAATITAAFFEQARNERA

4.1 Paquminartutut isiginnilluni annertuumik pissusilersornerup kinguneraa, meeqqat kinguaassiuutitigut innarlerneqartut ikiorneqartanninnerat

Meeqqat Illersuisuat aamma MIO kinguaassiuutitigut innarliisernerit pillugit assigiinngitsunik arlalinnik ernumanaatiliinillu saaffigineqarput.

Annermik sulisut oqaluttuarput kinguaassiuutitigut innarliisernerit pillugit kisitsisit ikippallaartut/nalunaarutiginnittarnerit ikippallaartut. Nalunaarutiginnittarnerit ikippallaarnerinut ilaatigut nassuiaatigineqarpoq "kikkut tamarmik imminnut ilisarisanerat", tamatumalu kinguneraa meeraq innarligaasimatillugu inersimasup illersugaasarnera. Tamatumunnga atatillugu pingaartuuvoq erseqqissassallugu, kinguaassiuutitigut innarliinerit arlalitsigut isertuunneqartarmata, paquminartunngorsagaallutik nipagiunneqarlutillu pisuusutut misigineq kanngusunnerlu pissutigalugit. Kisiannili aamma ilaqutariinnut – ataatsimut isigalugit – inuuniutigisamullu kinguneriumaagaasa ernummatiginnerat pissutigalugu

4.1.1 Meeqqanit inersimasunillu saaffiginissutsinut assersuutit

- Paassissutissiisut ilaata kinguaariinni pingasuni kinguaassiuutitigut innarliisernerit oqaluttuarai. Peroriar-tonerminilli misigisar-simavaa innuttaasut inuiaqatigiinni qaffasissumik inissisimasut ukiuni arlalinni meeqqanik inuusuttunillu kinguaassiuutitigut innarliisartut, arlaannaannilluunniit akuliuffigineqanngitsumik.
- *"Illoqarfimmi peroriar-torfinni kallarama oqaloqatiginnittartaq-raluarpunga. Kisianni isumaga malillugu taanna "tatiginangilaq". Aatsaat maanga nuukkama [nutaamillu] oqaloqatiginnittartaq-lerlunga, tatigisinnaasannik nassaarpunga. Assersuutigalugu illoqarfimmi peroriar-torfinni oqaloqatiginnittartaq kinguaassiuutitigut atornerlugaasarsimanikka pillugit oqaluttuuppara. Kisianni ikiorneqanngilanga, allamillu tatigisannik saaffissaqananga."*
- MIO paassissutissiisunit arlalinnit imminnut attuumanngitsunit ilisimatineqarpoq, inersimasut amerlasuut namminneq kinguaassiuutitigut innarligaasimasut. Paassissutissiisumik issuaaneq: *"tamatumata takutippaa ajornartorsiut qanoq angitiginersooq qanorlu maani kinguaassiuutitigut innarliisernerit nalinginnaatiginersut. Kikkut tamarmik nalunngilaat, kisiannili iliuuseqartoqartannigilaq. Allaangilaq taamaattussaannartut isigineqalersimasut"*.
- MIO anaanaasumit saaffigineqarpoq, pania ilaquaanit qanigisaannit kinguaassiuutitigut innarlineqarsimavoq. Innarlineq politii-nut nalunaarutigineqarpoq, innarliisorlu nassuerluni. Kisianni anaanaasooq misigisimavoq politii-nit pimoorunneqarani. Tamatumata kingorna ilaqutarii avissaartuupput.
- MIO meeqqat arlallit angummit ataatsimit innarlineqarsimanerat pillugu saaffigineqarpoq. Paassissutissiisooq oqaluttuarpoq, kingor-natigut tusarliunneqartoq suliat uppennarsaatissaqaratillu pisoqalivallaarsimasut. Paassissutissiisup oqaluttuaraa, tamatumata kingorna meeqqat pissusilersornermik "sakkortuulior-talersimasut", aamma ilaat kinguaassiuutitigut pissusilersortalersimasut. Oqaatigineqarpoq pasisaasumut kinguneqartitsisoqarsimannigisooq.
- Inersimasut inersimasunik allanik meeqqanik inuusuttunillu innarliisimasunik illersuisartut oqaluttuarineqarput. Sulisooq oqaluttuarpoq: *"Uppennarsaatissat tammarput imaluunniit toqqorneqarlutik"*.
- Innuttaasooq oqaluttuarpoq, najukkaminni kinguaassiuutitigut innarliisernerit imigassamut attuumassuteqartuunngitsut.
- Sulisooq oqaluttuarpoq atuarfimmi niivarsiaqqat Messengerikkut angutinit attaveqarfigineqartartut. Tamanna unippoq niivarsiaqqat taakkunanga mattussinerisa kingorna.
- Napparsimaveqarfiup oqaluttuarivaa meeraq kinguaassiuutitigut innarlineqarsimasoq. Sumiiffigisami misissuiniisaaq ajornarsimavoq, meeraq illoqarfiliaanneqaaqartariaqarmat. Peqqinnissaqarfimmi sulisut issuarnerat: *"Utaqqinerup ingerlanerani uppennarsaatissat atorsinnaajunnaarput, politiillu oqaasiinak-kut nalunaarutit pimooruttannigilaat"*.
- Innuttaasooq oqaluttuarpoq meeqqat atuarfimmi pornonik isigin-naartineqarsimasut. Ilinniartitsisumut taartaasooq isiginnaartitsisusimavoq. Paasisaaq tamanna atuarfiup aqutsisuinut ingerla-teqqinneqarpoq.
- MIO saaffigineqarpoq, politiit meeqqanik kinguaassiuutitigut innarligaasimasunik oqaloqateqariaasiat *"inersimasorpalaarpallaarnerarlugu"*. Meeraq 12-inik ukiulik nalunaaquttap-akunnerini tal-limani apersorneqarpoq, kingornagullu politiinut uteqqinnissani kajumigiunnaarlugu. .
- Napparsimaveqarfik oqaluttuarpoq, inersimasut arlallit tarniluutit kinguaassiuutitigut atornerlugaasimasut. Sulisut allatigut katsor-saannermi kapissagaagamikkut pitsaanerpaasaraluarpoq nuluk-kut nukitsigut kapisinissaaq. Kisianni napparsimavimmi sulisut toq-qartarpaat taliisigut kapisinissaaq. Napparsimaviup nassuiaatigaa, taliat atornerqartartoq nuluisigut kapissagaanni kingunipilutsitsi-simanitik utersaartoorutigisinnaammattigit. Peqqinnissaqarfimmi sulisunik issuaaneq: *"Ajornartorsiut qangarsuarli pilersimavoq. Meeraanertik eqqartorneqaleraangat napparsimasut matusarput allanillu oqaluuserisaqalerlutik. Assut paquminartinneqarpoq"*.

- Sulisoq oqaluttuarpoq, ukiup affaa tikillugu nalunaarutiginnittoqarneranit qjsuariartoqarnissaa utaqqineqartartoq. *"Meeqqat namminneg pillutik nalunaarutiginnittoqarnera nalusanngilaat. Kisianni suliaq arriitsumik suliarineqaraangat, meeqqat tatiginnikkunnaartarput"*. Sulisup inassutigaa, meeqqat nammineq pillutik suliap suliarineqalernissaata utaqqinerani oqaloqatigineqartarnissamik neqeroofigineqartassasut. Sulisup issuarnera: *"Meeqqat misigeqqullugit paasineqarpunga pimoorunneqarlungalua."*

Meeqqat kinguaassiuutitigut innarlineqarsimaneranut ersiutaasinnaavoq, meeqqat kinguaassiuutitun tunngasunik pissusilersomerat tamakkunangaluunniit oqaluttuarternerat. Kinguaassiuutitigut innarlineqarsimasinnaanermut assersuutit:

- Sulisoq oqaluttuarpoq akullerni atuartoq nukappiaraq ilinniartitsisunut meeraqatiminullu oqarsimasoq *"innarligaanikuugama."*
- Sulisoq oqaluttuarpoq: *"Nalunngilarput kisitsisit ikippallaartut, tassami malugisinnaavarput 10. klassimi niivarsiaqqat oqaatigumamatik oqaatigineq ajoraat. Nivarsiaqqat isertorlutik festertarput, inersimasunngoqqaarniuttarlutillu."*
- Sulisup oqaluttuaraa meeraq atuarfimmik akullerni meeqqamik nukarlerni atuartumik innarliisimasoq (iteruisimasoq).

PAASISSUTISSAT

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliaata 2017-imi Kalaallit Nunaannut inassuteqaatigaa:

- Meeqqanik atorerlunneqarsimasunik suliani utaqqisarneq annikillisarneqassasoq, videolu atorlugu apersuisarnerit inerisaavigineqassasut, eqqugaasimasut uppersaasasussat ikiorniarlugit.
- Meeqqat atorerlugaasimasut ikiorniarlugit iliuusissanik pilersaarutinik inerisaaneq ingerlatinnaarneqassasoq.
- Sulisut meeqqanik sullissisut, immikkut ilinniartinneqassasut, kinguaassiuutitigut atorerluinernik ilisarsisinnaanngortillugit.
- Kinguaassiuutitigut atorerluinernik nalunaarutiginnittarneq pillugit atuarfinni paasiuminartunik paasissutissiisoqartarnissaa neqeroortigineqassasoq.

4.1.2 Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 34: Meeqqap kinguaassiuutitigut atorerlugaanissaminut illersorneqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarnera

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqtigissutaanni Artikel 34-mi pineqarput meeqqat kinguaassiuutitigut innarligaanermut atorerlugaanernullu suugaluartunulluunniit illersorneqarnissamut pisinnaatitaaffeqarnerat. Tamanna isumaqarpoq Kalaallit Nunaata iliuuserisinnaasanut maleruagassat tamaasa isumagissagai, meeqqap inatsisit unioqqutillugit kinguaassiuutitigut atuinermt suugaluartumulluunniit pilerisaarneqarluni imaluunniit pinngitsaallineqarluni peqataatinneqarnissaa pinngitsoormiar-

lugu. Tamatumunnga aammattaq ilaapput meeqqat atorittartutut imaluunniit pornografiskinik takutitsinermt atorussianulluunniit atorerlunneqannginnissaat..

4.1.3 MIO-p innersuussutai

- **MEEQQAT INNARLIGAANNGINNISSAMUT** atorerlugaannginnissamullu pisinnaatitaaffeqarnerat, qaqugukkulluunniit pinngitsooranilu illersortariaqarpoq. Oqartussasut malugigaangamikku sumiiffinni aalajangersimasuni ulorianartoqartoq tigussaasunilluunniit assersuutissaqartoq, oqartussasut iliuuseqartassapput. Kommune Qeqertalimmi malinnaanertigut paasisat Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliaata akuttoqatigiiaamik misissuisarnerminut atatillugu 2017-imi Kalaallit Nunaata Meeqqat pillugit Isumaqtigiisummik maleruanageranik isornartorsuineranut sanillunneqassapput. Tamatumani Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliaata ilaatigut oqaatigaa, Kalaallit Nunaanni atorerluisarneq annertuumik ernumanaateqartoq, aamma ilinniartitsinissat, paasitsiniaanissat nalunaariaatsillu pisariaqartinneqartut.
- **KINGUAASSIUUTITIGUT INNARLIISARNERIT EQQOQQIS-SAARTUMIK** ingerlaannaq qulaajaaffigisariaqarput, meeqqat innarligaasimasut ikiorneqaqullugit. Meeqqat kinguaassiuutitigut innarligaasimasut, innarliisoqarsimanagera paasineqarniarpoq ikiorneqartassapput. Meeqqap ikiorneqarnissaata isumaginsaa kommunip akisussaaffigaa. Kinguaassiuutitigut innarliinerit paquminarsagaanerisa pisariaqalersippaat, immikkut suliniuteqartoqarnissaa kommunimi innarliinerit kisitsisitigut ersinngitsut nungusarniarlugit.
- **MEEQQAT TAPERSORSORNEQARNISSAANNUT** Inatsisartut inatsisaat nr. 20, 26. juni 2017-imeersoq naapertorlugu kommuuni nakkutillissusaatitaavoq. MIO-p innersuussutigaa orniguttarluni nakkutillisarneq tamanna piaarnerpaamik annertusarneqassasoq, *"taamaalilluni kommuunemi meeqqamik ikiorserneqarnissamik pisariaqartitsisumik sapinngisamik siusissukkat kommunalbestyrelse ilisimaarinnilerniassammatt."* (kap. 3 § 8). Sulisut amerlavallaat ernummateqarlutik MIO-mut oqariatuutigaat, innarliinerit kisitsisitigut ersinngitsut amerlanerarlugit, tamatumalu kommuunip orniguttarluni sulinerminik annertusaanisaata pisariaqarnera ersersippaa.
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA** sumiiffinni ataasiakkaani ataatsimiititaliaat ingerlatsineramik aallarnisaasasut, tamatumani ilaatillugit innarliisarnerit annertussusaannik pequtaannillu qulaajaaernerit, aqqiissutaasinnaasunik nassaarniarnermt sumiiffinnillu ataasiakkaani ataatsimoorussamik iliuusissanik pilersaarusiernermt meeqqanik inersimasunillu peqataatitsinerit. Immikkoortoq tamanna pisinnaavoq kommuunimit ikiorneqarluni imaluunniit suliamik ilisimasalinnit allanit ikorsiinermi pisartunik inuiaqatigiinnillu mikinerusunik aamma piginneqataasutut misiginissamik pilersitsineramik ilisimasalinnit ikiorneqarluni. Aammattaq oqartussasut tamanna aqqutigalugu sumiiffinni ataasiakkaani siuarianerit uuttorsinnaavaat, ilutigisaanillu suliat ataasiakkaat nakkutillugit namminerlu piareersimanertik annertusarlugu.

- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA** kommuuni aallarnisaassasoq pinaveersaartitsilluni suliniutinik ersarissunik, innuttaasut kinguaassiuutitigit innarliisernerit pillugit ilisimasaannik annertusaasinaasunik, tassuunakkullu innuttaasut kinguaassiuutitigit innarliisernerit pinaveersaartinnissaannut peqataanissaannik periarfissiisunik. Tamatumunnga atatillugu MIO-p malugeqqussavaa, paquminnartitat assigiinngitsuusinnaammata – sumiinneq apeqqutaatillugu. Sumiiffiit ilaanni paquminnartutut isigisaq allami ammasumik oqallisaasarsinnaavoq.
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA** sumiiffinni ataasiakkaani periusiortoqassasoq/upalungaarsimasoqassasoq, kikkulluunniit innarliisernerit paasisaqtartut imaluunniit pasitsaassaqtartut, naapertuutumik ikiuukkumassuseqartumillu iliuuseqarsinnaaqqullugit.
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA** meeqqanut inersimasunullu, kinguaassiuutitigit innarlugaasimasunut, katsorsarneqarnissamut periarfissanik atavartunik qularnaarissoqassasoq. Aammattaaq katsorsarneqarnerup malitseqartittarnissaa pingaartittariaqarpoq. Meeqqamik tigussaasutigit ikiorsiinermi katsorsaaneruilu, atatsimoortumik isiginneriaaseqarluni suleriaaseqarnissaq aamma ilaqutariit meeqqallu attavigisartagaasa peqataatinnissaat pisariqarput.
- **MIO-P ILINNIAGALLIT** innarlugaasimasunik suliaqarnerminni akimmiffigisinnaasaat "Killiliisa - Meeqqanik kinguaassiuutitigit atonerluineq pillugu ilinniagalinnut najoqqutassiami, Pitsaaliuinnermut Isumaginninnermullu Aqutsisoqarfimmit saqqummersitami" allaaserineqartut isumaqatigai: Meeraannaanngillat kinguaassiuutitigit atonerlugaanerup oqaluserinissaanut akimmiffeqartutut misigisut. Ilinniagalittaaq amerlasuut sammisaq ajornartorsiutigisinnaavaat. Ilinniagalittut pingaartumik nammineq inuunermi kinguaassiuutitigit atonerlugaaneq ilisimasaqarfigigaanni sammisap qisuariarfigineqarsinnaanera pissusissamisoorpoq.
Taamaammat MIO-p innersuussutigaa meeqqanik sullissisut namminneq meeraanermi sumiginnagaasimanermi/innarlugaasimanermi kingunipilutsitsisut katsorsarneqartassasut. Tassuunakkut namminneq ikiorneqaannaratik, aammali meeqqanik kinguaassiuutitigit innarlugaasimasunik naapitaqarnerminni iliuuserisinnaasaminut periarfissaat annertusarneqassapput.
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA**, kikkulluunniit meeqqanik sullissisut suliani pineqartuni qanoq meeqqanik oqaloqateqarnissamik pikkorissarneqassasut ilitsersorneqarlutilluunniit, aamma sulisut pikkorissartinneqassasut ilitsersorneqarlutilluunniit, meeqqat pissusilersornerisigut assersuutitigalugu innarlugaasimanerat sumiginnagaasimanerallu qanoq malugineqarsinnaanerat/takuneqarsinnaanerat pillugu.
- **SULISUT KAAMMATTUINERISA**, kingunerisaannik MIO-p innersuussutigaa, nalunaarutiginninnerit qanoq suliarinnissaannik sulisut innuttaasullu pikkorissartinneqassasut. Tamatumunnga atatillugu nammineq sulliamut attuumassuteqarpallaarnermik ajornartorsiut oqallisigineqartariaqarpoq, taamaalilluni nalunaarutiginnittarneq toqqissisimanartooqqullugu.
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA** suliffeqarfanni meeqqat inuusuttullu ornittagaanni tamani meeqqat pisinnaatitaaffiinnik ilinniartitsineq annertusarneqassasoq. Pingaartuuvoq eqqortup eqqunngitsullu

killinginik meeqqat ilikkartinnissaat. Aamma inersimasumut tatisgaminnut saaffiginninnissamik ilikkarnissaat – aliasuutigisaminik kanngusuutigisaminilluunniit "isertugaqarunik". Taamaaliornikkut ilaatigut ilinniassavaat namminneq timimik aalajangiiffiginissaanut pisinnaatitaaffeqarnertik ilaatigullu ilinniassallugu inuit allat imminnut qanillinnissaannut killiliinissaq (aamma ilinniassavaat namminneq killissamik malugisinnaanissaat, aamma namminneq allallu killissaasa ataqqinissaat ilinniassallugu). MIO-p atuagaqqat saqqummersinnikuuai: "Meeqqanik perorsaanermit killiliisarneq – Sooq killiliisoqartarpa kiisalu killissat sumiippat?" Saaffik aamma ilaqutariinnermut, Naligiissitaanermit Isumaginninnermullu Naalackersuisoqarfik suleqatigalugit saqqummersinnikuullugu: "Uangaana timiga!" – kinguaassiuutitigit innarliisernerit pillugit ilinniartitsinermit pitsaaliuinnermullu atatillugu atoneqarsinnaasut. Aammattaaq atuartitsissummut Inuttut inerikkiartornermut – 1. klassimii 10. klassimut pinngitsoorani atuartitsissutaasussaasumut ilinniartitsinissamut pilersaarut imaqarsinnaavoq peqqinnissamik ilinniarnermik, ilaqutariinnut tunngasunik, kinguaassiuutit pillugit ilinniarnermik aamma inuusutitsarsiuutinik ilitsersuinermik – iluaqutaasumik atoneqarsinnaasunik.

- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA** internetikkut inuttut attaveqaatitigit meeqqanik innarliinartarnerup (grooming) annertusiartortup eqqumaffigineqarnissaa. Meeqqat inuusuttullu tamarmik internet nalunngilaat, tamangajammillu mobiileqarput. Aamma meeqqat inuusuttullu amerlanersaasa internetikkut chat-ertarfiit, mobiilikkut sms-erneq taakkunuuvalu assinik nassitseqatigiinneq nalunagillu atornikuuaat. Attaveqariaatsit tamakku ajunngitsunik ajortunillu nassataqarput. Meeqqat inuusuttullu internetikkut malinnaavigineqarsinnaapput inunnit killissaasunik qaangiillutik pissusilersortunit. Inersimasunit peqatiminnilluunniit kanngunartunik nalunaarutisinnapput, imaluunniit nakkarsarneqarlutik. "Salloqittaasunik" ikinngutitaarsinnaapput, assinik videonilluunniit (kinguaassiuutinik atuinnermut tunngasunik) uukapaatitsillutik inunnut takornartanut nassiussititsisunik. "Grooming"-imi pineqarpoq, kanngunartuliorput salluliorluni, killormut saasaalluni uukapaatitsillunilu meeqqamik kinguaassiuutinut tunngasunik iliuuseqartitsisarnera. Atuakkami "Uangaana timiga!"-mi meeqqat inuusuttullu interneterneranni killissat pillugit qanoq suleriaaseqartoqarsinnaaneranut isummassarsiortoqarsinnaavoq.
- **MIO-P EQQAASITSISSUTIGAA**, Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 12-imi pineqartoq, tassalu meeqqap tusaaniarneqarnissaminut peqataatinneqarnissaminullu pisinnaatitaaffeqarnera, annermillu meeqqap inuunermini atugarisaanik allanguisuusussanik aalajangiisoqassatillugu aamma ikiorsiisutininik aallartitsisoqalernerani oqaaseqateqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarmat.
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA**, oqartussaasut akornanni suliat akimorlugit suleqatigiinneq patajaallisarneqassasoq.

Nalunaaruteqartarnerit pillugit:

Meeqqap kinguaassiuutitigut innarlerneqarnera pasitsaanneqarpat imaluunniit paasineqarpat, kommuuni nalunaarfigineqassaaq. Nalunaarutiginnineq tassaavoq meeqqap ikiorneqarnissaminik taperserneqarnissaminillu pisariaqartitsineranik kommuunimut ilisimatitsineq. Kommuuni nalunaarfigineqarsinnaavoq telefonikkut, saaffiginnilluni imaluunniit allakkatigut. Nalunaaruteqartussaati-taanerit assigiingitsut marluupput. Nalinginnaasumik nalunaaruteqartussaati-taaneq aamma sakkortusisamik nalunaaruteqartussaati-taaneq.

NALINGINNAASUMIK NALUNAARUTEQARTUSSAATITAANEQ

Meeqqap inuunerissusaanik, peqqissusaanik ineriartorneranillu ajoqusisuunik inuuneqartoq ilisimaarineqalerpat kommuunimut nalunaaruteqarnissamut innuttaasut tamarmik pisussaaffeqarpat akisussaaffeqarlutillu. Ass. innuttaasup meeqqap kinguaassiuutitigut atorerlugaanera ilisimasaqarfingilerpagu.

SAKKORTUSISAMIK NALUNAARUTEQARTUSSAATITAANEQ

Sulisut meeqqanumut inuusuttunullu tunngasunik suliallit (atuarfimmi, meeqqerivinni, peqqinnissaqarfimmi il.il.) meeqqap immikkut taperserneqarnissamik pisariaqartitsineranik pasitsaassaqaqarunik imal. ilisimasaqaqarunik kommuunimut sakkortusisamik nalunaaruteqartussaati-taapput. Meeqqap kinguaassiuutitigut atorerlugaanera upperissallugu tunngavissaqarpat taamaattoqassaaq. Naak sullissisut sulinerminnut atatillugu nipangiussisussaati-taagaluit meeraq pillugu ernummateqaqarunik kommuunimut nalunaaruteqarnissamut pisussaati-taapput. Nalunaaruteqartussaati-taaneq nipangiussisussaati-taaneermiit pingaerneruvoq.

KINAASSUSEQ ISERTORLUGU NALUNAARUTEQARNERIT

Nunatsinni inuiaqatigiinnguani ikittuni nalunaaruteqartussaati-taanerup eqquutsinnissaa amerlasuuni ajornakusoorsinnaavoq. Taamaammatt kinaassutsimik isertuussilluni nalunaaruteqarsinnaanissap periarfissaanissaa kommuunillu kinaassutsimik isertuussilluni nalunaarutit, atsiornilittulli suliarissagai inatsimmi aalajangersarneqarpoq. Tamanna nalunaaruteqartup ass. meeqqap ilaqutaanit malersorneqarnissaaq annilaanngatigisinnaammagu imal. meeraq ilaqutarisinnaammagu, nalunaarutip annaaneqasannginneranik isumaqarpoq.

KOMMUUNI NALUNAARUTISIGAANGAT

Inatsit naapertorlugu meeraq immikkut taperserneqarnissamik pisariaqartitsisoq pillugu kommuuni nalunaarummik tigusaqaruni iliuuseqarnissamut pisussaaffeqarpoq. Meeqqap kinguaassiuutitigut atorerlunneqarnera pillugu pasitsaassinissamut ernumanis-samulluunniit tunngavissaqarpat, kommuuni immikkut pisussaaffeqarpoq.

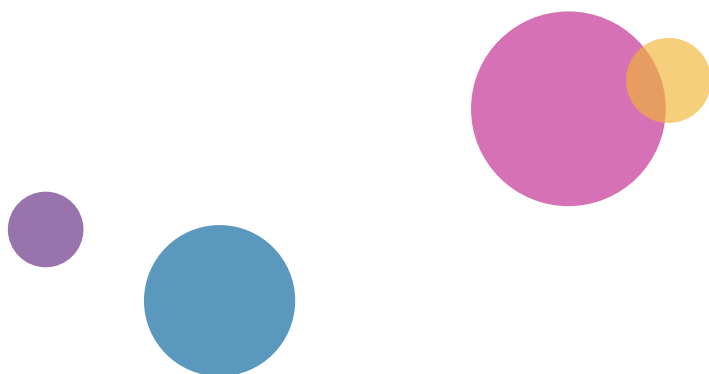
NALUNAARUTIP TIGUNERANUT UPPERNARSAAT

Kommuuni nalunaarummik tigusaqaruni taassuma tiganeraniit kingusinnerpaamik sap. ak. qaangiunnerani tiganeranut nalunaaruteqartumut uppernarsaammik nassiussinissamut pisussaaffeqarpoq.

ISUMAGINNINNIKKUT MISISSUINEQ

Kommuuni nalunaarummik tigusaqaruni isumaginninnikkut misissuineq pisariaqarnerisooq aalajangissavaa. Isumaginninnikkut misissuinerup meeqqap pisariaqartitaa takutissavaa, meeqqamullu eqqortumik tapersersuinissamik toqqaasoqarnissaanut peqataassalluni. Tamatuma kingorna kommuuni meeqqamut tunngatillugu iliuusissamik pilersaarusiussaaq. Iliuussissanut pilersaarut meeqqap qanoq taperserneqarnissaanik ataatsimut isiginnilersitsivoq qaqugulu tapersersuinerup naammassineqarnissaata naatsorsuutigineqarnissaa tassani nassuiarneqarluni. Meeqqap taperserneqarnerani kommuuni malitseqartitsinissamut pisussaaffeqarpoq. Kommunip isumaginninnikkut misissuineri iliuussissatullu pilersaarummik suliaqarnermi meeraq ilaqutaalu peqataatissavai.

Tunngavik: *"Killiliisa. Meeqqanik kinguaassiuutitigut atorerluineq pillugu ilinniagalinnut najoqqutassiaq"* Pitsaaliuinnermullu Aqutsisoqarfik, 2019. Meeqqat taperserneqarnissaannut Inatsisartut inatsisaat nr. 20, 26. juni 2017-imeersoq naapertorlugu suliaq.

4.2 Hashimik atornerluineq annertuvoq, paquminartinneqarluni kanngunartutullu isigineqarluni

Illoqarfinni nunaqarfiillu ilaanni inersimasut akornanni hashimik atornerluineq annertuutut oqaatigineqarpoq, aammattaarli meeqqat inuusuttullu hashimik pujortartarnerannik nalunaarutiginnittoqartarpoq. MIO-p paasivaa meeqqat ilaat 9. klassimiillutilli hashimik pinngitsuuisinnaajunnaartartut. Hash pissarsiariumarpoq meeqqanillu 14-17-inik ukiulinnit pisiariumarluni. MIO paasitinneqarpoq hashimik tuniniaaneq inersimasut ilaannut isertitsissutaalluartaq.

Meeqqat Illersuisuata MIO-llu Kommune Qeqertalimmi hashimik atornerluineq annertoq tamatumalu meeqqat peroriartornermini atugarisaannut sunniutaa ilungersunartutut isigivaat. Hashimik atornerluineq imigassamik atornerluinertut pimoorutsigalugu isigineqaranilu pissuseqarfigineqanngilaq, taamaalillunilu ajornartorsiutit hashimik atornerluinerup nassatarisai arajutsineqartartutik. Hashimik atornerluineq kanngunartutut paquminartutullu isigineqarpoq, takuneqartarpullu meeqqat angajoqqaamik hashimik atornerluinerannik isertuussisut, angajoqqaaminnut ilumoortuunertik asanninnertillu pissutigalugit.

4.2.1 Meeqqanit inersimasunillu saaffignissutinut assersuutit

- *"Ilanngua oqaluttuarisinnaassavara. Angerlarsimaffinga nuannarperpiangilara pissutaasoq illoqatikka ikiaruunginnaavittaramik oorisinerit tamaasa suutaarullutillu annusilerlutik."*
Niviarsiaaraq, 15-inik ukiulik.
- Sulisoq oqaluttuarpoq: *"Inuusuttut maani illoqarfimmi hashimik pisisinnaapput, ajornartorsiutaavorlu politiit iliuuseqarsinnaannginnerat, uppersaattissaqannginnamik"*.
- Paasissutissiisoq oqaluttuarpoq: *"Malunarluinnartarpoq illoqarfimmi hasheqaraangat, innuttaasut eqqissisimasartut. Meeqqallu eqqissisimajunnaarlutik. Illoqarfik hasheqanngikkaangat eqqissivillioqartarpoq. Atuartut ilaat atuarfimmi uniinnartarput – hashi pissutigalugu"*.
- Sulisup maluginiagai: *"Meeqqat atornerluiffiusunik angerlarsimaffillit malussarluarniartaqaat, mianersortuullutik matoqqasullutillu."*

Sulisooq oqaluttuarpoq:
**"Meeqqat annertuumik
attaveqarniartuusarput
aallutarineqarnissartillu
pisariaqartittarlugu. Malunnarpoq
annikippallaamik kaammattugaasartut.
Ilaginnaannangaasarput.
Meeqqat gramminut hashi
unammillertariaqarpaat."**

Innuttaasoq oqaluttuarpoq:
**"Allaat inuusuttut 15-16-inik
ukiullit hashimik pujortartarput.
Kikkulluunniit nalunngilaat
nunaqarfimmi umiatsiani qimatani
tamanna pisartooq"**

- Sulisoq najukkami pinaveersaartitsilluni suliniummut attuumasuteqartoq oqaluttuarpoq, meeqqat hashimik pujortartalersimasut imigassartortalersimasullu qanoq siusissukkut paasiniartarnerlugit: *"Meeqqat 10-niit 16-inut ukiullit paasineqaraangata, ingerlaannaq sammineqalersarput, katsorsaanerlu atuarfimmi pisarpoq. Pingaartorujussuuvooq meeqqat piaarnerpaamik sammineqalernissaat, pinngitsuuisinnaajunnaartinnagit. Tamanna 8.-9. klassini sulii angumerineqarsinnaavoq."*

Sulisut arlallit nalinginnaasumik hahsimik pitsaaliuilluni suliniutit amerlanerit aamma politikertit toqqaannarnerusumik iliuuseqarnissaat ujjartarpaat.

Atornerluinermik ajornartorsiutit allat: imigassaq

Meeqqat Illersuisuat aamma MIO imigassamik ajornartorsiuteqarneq pillugu arlalinnik oqaluttuunneqarput. Imigassamik atuineq illoqarfinni nunaqarfinnilu assigiinngitsorujussuarmik oqaluttuarineqarpoq, arlalitsigulli annermik inersimasut nukarliunerusut akornanni ajornartorsiutaasut taaneqartarluni.

Atornerluinerup oqaluttuarinerinut assersuutit:

- Innuttaasup oqaluttuarivai ilaqutariit, immikkut ittunik pisariaqartitsisunik meerartallit. Angerlarsimaffianni immiortoqartarpoq annertuumillu ernguttoqartarluni. Politiit attavigineqarsimapput nalunaarutiginnittoqarnikuuvorlu, kisianni angerlarsimaffimmi allanngortoqannqilaq.
- Sulisoq oqaluttuarpoq, imigassartortartut tassaanerisut inuusuttut meeraqanngitsut. Inersimasut akornanni imigassaq atugaarpianngilaq.
- *"Ulluinnarni toqqissisimasarpunga, kisianni freerfitsinni amaartoqartarpoq illoqarfeeraru, toqqissisimavallaarneq ajorluni."* Niviarsiaaraq, 13-inik ukiulik.

4.2.2 Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 33: Meeqqap imigassamat hashimullu illersorneqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarnera

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaanni Artikel 33-mi pineqarput meeqqat ikia-roornartunut aamma stoffinut sianuteqarfinnik qitiusunik sunniisartunut illersorneqarnissamat pisinnaatitaaffeqarnerat, taakkununga ilaallutik hash aamma naamaartarneq. Aamma pineqarput naalagaaffiit peqataasut suliniutit qularnaassagaat, taakkununga ilanngullugit inatsisiliornikkut, inooqatigiissut-sikkut pitsaaliuinikkullu suliniutit, meeqqat stoffinut inertequtaasunut illersorneqarnissaat siunertarlugu.

4.2.3 MIO-p innersuussutai

- **MIO-P MEEQQANIK INUUSUTTUNILLU** innarliisarnertut atornerluisarnertullu assut ernummatigaa hashimik atornerluinerup taama annertutigineri. Taamatut ernummateqarneq meeqqanik innarliisarnermut atornerluisarnermullu atatillugu isiginiarneqassaaq, aammattaarli atornerluinerup meeqqat peqqissuunissamik, naammaginartunik inuunermi atugaqarnissamat, isumaginnikkut isumannaatsuunissamat il.il. pisinnaatitaaffeqarnerannut naleqqiullugu.

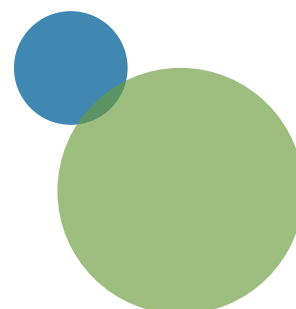
Pingaartuuvoq piviusunik iliuuseqartoqarnissaa; meeqqat atornerluinikkut ajornartorsiutinut aamma timikkut tarnikkullu persutagaanernut atornerluinerit suulluunniit nassatarisinnaasaannut illersorneqarnissaat qitiutittariaqarpoq. Meeqqat pillugit Isumaqatigiissummi Artikel 19 naapertorlugu oqartussaasut pisussaaffigaat, meeqqat illersorniarlugit suliniutinik aallartitsinissaq.

- **NAALAGAFFIIT PEQATIGIIT** Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliaa assigalugu saniatigut MIO-p aammattaq innersuussutigaa, pitsaaliuineq, ilinniartitsineq aamma katsorsaariaatsit inuusuttunut

atornerluisunuttaaq saaffiginittut annertunerusumik isiginiarneqassasut. Atornerluisunik katsorsaaneq assigiinngitsunik periu-seqarluni pisinnaavoq, kisianni pisariaqarsinnaavoq ilaqutariit tamarmiusut peqqissusaasa isiginiarnissaat, tamatumunnga aammattaq ilanngullugit inersimasunut atornerlugaasimanermi-innik innarligaasimanerminnillu kingunipilutsitsisunut ikiornerit. Atornerluinermik katsorsaaneq meeqqanut inersimasunullu periarfissaasariaqarpoq. Ilaqutariinni atornerluiffiusuni meeqqat pisariaqartitaat arlalitsigut qarsutiinneqartarput, taakkualu tarnikkut ikiorserneqarnissaat pingaartinneqarnerusariaqarpoq. Eqqaamasariaqarpoq atornerluisut meeraat, katsorsartinngitsut, aamma kaammattuilluni tarnikkut ikiorneqarnissaminik neqerorfigisariaqarmata.

- **IMMIKKUT OQAATIGINEQARPOQ** hash pissarsiariuminartuusooq meeqqallu 14-inik ukiullit allaat pisareriaannaasaraat. MIO-p innersuussutigaa politiit hashimik nioqquteqartarneq akiorniarlugu sulinertik annertusassagaat, tamatumunnga ilanngullugu nunaqarfinni suliniuteqarnerup qanoq pisinnaanera, politiit najuunnissaat ajornakusoortillugu, assersuutigalugu kommunefogedit amigataanerit pissutigalugu.
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA** orniguttarluni nakkutilliisarnertit piaarnerpaamik annertusarneqassasut, "tassuunakkut kommunalbestyrelsi piaarnerpaamik ilisimasaqaleqqullugu, kommunimi meeqqanik ikiorneqarnissaminik pisariaqartitsisoqarnerooq."
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA** suliat akimorlugit suleqatigiissitaliortoqassasooq – immaqalu Allorfik suleqatigalugu – sumiiffinni ataasiakkaani aallaaveqarluni pitsaaliuinermik suliaqartussamik meeqqallu peqataaffigisaannik.
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA** atuariup angerlarsimaffiullu suleqatigiinnerannut aammattaq ilaatinneqassasooq hashimik atornerluineq pillugu paasititsiniaaneq/ilinniartitsineq.

Inunnut amerlasuunut hashimik imigassamillu atornerluineq misigissutsinik attueqqajaasaaq, imminut pisuutinnermut kanngusunermullu attuumassuteqartarluni. Taamaammat atornerluinerup atornerluinerimillu katsorsaasarnernut paquminarunnaarnissaasa sulissutiginnissaat pingaartuuvoq, assersuutigalugu atornerluinerimik ajornartorsiutit ammasumik, ataqqinnittumik misigeqatiginnittumillu oqallisiginissaasa nalinginnaasunnorsarnerisigut. Atornerluineq unitsinniarlugu ikioqquneq, annertuunik nukissaqassutsimut ersiutaavoq.

4.3 Meeqqat timikkut tarnikkullu persuttagaasarneq aamma assigiinngisitaaneq misigisarpaat

Meeqqat Illersuisuat meeqqat inersimasullu akornanni tarnikkut timikkullu persuttagaasarnerat pillugit saaffigineqarpoq. Saaffiginnissutsit ilaat amerlaqisut tarnikkut persuttaanermut nakkarsaanertut iluseqartumut tunngasuupput, soorlu ajattugaaneq, kanngusaarneqarneq aamma assigiinngisitaaneq. MIO-p ernumanartippaa tarnikkut timikkullu persuttaasarnerit paquminartutut isigineqarmata aamma tarnikkut persuttaasarneq pillugu ilisimasat annikippallaarmata.

Tarnikkut persuttaaneq nakkarsaanertut ilusilik arlalitsigut taamaallaat meeqqat akornanni pisarneragaalluni soqutaanngitsutut isigineqartarpoq. Matumani pingaartuuvoq erseqqissassallugu, nakkarsaanerit tarnikkullu persuttaanerit, inersimasut akornanni nakkarsaasarnernut atugaaqisunut attuumassuteqarmata. Meeqqat inersimasut pissusilersornerat issuartarpaat, nakkarsaallunilu pissusilersortarneq pingaarnarpaatut innuttaasunit inersimasunit oqallisigineqarlunilu pissuseqarfigineqartariaqarpoq – meeqqat inuusuttullu peqataatillugit. Taamaamat MIO-p innersuusutigaa, sumiiffinni ataasiakkaani inuiaqatigiit tamarmiullutik persuttaasarnermik ajornartorsiut isummersorfigissagaat

4.3.1 Meeqqanit inersimasunillu saaffiginnissutinut assersuutit

- Innuttaasoq oqaluttuarpoq: *"Ilaluarisaanerit nakkarsagaanerillu maani nalinginnaaqaat. Annermik avataaneersut eqqugaasarput, kalaalunerat, qallunaajunerat qermertormiuuneralluunniit apequtaatinnaq. Aperineqartarput: "Maani suit? Nunannut angerlarniarit". Atuarfimiippuit meerarpassuit assigiinngitsunik tunuliaqutallit. Meeqqat inersimasullu akornanni sakkortuumik nipeqarluni oqaluuttoqartarpoq. Tamatuma kinguneraa inuit maanga nuukkumanginnerat"*.
- Inersimasut akornanni nakkarsaasarnikkut kulturiusooq meeqqat pissusilersornerisigut ersersinnaavoq. MIO angajoqqaanit saaffigineqarpoq, meeqqamik meeqqanit allanit paaqqinniffinit angajoqqaaminillu illersorneqartunit nakkarsarneqartarnerat ernumatigalugulu soriarsinnaanngitsutut misigisimasarnerminnik oqariartuuteqartunit.
- Anaanaq saaffiginnippoq meeqqanilu pillugu oqaluttuaralugu. Meeqerivimmiillunilu nikassagaasarsimasooq. Nikassaasarneq tamanna atuarnerata ilarujussua ingerlaannarpoq, meeraq meeraqamminit ilinniartitsisup ilaqutarisaanik nikassarneqartuarluni. Anaanaq oqaluttuarpoq naggataagut meeqqani atuarumajunnaarsimasooq. Anaanaq oqaluttuarpoq maanna nutaamik ilinniar-titsisoqalersimasooq nikassaasarnermik unitsitsisimasumik.
- Anaanaq saaffiginnippoq oqaluttuaralugulu aappaqarsimalluni, uikumilu tarnikkut naqisimanninnera misigiuarsimallugu. Oqaluttuarpoq nammineq aternerluinerminik katsorsartinnini aqqu-tigalugu, nammineq meeqqanilu inuunerminni alloriaqqinnissamut sakkussaqaalersimalluni. Tamanna anaanaasumit annertuumik piumasaqaatitaqarfiusimavoq, kisianni maanna isumagisinnaa-lersimavaa uiusup kamattarunnaarnissaa isumaluttarunnaar-nissaalu, meeqqallu tamanna angerlarsimaffimmi iluaqutaasooq malugisinnaavaat.
- Sulisoq oqaluttuarpoq, inersimasut akornanni nakkarsaasarneq annermik kaperlaap nalaani ajornartorsiutaasartoq. Taama pisoqartarnera meeqqanut sunniuttarpoq. Ilinniartitsisut malugigaa-ngassuk nakkarsaasoqartoq, atuarfiup ingerlaannaq qisuariarfi-gisarppaa, nakkarsaanerlu killilertarluq.
- Innuttaasoq oqaluttuarpoq innuttaasut akornanni annertuumik ki-naassusersiortoqartartoq. Imminnut suaartaattoqartarpoq kan-gusaarisooqartarlunilu.
- Inuusuttut aappaarit persuttaanermik misigisimasatik oqaluttua-rivaat. Arnap qatanngutaa angut savimmik kapineqarsimavoq, aappaalu persuttagaasimalluni. Meeraasa aappaata pisimasut isiginnaarsimavai, meeqqallu allat nakkarsartalersimallugit, anga-joqqaani naalakkumajunnaarlugit. Aappaarit oqaluttuarput im-minnut persuttaasimasut nuussimasut, maannalu eqqissisima-nerulersimallutik.
- Meeqqat persuttaasoqarneranik misigisimasamik saqqummiun-nissaat qunugisarpaat *"Anaaga oqaluttuutissagukku naveersiin-nassaanga."*
- Atuarfimmi avataanilu nakkarsaasoqangaatsiartarpoq. "Qanoq pi-gissaartigineq unammillissutigineqartarpoq".
- Sulisup ernumatigalugu oqaatigaa, meeqqat ilaat sakkortuumik oqaloriaaseqarmata, assersuutigalugu "toqussavakkit".

Tarnikkut persuttaasoqartarnera meeqqani initoqaaq. Tamatuma kingunerisaatut meeqqat inuunerup pitsaassusaata annikillineraniit nutaanik sammisagarusussuseerunnermut oqaluttuarivaat:

"Aliasut tarpunga uumisaarneqaraangama."

Nukappiaraq, 15-inik ukiulik.

"Naveersikkaagama ataata sanniik annersartittarama upperinginnakku piaarisarmat."

Niviarsiaaraq, 10-nik ukiulik.

"Soqutigineqarpianngilanga".

Niviarsiaaraq, 12-inik ukiulik.

"Toqusoorangama, qinngasaartikkaangama, maqaasingaangama, aliasunneq".

Niviarsiaaraq, 15-inik ukiulik.

"Isumaga malillugu maani toqqissisimanangilaq, Tunumiut ammut isigineqartarmata, nikanarsarneqartarlutillu. Taamaammatt toqqissisimasanngilanga annilaangasarlungalu."

Niviarsiaaraq, 16-inik ukiulik.

"Angajoqqaakka amaarlutik assortuukkaangata aliasut tarpunga."

Niviarsiaaraq, 15-inik ukiulik.

"Misigisarpunga illortaakka pingaartinnerungaat uaali tununneqartarlunga."

Niviarsiaaraq, 15-inik ukiulik.

"Atuartunik qinngasaartikkaangama illersungaannigitsutut misigisimasarpunga."

Nukappiaraq, 14-inik ukiulik.

***Nakkarsaaneq tassaavoq
tarnikkut persuttaaneq.
Meeqqat nakkarsagaanissamut
illersorneqarnissartik aamma
pisinnaatitaaffigivaat.***

Meeqqat nakkarsarneqarpata inersimasut akuliunnissaq akissusaaffigaat, taamaammatt isumassarsiatsialaavoq atuarfimmi nakkarsaasarneq akiorniarlugu politikkeqarnissaq, aamma meeqqat nakkarsagaalissappata iliuuseqarnissamut, pilersaaruteqarnissaq.

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliaata oqaaseqaminni nr. 13-imi meeqqat akornanni persuttaasarneq – timikkut tarnikkullu – maluginiarpa, tamannalu pinngitsoortinniarlugu iliuuseqartoqartariaqarnerarlugu.

Meeqqanik persuttaasarneq assigiinngitsorpassuarnik iluseqarsinnaavoq, arlalitsigullu meeqqanik persuttaanerit assigiinngitsut akuleriisinnegarsinnaapput. Naalagaaffiit Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliaata ilaqutariit (eqqarleriit ilanngullugit) isumasuisutut illersuisutullu pingaarnertut inissisimanerat akueraa. Taamaakkaluartoq aamma Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliap aammattaq oqariatuutigaa, persuttaanerit amerlanersaat ilaqutariit iluanni pisarmata. Taamaammallu aamma meeraq ilaqutariinni ajornartorsiulersillugu akuliunnissaq pisariaqartoq.

Ilaqutariinni persuttaasarneq inuiaqatigiinni inissisimaneq apequtaatinnagu pisarpoq, meeqqallu ingerlalluarnissaanik ineriartornissaanillu annertuumik ajoqusiisinnaalluni. Meeraq ilaqutariinni persuttaasarfiusuni peroriartortoq, nammineq inersimasunngoruni persuttaasarnermik eqqugaanissaminut annertusisamik ulorianartorsiorpoq. Ullumikkut nalunngilarput ilaqutariinni persuttaasoqarneranik misigisaqarneq, meeqqamut nammineq persuttagaanertulli kingunipiloqarsinnaatigisoq.

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliaata persuttaaneq ulluinnarni arlalitsigut tassaatinneqartartoq timikkut persuttaaneq, kisianni Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliap erseqqissarpaa persuttaanermut ilaasut timikkuunngitsoq aamma/imaluunniit taama siunertaqanngikkaluarluni persuttaanerit, soorlu tarnikkut persuttaanerit.

4.3.2 Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 19 aamma 2: Meeqqap persuttagaanisa- samut naalliutsitaanissamut assi- giingisitaanissamullu illersugaanis- saminut pisinnaatitaaffeqarnera

ARTIKEL 19. Naalliutsitaanermit illersugaanissaq tassaavoq naalagaaffiup pisussaaffeqarnera meeqqap angajoqqaaminit allaniilluunniit naalliutsitaanermit suugaluartunulluunniit illersor-nissanut aamma naalliutsitaanerit suugaluartulluunniit pina-veersaartinnissaannut taamatullu pisoqarnerani sunniutaanik annikillisaanissamut pisussaaffeqarnera.

ARTIKEL 2. Meeqqat tamarmik assigiimmik naleqarput, assigiim-millu pineqarnissaminut pisinnaatitaaffeqlutik, namminneq angajoqqaamilluunniit ammikkut qalipaataat, isiginneriaasiat, upperisaat oqaasiilluunniit apeqqaatainnagit.

PAASISSUTISSAT

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliaa-ta 2017-imi inassutigaa, Kalaallit Nunaat "angajoqqaanut meeqqaminnik sumiginnaanissamut ulorianartorsiortunut pisa-riaqartunik tamanik ikorsissasooq, annermik Kalaallit Nunaanni pissutsit isiginiarlugit".

4.3.3 MIO-p innersuussutai

• **SOORLU MEEQQANIK ATORNERLUINEQ** innarliinerilluunniit akuerineqarsinnaanngitsut, Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pi-sinnaatitaaffii pillugit lsumaqatigiissutaanni piumasaavoq, oqar-tussaasut sunniuteqarluartumik suliniutigissagaat, meeqqanik ti-mikkut tarnikkullu persuttaasernerup pitsaaliorneqarnissaa, pina-veersaartinnissaa malitseqartinnissaalu. Ukiuni kingulliunerusuni suliniutit persuttaasernermit sammisut arlaqartut aallarnisarne-qarnikuupput. MIO-p innersuussutigaa suliniutit sulii annertuneru-sumik sumiiffinnit ataasiakkaanit aallaaveqarnissaat, tassuunak-kut kulturimut tunngasut sumiiffinnilu ataasiakkaani pissutsit isi-giniarneqarneruleqqullugit, tamannalu pissasooq meeqqat inersi-masullu peqataatillugit. Najukkami ataatsimiititaliat suliniutinik aallarnisaasinnaapput, taakkununga ilaatillugit persuttaasarne-rup annertussusaanik pissutaasunillu qulaajaaneq, aaqqiissutis-sanik ujartuinermit aamma ataatsimoorussamik iliuusissatut piler-saarusiormermit meeqqanik inersimasunillu peqataatitsineq. Su-miiffinni ataasiakkaani kommunimit imaluunniit ilinniarsimasutut sulisunit allanit inuiaqatigiinni mikinerusuni pisartunik sumiiffin-nilu ataasiakkaani piginneqataasutut misigisarneq pillugu ilisi-masalinnit ikiortissarsiortoqarsinnaavoq.

- **INERSIMASUT AKISUSSAFFIGAAT** nakkarsaasoqartillugu nakkarsaanerup akuliuffiginissaa aamma meeqqap imminnut nakkarsartillugit qanoq iliortarnissaaq pillugu erseqqissunik periu-sissiaqarlunilu iliuusissanik pilersaaruteqarnissaaq. MIO-p inner-suussutigaa, kommunip qularnaassagaa meeqqat inersimasullu tatigisaanik saaffiginninnissamut periusissaqartoqarnera.
- **KOMMUNE QEQTALIMMUT INASSUTIGINEQARPOQ** nak-karsaasarneq akiorniarlugu politikimik iliuusissanullu pilersaa-summik tamanut saqqummiussissasooq, taakkununga ilaatillugit suliniuteqarfissat, taamatullu aamma atuarfiit piumaffigisariaqar-put atuartut peqatigalugit, klassini ataasiakkaani nakkarsaasoqar-tarnera qanoq pinaveersaarneqassanersoq, pinngitsoortinneqas-sanersoq malitseqartinneqartassanersoq pilersaarusoqqullugit. MIO-p innersuussutigaa, assersuutigalugu klassit ikinngutit aam-ma atuarfiit ikinngutit pilersinnissaat qitiutinneqassasooq aamma meeqqat atuarfimi qanoq ingerlalluartiginerit misissuinerit ingerlanneqassasut.
- **PINGAARTUUVOQ ERSEQQISSASSALLUGU**, nakkarsaanerit aamma tarnikkut persuttaanerit atuarfimiinnaq pineq ajormata, aammali innuttaasut inersimasut akornanni atugaalutik. Taa-maammatt pingaartuuvoq inersimasut sulinermit peqataatinnis-saat.
- **MEEQQAT ILLERSUISUATA** aamma MIO-p nalinginnaasumik in-nersuussutigumavaa, kommuunip orniguttarluni suliniuteqarneq annertusissagaa, tassuunakkut meeqqat inunnik isumagininnik-kut aaqqiussuunermit ilaangikkaluarlutik ingerlanerliortut, piffis-saagallartillugu paasineqaqullugit ikiorneqaqullugillu.

PAASSISUTISSAT

"General comment No. 13 (2011) The right of the child to freedom from all forms of violence" erseqqissaavoq, meeraq persuttaanerut suugaluartunulluunniit illersorneqassasoq, imaappoq timikkut tarnikkullu persuttaanerut, ajoquserneqarnissaminut atorerlugaanissaminulluunniit, sumiginnagaanissaminut mianersuaalliornikkut pineqarnissaminut, naalliutsitaanissaminut atorerlugaanissaminulluunniit, tamatumunnga ilanngullugu kinguaassiuutitigut atorerlugaanissaminut. Tarnikkut persuttaaneq assersuutigalugu tassaasinnaavoq, meeqqap naleqqannginneragaalluni, asaneqarani, kissaatiginerani oqarfigineqarnera, siorasaarneqarnera imaluunniit allat pisariaqartitaat naammassigunigit aatsaat naleqalissalluni.

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliaata meeqqat persuttagaasernerisa piffissami qaninnermi ungasinnerusumilu kingunerisartagaat itisilerpai:

Meeqqat persuttagaasernerisa atorerlugaasernerisalu piffissami qaninnerusumi ungasinnerusumilu kingunerisartagaat nalinginnaasumik ilisimaneqarluarput. Taakkununnga ilaapput: ajoqusernerit toqumik kinguneqarsinnaasut; ajoqusernerit toqussutaasinnaangitsut (innarluteqalernermik kinguneqarsinnaasut); timikkut peqqissutsikkut ajornartorsiutit (tamatumunnga ilanngullugu ingerlanerlorneq, kingusinnerusukkut puatsigut, uummatikkut tingukkullu nappaateqalerneq aamma kinguaassiuutitigut tunillanneqarnerit); silaqaassutsikkut sanngiinneq (tamatumunnga ilanngullugu ilinniarsinnaassutsip sulisinnaassutsillu annikillinera); tarnikkut misigissutitigullu kingunipiluutit (soorlu ajattugaanermik qimataanermillu misiginerit, attaveqarsinnaanerup sanngiillinera, kingunipilutsitsinerit, ersineq, annilaanganeq, nalornineq imminullu tatiginerup sequminnera); tarnikkut peqqissutsikkut ajornartorsiutit (annilaanganeq nikallungarulunermillu nappaatit, takorruinerit, eqqaamannissinnaanerup akornuteqarneri imminoriarnerillu; aamma pissusilersornikkut peqqissutsikkut ajoqusersinnaaneq (soorlu ikiaroomartunik atorerluineq, siusisukkut atoqateqartalerneq).

Ineriartornikkut pissusilersornikkullu kingunipiluit (soorlu atuangiisortarnerit aamma kamassarilluni, inooqatigiinnermi ileq-qunut akerliusumik, imminut inuillu akornanniinnermi ajoquserarluni pissusilersornerit) ilaatigut kingunerisinnaavaat inunnut allanut attaveqarnerit annikillinerat, atuarfimmit anisitaaneq inatsisinillu unioqqutsitsisarnerit). Uppernarsineqarnikuvoq persuttaanerit nalaataqartarnerup meeqqap eqqugaasarnera anner-tusitissinnaagaa, misigisimasat sakkortuseriaannaallutik pigil-iunneqarlutik, tamatumunnga ilanngullugu aapparismik persuttaasarnertut.

Ikinngutigilluartut.

5. MEEQQAP INERIARTORNISSAMINUT ILINNIARTI-TAANISSAMINULLU PISINNAATITAAFFEQARNERA

"Kinguaassiuutitigut kanngunartuliomerit pillugit isumaginnittoqarfimmut nalunaarutiginnikkaagatta, pilertortumik qisuariarfigineqartarput. Kisianni meeqqat atuanngitsooqattaartut pillugit saaffiginnissutigut soqutigineqarneq ajorput."

5.1 Meeqqap ilinniaqqinnissaminut piareersagaanissamut pisinnaatitaaffeqarnera unamminartoqarpoq

Meeqqat Illersuisuat aamma MIO saaffigineqarput, meeqqat atuartitaasussaagaluarlutik, assigiinngitsunik pissuteqarlutik atuarneq ajortut pillugit. Meeqqat Illersuisuata MIO-llu ernummatigaat, meeqqat amerlassusaannut naleqqiullugu meeqqat taama amerlatigisut ikiorneqartannigmata, naak ilinniartitsisunit inersimasunillu allanit nalunaarutiginnittoqartaraluartoq. Ineriartornissamut ilinniaqaqarnissamullu pisinnaatitaaffeqarneq, tassaannaangilaq meeqqap pisortatigoortumik ilinniaqaqalersinnaansaminut pisinnaatitaaffeqarnera. Ineriartornissamut pisinnaatitaaffeqarnerup aammattaaq kingunerivaa, meeraq pisinnaatitaaffeqarmat, meeqqat inuiaqatigiinnut demokratiskiusunut peqataasinnaangornissaminut pisinnaatitaaffeqarnera. Meeqqamut qularnaarneqassaaq nammineerluni eqqarsarsinnaansaminut, apersuusersuilluni isummorsorsinnaansaminut namminerlu isumminik, pissuseqarfiginninnerminik misigissutsiminillu saqqummiussinnaansaminut pisinnaasaqalernissaminut periarfissinnissaa. Meeqqap ilikkariartorsinnaassutsimi annertusarnissaannut, inuiaqatigiinni kinaassutsip, kulturip pingaartitallu ilisimalerlugil-lu paasinissaannut, imminut ataqqinissaminut allallu ataqqinissaannut periarfissaqarnissaa qularnaarneqartariaqarpoq.

Meeqqap ilinniaqaqarnissamut pisinnaatitaaffeqarnera pillugu Meeqqat pillugit Isumaqaatigiisummi artikel 28 piviusunngortikkumallugu, Atuarfik pillugu Inatsisartut inatsisaanni nr. 15, 13. december 2012-imeersumi § 1, atuartitaasussaataitanermut tunngasoq, aallaavittut maleruartariaqarpoq.

Meeqqat pillugit Isumaqaatigiisummi artikel 29 naapertorlugu meeqqap inuttut pissutsimi aamma tarnikkut timikkullu pisinnaasut-simi ineriartortinnissaannut pisinnaatitaaffeqarnera piviusunngortinniarlugu, Perorsaanikkut ineriartuutaasunik neqeroorutit pillu-git inatsisartut inatsisaanni nr. 16, 13. december 2012-imeersumi § 1 aallaavittut maleruartariaqarpoq.

5.1.1 Meeqqanit inersimasunillu saaffigin-nissutinut assersuutit

• Ilinniartitsisup meeqqat atuartanngitsut ernummatigalugit oqaati-gaa: *"Kinguaassiuutitigut kanngunartuliomerit pillugit isumagin-nittoqarfimmut nalunaarutiginnikkaagatta, pilertortumik qisuariar-figineqartarput. Kisianni meeqqat atuanngitsooqattaartut pillugit saaffiginnissutigut soqutigineqarneq ajorput."*

- Atuarfiup pisortaata kissaatitut oqaatigaa, atuanngitsoornerit pil-lugit nalunaarutiginninnerit kommunimit pimoorunneqartassasut.
- Sulisup oqaluttuaraa nukappiaraq akullerni atuortoq atuanngit-suukulasooq. Sulisup oqaluttuarivaa nukappiaqqap pissusilersor-tamera arriitsumik sakkortusiartorsimasooq. 2019-imi nalunaaru-tiginnittoqarsimavoq, kisianni nalunaarutit tiguneqarneranik up-pernarsaammik takkuttoqarnikuunngilaq. Ilinniartitsisut nalingin-naasumik ujartorpaat, nalunaarutiginnikkaagamik tiguneqarsima-

nerinut isumaginittuqarfimmit uppernarsaammik nassinneqar-tarnissartik.

- Ilinniartitsisoq MIO-mut saaffignippoq oqaluttuaralugulu, atuartut eqqissiviittangaamik ilikkagaqarsinnaanngitsut. Piffissap 75 %-ia atorneqartarpoq atuartunik eqqissisaanermut. 25 %-it sinneruttut atuartut ilikkagassaannik ilinniartitsinerit atorneqartarpoq.
- Atuarfimmil aqutsisut angajoqqaanik suleqateqarneq annertunerusoq kissaatigaat.
- Ilinniartitsisoq oqaluttuarpoq atuartunut pisariaqartitsisunut taper-sersuisarneq tarnikkullu ikiorsisarneq amigaataasut.
- Angajoqqaq oqaluttuarpoq oqaatsinik atuartitsinerimil aamma matematikkimil ilikkakat annikitsut, oqaluttuarlunilu tiiminil mobilikkut pinnguartoqartarpoq.
- MIO sulisunit ilisimatinneqarpoq, atuarfiup illutaa pisoqaanerusoq ussiillunilu ukiukkat qianartaqisoq. Sila issilluartaqillugulu illup ilua 13-iinnarnik kiassinnaasarpog, atuarfillu matusariaqartarluni. Aamma igalaaniit, matumiit, natermiit listiniillu sueq isaasarpog. Anitsiartarfimmil pinguartarfeqanngilaq.

Meeqqanut suli atualingitsunut meeraaqanullu tunngasut:

Aperigami MIO ilisimatinneqarpoq Kommune Qeqertalimmi meeqqanik mikisunik sundhedsassistenti ataaseq peqqissaasorlu ataaseq sullissisuusut. Tamatumunnga atatillugu MIO-p oqaatigissavaa ernummatigalugu, marluinnarnik sulisoqarluni meeqqat atualinginneranni ineriartornerisa ingerlaavartumik aaqqissuulluak-kamillu naammattumik malinnaaviginissaat periarfissaqarnerisog. Meeqqat tamarmik ineriartornissaminut pisinnaatitaaffeqarput, ineriartornerlu suli inunngunnginnerinili pisarpoq, naalungiar-suuneriniit inuusutunngornerinut ingerlaavartarluni. Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliaata nunap inoqqaavi taak-kualu pisinnaatitaaffii pillugit oqaaseqaammimil nr. 11-mi allaase-
raa, naalagaaffiit peqataasut nunap inoqqaavisa meerartaat, ila-qutariit najukkamilu inuiaqatigiit apeqqutini peqqinnissamut pit-saaliullunilu paaqqtarinninnermut aamma meeqqat inuusuttul-lu peqqissusaannut tunngasuni, soorlu nerisat, milutsisineq, er-nineq sioqullugu kingornagullu paarsineq, meeqqat inuusuttullu peqqissusaat, kapitittarnerit, nappaatit tuniluuttut eqqiluisaarner-lu pillugit ilisimatinneqarlutillu ilinniartinnissaat qularnaarniarlugu iliuusissat tamaasa iliuuserisariaqaraat.

Aammattaq MIO ilisimatinneqarpoq sumiiffimmi ataatsimil ul-luunerani neqerooruteqaranilu inatsisit malillugit perorsaani-kut neqeroorutinik soqanngitsog. MIO isumaqarpoq atuarfiup meeqqat anginerusut ilikkariartornerinut ilinniagaqarnissaannul-lu pingaaruteqartiginerasulli, meeqqerivinnut tunngasut meeqqat ineriartornerinut tunngaviummik pingaaruteqartigisut. Meeqqat meeqqerivinniittut meeqqerivimmi ulluinnarisamik ilarujussua atorarpaat meeqqat allat perorsaasullu (ikiortillu) sammisaqaq-tiginerinut, taamaammatt pingaartorujussuuvog meeqqat ineriartornerat pitsaanerpaamik tapersersorumallugu, ullut tamaasa avatangiiserisatik peqatigalugit sammisaqaatinut kaammattu-taasunut peqataanissaat.

Aasianni atuartut angerlarsimaffiat

MIO Aasianni atuartut angerlarsimaffiannut pulaarpoq, tassanilu meeqqat inuusuttullu 13-16-inik ukiullit peqatigalugit pisinnaatitaaf-fiit pillugit sammisaqartitsilluni. MIO-p atuartut angerlarsimaffianni najugaqartutut misigisartagaat paasiniaipai, eqqarsaatigilluakkanillu amerlasuunik akissutisilluni. Atuartut annermik oqaluttuarilluarpaat, nunaqarfeeqqamiit illoqarfimmut nuunnerup qanoq allanartigina. Inersimasunik oqaloqatissaqartarnerlutik aperineqaramik, amerla-nerit oqaatigaat inersimasunik oqaloqatissaqartarlutik – sulisunik imaluunniit angajoqqaammik.

MIO-p atuartut angerlarsimaffianni sulisut sulilluartaq isumassuulluar-tullu naapippai, toqqissisimalluarnelutik – ataasiakkaat eqqaassan-ngikkaanni – meeqqani takuneqarsinnaavog, akissutaannilu atuar-neqarsinnaalluni. Meeqqat Illersuisuata immikkut maluginiarpaat, su-lisut atuartunut artornartorsiorlutik, tamatumani kinguaassiuutitigut atonerlugaasimasut ilanngullugit, iluaqutaasussanik ilikkagaqaru-sullutik kissaatigarnerat.

Atuartut angerlarsimaffiannut pulaarnermi makkua maluginiarneqar-put:

- Atuartut angerlarsimaffianni sulisut kissaatigaat, atuartut artor-nartorsiorlutik, oqaatigaat, tamatumani ilanngullugit kinguaassiu-utitigut atonerlugaasimasut, ikiornissaannut sakkussaminnik amerlanernik ilinniartinneqarnissartik. Sulisut aamma oqaati-gaat perorsaaneq pillugu sakkussanik amerlanernik kissaatigar-lutik. Taamatuttaaq kissaatigaat atuartut tunuliaqutaasa/inuune-
risa oqaluttuassartaasa paasinissaannut sakkussinneqarnissartik - paasininnaaniassagamikkut.
- Sulisut misigisimapput atuartut ilinniagassamik ikiorserneqar-nissaminnik pisariaqartitaat tamatigut piviusunngortissinnaasar-nagit, atuarfimmillu ikiorserneqartarnissartik kissaatigalugu.
- Pisatsersornera: Atuartut angerlarsimaffiat taamatut atugassa-tut pisatsersugaanngilaq. Nerisarfik sammisaqartarfittut/ataatsi-moortarfittut atorneqarpoq, immikkut sammisassaqaqarfimmik ine-qanngimmat. Init mikisuararsuupput, atuartut sisamat angullugit tattoqsaallutik ineqarfigisaat. Atuartut ilaat namminneq ineqaru-sukkaluarput. Atuartut ilaasa puullaqaqartippaat imminnut tul-luutinngitsutut misigisaminnik ineqateqarnertik. Toqqorsiviusin-naasut amigaataapput, inillu ilaat inunnut marluinnut ataasiinnar-mik allaffeqarput. Init isersimaarfiusinnaasut mikipput najugaqar-tunullu naapertuunnatik.
- Atuartunut atuartut angerlarsimaffianni najugaqalersussanut Gammeqarfimmiit aamma atuartut angerlarsimaffianniit paasis-sutissiisoqartarnissaa ujartorneqarpoq, meeqqat takkutinngin-nerminni piareersarsimasutut misiginassammata. Angajoqqaat/ilaquttat ilaginagit illoqarfimmut nutaamut nuunneq, nutaamillu atuarfeqalerneq meeqqamut allannguutaavog annertoqisoq.
- Atuartut nal. 7.15 atuariartorlutik anisariaqartarput, atuarfik illo-qarfiup illuatungaaniimmat. Atuartut ilaat oqaluttuarput taman-narpiat pissutigalugu sunngiffimmi sammisassanut peqataassa-tillutik piffissarujussuaq atorarlugu.

Atuartut angerlarsimaffianni najugaqartumit issuakkat ilaat:

"Inooriaatsip allaanerunera tupaallannarpoq. Nunaqarfimmiit illoqarfimmut nuunneq timikkut qasunarpoq aliasunnaqaarlu. Najugaqatigullu allannikuunnginnatta ilaqtariit. Maanga pilluni inuppassuit takulerlugit qanorlu pissusilersortut nalullugit ernumanartaqaaq."

Niviarsiaraq, 15-inik ukiulik.

- *"Ilaquttani najugaqarneq nuanneqaaq, eqqissisimanarnerugami. Maanga pilluni pakatsinaq."*
Nukappiaraq, 15-inik ukiulik.
- *Sorpassuit ajunngillat aamma pitsaannginnerusoqarpoq. Angajoqqaat qimaqqaarlugit artornarsinnaavoq. Kisianni inuusuttoqatit qiimmassaasarmata qaangigassaavoq. Angajoqqaat eqitaarsinnaannginnerat annernarsinnaavoq. Taamaakkaluartoq suli iluaqutaqaaq."*
Niviarsiaraq, 15-inik ukiulik.

Efterskole Villads Villadsen, Qasigiannugit

Qasigiannugani efterskoli suliffeqarfiuvoq imminut pigisoq, maannalu 69-inik ilinniartulik. Ilinniarfiup pisortaaniq oqaloqateqarnermi samineqarnerupput ilinniartut annertuunik ajornartorsiutillit, taamaamallu immikkut ikorfartorneqarnissaminnik pisariaqartitsisut. Ilinniartut taakku ilinnialeraangami, ilaasa misigisarpaat peroriartornermini eqqaamasatik utersaariasaartut. Ilinniartut pisariaqartitaat naape-riarniarlugit, ilinniarfik oqaloqatiginnittartoqarpoq, ilinniartut ajornartorsiutitik pillugit oqaloqatigisinnaasaannik. Ilinniarfiup aammataaq "inuttut inerikkiartorneq" ilinniartitsisussutitut eqqunnikuuaa, maannalu misissorlugu qanoq iliorluni angajoqqaat suleqatigalugit meeraasa pisariaqartitaat qulaajarneqarsinnaanersut.

Atuartut ajornartorsiutaasa ilaattut taaneqarpoq, ilinniartut ilaat imminut toqunnissamik eqqarsaateqartarmata, ataatsiakkaallu imminut toqoriarsimallutik. Annermik ilinniartut isorliunerusuneersut ajornartorsiortarput. Alianaraluaqisumik ataasiarluni ilinniarfiup ilinniartut pingasut isorliunerusuneersut pillugit nalunaaruteqaraluartoq qisuarifigineqanngitsumilli, imminut toquttoqarpoq. Pulaarnerup nalaani MIO imminut toqoriaraluarnermik nalunaarutiginnippoq.

Ilinniarfiup piareersimaneranut ilaavoq, ilinniarfik peqqinnissaqarfimik isumaqatigiissuteqarnikummat, ilinniartut imminut toqoriaraluartut angerlarnissaasa tungaannut napparsimmavimmi uninngatinneqartassasut.

Akerlianik meeqqap kommunerisaanik aamma Kommune Qeqertalimmik suleqateqarniarneq arlalitsigut ajornakusoortut oqaatigineqarpoq. Ajornartorsiut amerlanertigut tassaasarpooq, imminut toqunnissaminnik ulorianartorsiortut kommunit arlaannaataluunniit akisusaaffigiumasannimmagit.

Efterskolimi ajornartorsiut imaannaanngitsoq alla tassaavoq hashimik atomerluineq. Ilinniartut ilaat pinngitsuuisinnaajunnaarsimapput, hashilu ilinniartut taakkununga pissarsiariuminartuuvooq. Ilinniarfiup pisortaata ujjartorpa, politit hashimik nioqquteqartarneq akiorniarlugu annertunerusumik suliniuteqarnissaat. Ilinniarfiup hashimik atuinermik akuersaarumangilluinnarluni politikkeqarnerata kinguneraa, ilinniartut hashimik pujortarsimasutut paasineqaraangamik angerlartitaasernerat. MIO-p pulaarnermini paasivaa ilinniartoqartoq hashimik pujortarsimanertik pissutigalugu angerlartitaasimasunik.

5.1.2 Naalagaaffit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffi pillugit Isumaqatigiissutaanni artikel 20, 28 aamma 29: Meeqqap ineriartornissaminut ilinniagaqarnissaminullu pisinnaatitaaffeqarnera

ARTIKEL 28-mi pineqarpoq meeqqat ilinniagaqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarnerat. Naligiissitaanissamik tunngavik aallaavigalugu tunngaviumik ilinniakkat meeqqanut tamanut ammasuussapput anguneqarsinnaassallutillu. Tamatuma aammataaq kinguneraa, pissakillioqartillugu aningaasatigut ikiorsiisoqartassamat. Meeqqat atuarnermik naammassinnisaanut ilitsersorneqarlutillu kaammatorneqassapput. Tunngaviumik ilinniakkat, suliamik ilinniakkat qaffasinnerusumillu ilinniakkat periarfissiissutigineqassapput, ikerinnakkullu unittarnerit annikillisarneqassallutik. Atuarneq ima aqutarineqassaaq, meeqqap inuttut ataqqinassusia mianerineqarluni, Meeqqallu pillugit Isumaqatigiissut naapertorlugu pissalluni.

Naalagaaffit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffi pillugit Isumaqatigiissutaanni artikel 29-mi pineqarpoq, meeqqap ilinniagaqarnerata siunertarissagaa meeqqap inuttut pissusaata aamma timikkut tarnikkullu pisinnaasaasa ineriartortinnissaat. Taamatullu inuit pisinnaatitaaffiinut, naligiissitaanermut, naggueqatigiussutsimut, angajoqqaanut, kulturikkut kinaassutsimut, avatangiisinut nunagisamilu pingaartitanut ataqqininneq aammataaq meeqqap ineriartorneranut ilaassapput.

Naalagaaffit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffi pillugit Isumaqatigiissutaanni artikel 20-mi pineqarput, meeraq ilaqtamisu avatangiisiminniit avissaartitaagallarsimasut imaluunniit taakkunanga avissaartitaavissimasut, imaluunniit meeqqamut pitsaanerpaasorisat pissutigalugit akuerineqarsinnaasumik taama avatangiiseqaannarsinnaanngitsut, naalagaaffiup tungaanniit immikkut illersorneqarlutillu ikiorneqarnissamut pisinnaatitaaffeqarnerat.

5.1.3 MIO-p innersuussutai

- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA** Kommune Qeqertalimmi meeqqat atuarfiata, meeqqat atuarfiata siunertaanik, ilusaanik aqqissugaaneraniillu qitiutitsinissaq nalinginnaasumik annertussisagaa ⁴. Meeqqat atuarfiata siunertaa anguniagaalu Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqaatigiissutaannut naapertuuttuupput, tassami artikelini 28-mi aamma 29-mi pineqarput meeqqap akeqanngitsumik pinngitsoorani atuartinneqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarnera, aamma Kalaallit nunaata akisussaaffigigaa, meeqqap ilinniagaqarnissaata ineriartornissaatalu qularnaarnissaa.
- **ARTIKEL 29-MI ERSIPPOQ**, meeqqap inuttut pissusaa, pikkoriffii aamma tarnikkut timikkullu pisinnaasai tamakkiisumik ineriartortinneqassasut, inersimasutullu peqataalluarluni inuunissaanut piareersarlugu. Artikelimi tassani ersersinneqarput, meeqqap nammineq kulturikkut nunagisaminilu pingaartitanut ataqqinnissaa. Kisianni artikel 29-mut taamaallaat ilaangillat ilikkagassatut pilersaarummi imaritataasut, aammali ilinniarnermi pisartut, ilinniartitsinermi periutsit aamma ilinniarnermi avatangiisit ingerlatsiviusut, apeqqutaatinnagu tassaannersut angerlarsimaffik, atuarfik allalluunniit. Meeqqat ataasiakkaat namminneq immikkut piginnaasaqarput, soqutigisaqarlutik, pisinnaasaqarlutik ilikkariartornerminnilu pisariaqartitaqarlutik. Taamaalluni ilikkagassatut pilersaarutit meeqqap inooqatigiissutsikkut, kulturikkut, avatangiisitigut aningaasaqarnikkullu attuumasuteqarfiinut toqqaannartumik naapertuutissapput, taamatullu maanna siunissamilu pisariaqartitaanut.
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA** kommunalbestyrelsi meeqqanut inuusutunullu tunngasut iluanni sunniuteqarluartumik nakkutilliisasoq. Tamatumunnga atatillugu MIO-p maluginiarpa Meeqqat tapersorsorneqarnissaannut Inatsisartut inatsisaata nr. 20, 26. juni 2017-imeersup akisussaaffik tamanna erseqqissaavigimmagu.
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA**, meeqqat atuarfiata meeqqat asigiinngitsunik peqquteqarlutik atuannitsoortartut maluginiassagai, aamma tamanna pillugu nalunaarutiginninnerit kommunimit sumiginnaanerit allat pillugit nalunaarutitulli pimoorutsigineqassasut.
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA**, meeqqat pisariaqartitaannik – meeqqat atuartut angerlarsimaffianniittut ilanngullugit – tarnikkut isumagininnikkullu ikorsiinissamik kommuni neqeroortassasoq. Tamanna tassaasinnaavoq meeqqanik immikkut ilisimasalimmik, tarnikkullu ikorsiinissamat pisariaqartutigit piginnaanilimmik oqaloqateqartitsineq. Oqaloqatiginnittartoqarneq meeqqanut neqeroorutaavoq pitsaasoq, kisianni meeqqat ernumagisat isumagininnikkut misissuiffiginissaannut taarsiunneqassanngilaq.
- **MIO-P ATUARFIUP ANGERLARSIMAFFIULLU** suleqatigiinnerisa patajaallisarneqarnissaat innersuussutigaa.
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA** illut atortullu meeqqanut naatsorsuussat aserfallatsaalineqassasut.

- **KAPITALI 4-MI** sulisunik supervisionertitsineq eqqartorneqartoq innersuullugu MIO-p ilinniartitsisut sulisullu allat meeqqanik sulissisut supervisionertarnissaat innersuussutigaa.

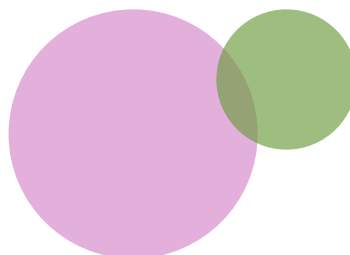
- **ATUARTUT ANGERLARSIMAFFIAT PILLUGU:**

Meeqqat angerlarsimaffittut avatangiiserisaminnit allatut ajornartumik nuuttariaqartarnerat (naak siunertaaq pitsaagaluartoq) Meeqqat Pisinnaatitaaffiik Isumaqaatigiissummut Kalaallit Nunaatalu nunat tamat akornanni pisussaaffiinut allanut toqqaannartumik ilaanani toqqaannaanngitsumik ilaavoq. Europamiut Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqaatigiissutaanni artikel 8-mi pineqarpoq ilaqutariittut inuunermut akuliunneq Meeqqallu Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqaatigiissummi artikel 20-mi pineqarluni meeqqap ilaqutariittut avatangiiserisaminnit avissaaqqangallarnerani ataavartumilluunniit avissaarnerani allatut isumassorneqarnissaata qularnaarnissaa, *tamatumanilu naalagaaffimmit immikkut illersorneqarnissaminut ikiorserneqarnissaminullu pisinnaatitaaffeqarluni*. Atuartut angerlarsimaffiat ulloq unnuarlu paaqqinniffimmut sanillunneqarsinnaavoq, kisianni MIO-p malugeqquaa, atuartut angerlarsimaffiinut ulloq unnuarlu paaqqinniffimmut ator-neqartartut annertoqataannik nukissatigut sillimatinut sulisullunullu aningaasanik immikkoorsisoqartanngimmat.

- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA** imeeqqanut angajoqqaanullu suliniutinik pilersitsisoqassasoq, meeqqat atuartut angerlarsimaffiinnukartussat piareersarnissaat siunertarlugu.

- **MEEQQAT TAPERSORSORNEQARNISSAANNUT** inatsimmi, atuartut angerlarsimaffiini pissutsit eqqaaneqarnerinik ersittoqanngilaq, naak meeqqat taakkorpiat immikkut eqqugaaqqajaasinnaagaluartut, ilaqtaminnit avissaaqqasuugaluartut inunnillu allanit paarineqarlutikt. Atuarfiit angerlarsimaffiini sulisut sakkusaminnik ujartuupput (perorsaanermut inunnillu isumagininnermut tungasunik) meeqqat inuttut ajornartorsuutaat ikorsiiviginnaajumallugit. Taamaammat MIO-p innersuussutigaa, isumagininnikkut misissuisoqassasoq, meeqqat maanna inissisimanagerat aallaavigalugu ikosiisarnissaq siunertarlugu (meeqqat atuartut angerlarsimaffiiniittut, angerlarsimaffimillu avataanut inissitaareersimasut imaluunniit meeqqat immikkut ittunik pisariaqartitsisut) aamma sulisut piginnaanngorsagaanissaminnik kissaataat tusaaniarneqassasut, tassami kissaatigaat atuartut inuunermi atugarisaannik paasinnilluarnissaminut ikorsiinissaminullu pitsaanagerusunik tunngavissinneqarnissartik.

- **ATUARTUT ANGERLARSIMAFFIANNI NAJUGAQARTUT** – immaqalu aamma meeqqat allat – illoqarfiup illuatungaani najugalinnut angallanneqarnissamat periarfissinissaq.

⁴ Atuarfik pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 15, 3. december 2012-imeersoq aallaavigalugu

5.2 Angajoqqaat akisussaaffimminnik killiliisarnermillu ilisimaarinninnerisa patajaallisarnissaat pisariaqartinneqarpoq

MIO assigiinngitsunik arlalinnik saaffigineqarpoq, killiliisarnerup annertusarneqarnissaanik angajoqqaallu sakkussineneqarnissaanik kissaateqarneq pillugu. Meeqqanik sullissisut arlallit inassutigaa, angajoqqaat suliniuteqarfigineqassasut, perorsaanerup tamatumalu pingaarutaasa oqallisigineqarfigisaanik.

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqtigiissutaanni artikel 18-imi erseqqissarneqarpoq, angajoqqaat meeqqaminnik sumiginnaasinnaanerit ernumanartoqartillugu, imaluunniit angajoqqaat namminneq ikiorneqarnissaminnik ilitserorneqarnissaminnillu kissaateqarpata, pisortat pisussaasut angajoqqaat angajoqqaatut inissisimanerat pillugu siunnersuilitullu ilitseruinissamat, meeqqaminnik perorsaasutut pisussaaffitik piviusunngortissinnaaqqullugit.

5.2.1 Meeqqanik inersimasunillu saaffiginissutinut assersuutit

Angajoqqaanik ilitseruineq killiliisarnerlu

- Annermik angajoqqaanut inuusuttunut, angajoqqaatut sakkussaaleqisunut, siunnersuinissaq pisariaqartinneqarpoq. Aamma li pisinnaasariaqartut allat angajoqqaani ugartorneqarput, soorlu aningaasaqarneq, inuuniarinnissaq.
- Angajoqqaat inuusuttut ikioqqullutik namminneerlutik saaffiginittanngillat, sulisullu ilaata tamanna ima nassuiarpaa: *"Imminut naleqqannginnerusutut isigineq pissutigalugu tunuarsimaarneq ileqquuvoq."*
- Sulisoq oqaluttuarpoq: *"Meeqqat akornanni killeqqannginneq annertuvoq, aamma meeqqat isumaginnittoqarfimmit nalunaarsugaanngitsut akornanni. Angajoqqaat meeqqaminnik killiliineq ajorput. Angajoqqaat ilaasa atuarfik pisuuteqqajaaarpaat"*.
- Saaffiginissutinut ataasiakkaani oqaatigineqarput kinguaariit pingasut, tassalu meeqqat, angajoqqaat, angajoqqaallu angajoqqaavi, najugaqtigiittut. Taamaattoqartillugu meeqqat perorsarneri pillugit isumaqtigiinnginnerit pilersinnaapput. MIO anaanamit inuusuttumit saaffigineqarpoq, taannalu oqaluttuarpoq panimmi kamattarnerinut atatillugu soriarsinnaajunnaaqqasutut misigisimalluni. Kisermaajuvoq angajoqqaaminilu meeqqanilu najugaqarlutik. Anaanaq inuusuttoq misigisimavoq angajoqqaani panimmi perorsarneranut pisariaqanngitsumik akulersuuttartut.
- Saaffiginissummi allami aanaaq oqarpoq, *"malunnarpoq nammineq meeqqama perorsaaneranut akuliuteqqusaanngitsunga"*. Sumiiffinni arlalinni aamma MIO nalunaarfigineqarpoq aanaqkiikut/ataaqqiikkut meeqqanik perorsaasutut inissisimasut akisussaallutillu.

5.2.2 Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqtigiissutaanni artikel 5 aamma 18: Angajoqqaat akisussaanaera aamma meeqqanik perorsaaneq

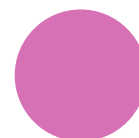
Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqtigiissutaanni Artikel 5-imi pineqarpoq angajoqqaanik ilitseruinerup

meeqqap pisinnaasaanut ineriartornissaminullu periarfissaanut naapertuunnerpaap ataqqineqarnissaanut pisinnaatitaaffeqarnera.

Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqtigiissummi Artikel 18-imi pineqarput angajoqqaat meeqqat perorsarnerinut ineriartornerinullu pingaarnertut akisussaasueneri. Oqartussaasut naapertuuttunik angajoqqaanut angajoqqaatullu oqartussaasuseqartunut ikiorsiisassapput, meeqqanik perorsaasutut pisussaaffitik isumagisinnaaqqullugit, oqartussaasut aammat-taaq qularnaassavaat meeqqat isumassornissaat paaqqinnif-fiit, aqqissuussinerit sullissinerillu inerisarneqarnissaat.

5.2.3 MIO-p innersuussutigai

- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA** kommunip suliniutit angajoqqaat akisussaaffiinik paasissutissiiffiusut aamma meeqqanik killiliisar-neq pillugu oqaloqatigiiffiusut aallarnissasagai. Tamatumunnga-lu atatillugu ilaqutariit kinguaariit pingasuuffigisaat isiginiarlugit, taakkunani meeqqat perorsarnerinut akisussaaffiit isumaqtigiin-gissutaalersinnaasarmata.
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA** kommunip atuarfiup, meeqqeriviit, sunngiffimmi sammisassaqtitsiviit, peqqinnissaqarfiup isuma-ginnittoqarfiullu akornanni pitsaanerumik suleqatigiinneq pi-lersissagaa. Tamatumunnga atatillugu MIO-p inassutigiumavaa meeqqap ilaqutaasa/attaveqaataasa annertunerumik peqataa-tinnissaat.
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA**, angajoqqaat ikiorserneqarnissa-minnik kissaateqaraangata imaluunniit meeqqat angerlarsimaf-fimminni atugarisaat pillugit nalunaarutiginnittoqarsimatillugu, kommunip angajoqqaanik pisariaqartitaasigut ikiorsiinissaminut siunnersuinissaminullu akisussaaffini pisussaaffinilu piviusun-ngortissagai. Tamanna angajoqqaanut tamanut atuuppoq.
- **TAAMAALILLUNI MEEQQAT ILLERSUISUATA** pisariaqartinne-qartutut isigivaa, Kalaallit Nunaata Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillu-git Isumaqtigiissummi artikel 18-imi piumasaqaatinik piviusun-ngortitsiniarluni maleruartinnissaasa oqartussaasunit misissorne-qarnissaat.

5.3 Meeqqap sunngiffimmini sammisassanut kulturikkullu ingerlatsinernut peqaasinaatitaanera pillugu ilisimasaqarnerunissamik pisariaqartitsineq

Meeqqat Illersuisuat MIO-lu meeqqanik inuusuttunillu meeqqatut sunngiffimminilu pitsaasumik inuuneqarnerminnik oqaluttuarunik amerlasuunik naapitaqarput. Meeqqat sunngiffimmi inuunertik pillugu akissutaat oqaluttuaallu, sammisaqaatinut meeqqat meeqqatut inuunermut pitsaasumut attuumassuteqartitaannut siamasissunut tunngasuupput. Akissutiminnut pissusissamisuu-ginnartutut sunngiffimmi inuunerminnut ilaasutut isigalugit uummaarissumik oqaluttuaralugillu tittartarpaat pinngortitamiittar-nitik tassanilu sammisartakkatik, soorlu umiatsiarnerit, puisinniarnert, aavaqataanerit, arfanniaqataanerit, aalisarnerit, qimminik paarsinerit nuniattarnerillu.

Pinngortitami sammisaqartarnerit tamakku sammisartakkanut allanut ilaatinneqarput, soorlu computerimik spillernerit, trampolinimik pississaarnerit, cyklernerit, arsarnerit nunanullu allanut angalanerit. Meeqqat Illersuisuata MIO-llu meeqqat sammisartagar-passui assigiinngisitaarluartut tamakku nuannaarutigeqaat. Taamaalilluni meeqqat amerlasuunik assigiinngisitaarluartunillu sam-misaqartarput, siunissami sunngiffimmi sammisassaqaartitsisarneq pillugu politikkilliornissamut isumassarsiffiusinnaasunik (im-mikkoortumi kingullermi inassuteqaatit takukkit).

Taamaattoq Meeqqat Illersuisuata nalilerpaa, kommunimi meeqqanut meeqqanik sullissisunik ilaqarluni meeqqanit sammineqar-sinnaasut ornittakkallu annertuumik amigaataasut. Sulisut oqarnerat naapertorlugu sunngiffimmi sammisassaqaartitsineq tunul-liunneqartarpoq, annermik kommunit kattunnerisa kingorna, nalunaarutigineqarporlu meeqqat atuareernerik kingorna ulluklut ornittagassaminnik amigaateqartut. Pingaartuuvoq maleqqussallugu, ornittakkat meeqqanik sullissisunik sulisullit aammattaaq meeqqanik illersuiffiummata; meeqqat inersimasunit nakkutigineqartarput taamaalillutillu toqqissinartumiissallutik.

Kiisalu meeqqanik nakkarsaasarneq atugaaqisoq, meeqqat artikel 31 naapertorlugu pisinnaatitaaffeqarnerinut annertuumik akor-nutaasinnaavoq. Nakkarsaasarneq aammattaaq tarnikkut persuttaasarneq pillugu kapitalimi allaaserineqarpoq. Pisinnaatitaaf-fiit taakku taamaallaat piviusunngortinneqarsinnaapput, kommuni pisariaqartunik tamanik iliuuseqarpat, meeqqat iliutsinut taa-maattunut illersorniarlugit.

5.3.1 Meeqqanit inersimasunillu saaffignissutitut assersuutit

- Sunngiffimmut tunngasut iluarsartuusseqqinnerup⁵ siornagut atuariup ataaniipput. Sunngiffimmut tunngasut maanna "Timi Tamilu"-p ataaniilmata, sulisunit arlalinnit misigineqartarpoq, sunngiffimmut tunngasut pingaartinneqarunnaartut.
- Nunaqarfimmi ataatsimi taamaallaat oktoberimiit aprilimut sunngiffimmi sammisaqartitsinnaangorlugu aningaasaliisoqarsimavoq.
- Sumiiffinni arlalini 4.-7. klassit atuareernermik kingorna ulluunerani ornitassaqaqngillat. Fritidsklubbi 1.-3. klassimi atuartunut naatsorsuusaaavoq. Aatsaat nal. 19.-21 4.-7. klassit sunngiffimmi sammisassaqaqartarput.
- Innuttaasup pinnguartarfiup meeqqanut ulorianarpallaamera erummatigaa.

Meeqqat meeraanerup/inuusuttuunerup pitsaaqutai pillugit allapput:

- *"Kammaqarsimaarneq, nammineerujoorneq, peeraqarneq."*
Nukappiaraq, 14-inik ukiulik.
- *"Qimusserneq, aalisarneq, qilaluarniarneq."*
Nukappiaraq, 14-inik ukiulik.
- *"Aneerneq, pinnguarneq, cykelerneq, inganeq, paasineq, nalliunneq, angalaarneq, traapuliinaneq."*
Niviarsiaaraq, 8-nik ukiulik.

*"Tuttuttuniarneq.
Akkakkullu ataasiaq
tuttunniarnikuuvunga.
Tuttu angisooq pisaraarput."*

Nukappiaraq, 10-nik ukiulik

- *"Pinnguartarfimmiillunga, kammaaqarlunga, angalaarlunga, man-nissarluni, atuarlunga, atortaalluni, apuserilluni, ilinnianganse-rilluni, sermimiilluni, tattimiilluni, erruilluni, ilaqquttat ilangalungit, qimmiaralerineq."*
Niviarsiaaraq, 9-nik ukiulik.
- *"Ilaqutariinni asanninneq."*
Niviarsiaaraq, 13-inik ukiulik.
- *"Asannileqqaaneq aparseqqaarneq."*
Niviarsiaaraq, 13-inik ukiulik.
- *"Spillerneq, aneerneq, aqissiliarneq, snowboarderneq."*
Nukappiaraq, 13-inik ukiulik.
- *"Talakkanneq naalanngerujoorneq eqiasunneq tusaanngittuu-saarneq sivirusumik aneerneq eqqissivilluni mamakujjutorujoor-neq."*
Niviarsiaaraq, 11-nik ukiulik.
- *"Meeqqat allat peqatigalugit aquteralammik angalaarluta puisimik pisaqarama, nanngitsillunga/ Illusaat nuannarivara, nerlimik pisaqangajappunga."*
(Inersimasumit ikiorteqarluni allataq, nukappiaraq 6-nik ukiulik).

⁵ Iluarsartuusseqqinnertut pineqarpoq aaqqissugaanerup allangortinnera Kommune Qeqertaliup akuersissutigisaa: https://www.qeqertalik.gl/Emner/Om_kommunen/Organisation?sc_lang=kl-GL

ka-lat-toor-neg nu-an-na-ri-va-ra

aam-ma al-lal-lu-nga nu-an-na-ri-va-ra

Tut-tu per-nar-ta-ra

Tut-tuk-ka-ma nu-an-naar-pu-nga

Pu-i-si-mik nat-ser-mik na-ngit-si-nga-ma nu-an-naar-pu-nga

SUKIIT

5.3.2 Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaanni artikel 30 aamma 31: Meeqqap sunngiffeqarnissamut, qasuersaarfeqarnissamut aamma pinnguarnissamut kulturikkullu sammisanut peqataanissamut pisinnaatitaaffeqarnera

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaanni Artikel 30: Ikinnerussuteqartut naggueqatigiiaallu meerartaasa namminneq kulturertik naapertorlugu namminnerlu oqaatsitik atorlugit inuunissaminnut pisinnaatitaaffeqarnerat

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaanni Artikel 31-mi pineqarput, meeqqat qasuersaarnissamut sunngiffeqarnissamullu pisinnaatitaaffeqarnerat, meeqqat pinnguarnissamut sunngiffimminnilu sammisaqarnissamut pisinnaatitaaffeqarnerat aamma, kiisalu kulturikkut eqqumiitsuliornikkullu inuunermut peqataanissamut pisinnaatitaaffeqarnerat. Meeqqat pisinnaatitaaffimminnik tamakunanga atuisinnaanissaannut Kalaallit Nunaat naapertututunik naligiinnillu periarfissaqartitsissaq.

PAASISSUTISSAT

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliaata eqqaasitsissutigaa, pingaartuummat meeqqap ataatsimoortumik isiginneriaaseqarluni isiginiarneqarnissaa, tamatumunnga ilaatillugit meeqqap timikkut, eqqarsartaatsimigut, anersaakkut, pissuserissaarnikkut, tarnikkut inooqatigiissutsikkullu ineriartornissaa. Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaannut siuleqummi erseqqissarneqarpoq, inunni ataasiakkaani ileqqutigut kulturikkullu pingaartit pingaarutaat. Naalagaaffiit peqataasut ilanngullugu isiginiassavaat ileqquusut malillugit avatangiisinik atuinerup kulturikkut pingaarutaat – ilutigisaanillui meeqqap inuunerup, inuunnarnissamut ineriartornissamullu pisinnaatitaaffeqarnera qularnaassallugu.

(Convention on the Rights of the Child, General Comment no. 11 (2009) Indigenous Children and their rights under the Convention, q. 8).

5.3.3 MIO-p innersuussutigai

- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA**, pitsaasumik meeqqat sunngiffimmilu inuuneq kommunip pitsanngorsaavigissagaa, meeqqat inuusuttullu pitsaasumik meeqqatut sunngiffimmilu inuuneq pillugu namminneq oqaatigisaat aallaavigalugit – immikkoortumi uani aallaqqaasiussami allaaserineqartutut. Kommunip meeqqanut politikianut meeqqat inuusuttullu peqataatinnerat, meeqqap qasuersaarnissamut, sunngiffeqarnissamut pinnguarnissamullu

pisinnaataaffeqarneranik piviusunngortitsiniarnermut aallaviusaaq pitsaasoq.

- **MIO-P NAALAGAFFIIT PEQATIGIIT** Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliaata oqaaseqaataa nr. 17 assigalugu maluginiarppaa, oqartussaasut politikerillu, meeqqat qasuersaarnissamut, pinnguarnissamut, sunngiffeqarnissamut periarfissaqarnissaasa kiisalu kulturikkut inuunerup peqataanissamut pisinnaatitaaffeqarnerisa qularnaarnissaasa pingaarutaat qarsupiinnarsimarpassikkaat. MIO-p inassutigaa pisinnaatitaaffeqarneq tamanna politikikkisat nutaat pilersaarusiornerinut aamma aningaasartuutissat isertitasalu nutaatakuersissutiginerannut ilaatinneqassasoq.
- **MIO-P EQQAASITSISSUTIGIVAA**, kommunip suliniutaanut meeqqat tamarmik ilaassammata, suliniutinullu ilaassallutik meeqqat tarnikkut timikkullu innarluutillit, meeqqat immikkut pisariaqartissut aamma meeqqat ilikkariartormikkut ajornartorsiutillit.
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA**, kommuni klubbit ornittakkallu pioreersut nakkutilliisussaannik pilersitsissasoq, aamma klubbit ornittakkallu pioreersut anguniagassaliorlugillu periusississagai, tamatumunnga ilanngullugit saaffigisat kikkunerisa siunertallu allaaserineri.
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA** meeqqanut inuusuttunullu sunngiffimmi sammisassanik ornittakkanillu qularnaarisoqassasoq, aammattaaq nunaqarfinni, tamatumunngalu ilanngullugu qularnaassagaa meeqqat inuusuttullu sunngiffimmi sullinnerini inersimasunik sulisoqarnissaq. Meeqqat inersimasunik nakkutigineqarlutik atuareernerik kingorna katersuuffigisinnaasaat pisariaqartinneqarput.

5.4 Meeqqat inuunerminni atugarisaat, inooqatigiissutsikkut isumannaassuseq peqqisuserlu

Meeqqat Illersuisuata meeqqat amerlasuut akornanni timikkut tarnikkullu peqqissutsip inissisimanagera ernummatigaa, taamatullu tarnikkut ikiorsiisarnerup amigaataanera. Tarnikkut persuttaasarnerup kapitali 4-mi allaaserineqareersup (nakkarsaaneq, ilaati-taannginneq, assigiinngisitsineq) saniatigut, Meeqqat Illersuisuata inuuniarnermi atugarisat pillugit saaffiginissutit ernumanartoqartippai. Innuttaasut aalajangersimasumik suliffeqanngitsut aamma innuttaasut ilinniagaqanngitsut, aalisarnerup piniarnerullu akunnassiffiini imminnut pilersugarinissartik ajornarkusoortissinnaavaat, tamatumalu meeqqat peqqissusaat sunnernerluttarpaa.

5.4.1 Meeqqanit inersimasunillu saaffiginissutitut assersuutit

- Annermik nunaqarfinni illoqarfinnilu mikinerusuni aalisarneq isertitaqassutaasartutut pingaarnertut oqaatigineqarpoq. Taakkunanani innuttaasut oqaluttuarput:

"Aalisarneq meeqqat qanoq innerinut pingaaruteqarlunnarpoq."

"Ukiukkut aalisagakinnerusarpoq. Tamatuma angajoqqaat aalisarnermik inuussuteqartut sunnersinnaavai, taamaaleraangat inuunermi atugarisat ajornerulersarput."

"Malunnarpoq aalisarneq ingerlanerliortoq. Atuartut ataasiakkaat taqaqaratik atuariatortarput."

"Aalisarfiunnginnerata nalaani malunnartarpoq meeqqat ilaat nerisassaaleqisut kaallutillu atuariatortarput. Atuarfiup nerisassaqarnissaat isumagisarpaa, kisianni meeqqat neqeroorut tunuar-simaarfigisarpaat."

"Inuunermi atugarisanut tunngatillugu malunnartarpoq inuit suutaarukkaagamik imminnut unammilersartut. Pissusilersorneq allanngortarpoq. Inuit akaareqatigiikkunnaartarput"

- Sulisoq oqaluttuarpoq:

"Naligiinnginneq annertoqaaq. Ilaat pigissaarput, allalli innaallagaqaratillu kuinnartumik imeqanngillat, inissakillioqalutillu najugaqartarlutik. Atisanut atomikunut karsi inunnit atorluarneqartaqaaq."

"Meeqqat eqqortumik nakorsaasersorneqanngitsut naammattoortarput."

"Illoqarfimmi sundhedsplejerski amigaataavoq. Maani Siusinaartumik Suliniuteqarneq annertuumik atorfissaqartinneqarpoq. Aasianni isumaqarput, maani sundhedsplejerskeqarnissaq imminut akilersinnaangitsaq, meeqqat ikeqimmata." "Maannakkorpiag meeqqat annertuumik kilarrapput. Ilaqutariit ilaanni eqqiluisaarnissaq amigaataavoq."

"Peqqissaanermut assistenti pinaveersaartitsinermik suliaqartuupput".

- Nunaqarfiit annermik ujjartorpaat kigutit nakorsaannit ikiorserneqarnissaq aamma sulisut peqqinnissaqarfimmeersut.
- MIO-p ima isummersorneq naammattoorpa: "Meeraq uffajuikuni ipeqannginnerussaag".
- Ilinniartitsisoq oqaluttuarpoq: "Pujortartarneq ajornartorsiutaavoq, meeqqallu akornanni takussaqaqaluni, allaat klassini mikinemi. 7. klassimi atuartut angajoqqaavisa meeqqamik pujortarnerat akuersarpaat."
- Innuttaasup ilisimatitsissutigaa: "Angajoqqaat meeqqatik inersimasut taakkualu meeraat najugaqatigisarpaat. Kinguaariit nukarliunerusut namminneq inissarsiorneq ajorput, nalunnginnamikku inissaqaratik".

PAASISSUTISSAT

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliaata 2017-imi Kalaallit Nunaannut inassuteqataai:

- Kalaallit Nunaanni sumiiffinni tamani nerisassanik eqqortunik inuussutissartalinnik peqarnissaa qularnaarneqassasoq, aamma ilaqutariit peqqinnartunik nerisassarsinnaanissaat periarfissaqassasoq, aningaasaqarnikkullu nammanneqarsinnaalluni.
- Kalaallit Nunaata piitsuussuseq akiorniassagaa, ilaqtariinnik pilersuisuusut akornanni annertuumik suliffissaaleqinermik ajornartorsiutit aqqiiviginerisigut.

5.4.2 Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaanni artikel 24, 26, 27: Meeqqat peqqissuunissamut, inooqatigiissut-sikkut isumannaatsuunissamut naammaginartumillu inuunermini atugaqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarnera

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaanni Artikel 24-mi pineqarpoq, meeqqat peqqinnartumik inuuneqarnissamut, peqqissuunissamullu pisinnaatitaaffeqarnerat aamma meeqqat peqqissaanermik sulialinnit ikiorneqarnissamut pisariaqartitsinerminilu katsorsarneqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarnera. Meeqqat sapinngisamik annertunerpaamik peqqissuunissaq pisinnaatitaaffigaat, peqqinnissakkullu sullissinernut pinaveersaartitsinerlu immikkut pingaartillugu nakorsamit ikiorserneqarnissamut pisinnaatitaaffeqarlutik.

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaanni Artikel 26-mi pineqarpoq meeqqat inooqatigiissut-sikkut isumannaatsuunissamut pisinnaatitaaffeqarnera. Siunertamut naapertuuffiatigut ikiorsiisoqartariaqarpoq, atugassarisat pigineqartut aamma pissutsit meeqqamut inunnul-lu meeqqat pilersornissaanut akisussaasunut atuuttut aamma pissutsit allat sulluunniit meeqqamit meerarlunniit sinnerlugu ikiorneqarnissamik qinnuteqaataasimasunut pingaaruteqartut mianeralugit.

Artikel 27-mi pineqarput meeqqat kialuunniit timikkut, tarnikkut, ileqqorissaarnikkut inooqatigiissut-sikkullu ineriartornissaminut pisariaqartumik inuunermini atugaqarnissamut pisinnaatitaaffeqarnera. Meeqqat angajoqqaavisa tamanna piviusunngortissinnaanngippassuk, kommunip angajoqqaat pisinnaatitaaffiup tamatuma piviusunngortinniarnerni ikiusavai. Ikiorsineq tamanna aningaasatigut, tapersersuutinik aqqissuussinikkut pisinnaavoq meeqqat pisariaqartitai mianeralugit.

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliaata oqaaseqaammi nr. 15-imi kaammattuutigaa, nunat peqataasut "nunap inoqqaavisa meerataasa peqqissutsimik qaffasinnerpaamik angusaqarnissaanni assigiinngisinneqassannginnissaat qularnaarniarlugu immikkut iliuuseqassasut (...) aamma" nunap inoqqaavisa meerartaasa peqqinnissakkut sullissinernut ilaatinneqarnissaat qularnaarniarlugu pisariaqartunik iliuuseqassasut. Peqqinnissakkut sullissinernit sapinngisamik annertunerpaamik inuiaqatigiinnit aallaaveqartariaqarput aamma inuiaat pineqartut suleqatigalugit pilersaarusiorneqarlutillu ingerlanneqarlutik.

5.4.3 MIO-p innersuussutai

Meeqqat Illersuisuata MIO-llu inissaqartitsiniarnermi nalinginnaasumik ajornartorsiutit akueraat, taamatullu peqqinnissaqarfimmi sullissinernut naligiimmik periarfissaqarnerup unamminartoqarnera. Isumaqatigiissummi artikel 27-mik piviusunngortitsiniarnermut naleq-qiuullugu, meeqqallu timikkut, tarnikkut anersaakkullu peqqillutik ineriartornisaasa qularnaarnissaat, meeqqanut eqqugaqqajaasunut tigussaasumik ikiorsiissutinut iluseqartunik, ajornartorsiorfiuvoq.

- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA** pitsaaliulluni suliniutit aamma meeqqanik timikkut tarnikkullu ikiorsiisarneq patajaallisarneqassasut.
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA**, kommunip Namminersorlutillu Oqartussat qularnaassagaat, meeqqat peqqissusaasa misissor-neqatarnissaat, qulaajaaffigineqartarnissaat katsorsarneqartarnissaallu.
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA**, kommunip nunaqarfimmi peqqinnissakkut suliniuteqartoqarnissaa pingaartissagaa, tamatumunnga ilanngullugit angajoqqaanut tamanut pikkorissarnissamik neqeroorutit, aamma suliniutit peqqinnartunik nerisaqarnissamut eqqiluisaarnissamillu periarfissaqarnissamik tamanut qularnaarsut.
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA**, kommuni ikiorsiiniutit angajoqqaanut tamanut "Siusinaartumik suliniutit" ilusillit pilersissagai.
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA**, suliniutit meeqqat tamarmik ullut tamaasa nerisaqarnissamut tunngaviummik pisinnaatitaaffeqarnerannik qularnaarisut pilersissagai.

6. MEEQQAP IKIORNEQARNISSAMINUT PISINNAATITAAFFEQARNERA

6.1 Sulianik suliaqarneq amigaataasoq imaluunniit arriippallaartoq

Meeqqat Illersuisuat MIO-lu arlalinnik saaffigineqarpoq, meeqqat inuusuttullu pisinnaatitaaffitik naapertorlugit ikiorserneqartannginnerinut tunngasunik. Tamatumani pineqarput meeqqat tarnikkut timikkullu persuttagaasimasut, innarligaasimasut allatulluunniit atornerlugaasimasut. Oqartussaasunut tunngatillugu sulianik suliarinnittannginnerup imaluunniit arriippallaamik suliarinnittarnerup kingunerisa ilagisarpaat, meeqqat ikiorserneqarneq ajornerat, naak tamanna pisinnaatitaaffigaluarlugu.

Sulianik amigartumik suliarinnittarnermut peqqutaasut arlallit tikkuarneqarput: Sulianut amerlavallaanut sulisut ikippallaat, sulifiup aaqjisugaanerata sulisut akornanni nalornissutigineqarnerat (kommunip avinneqarnerata kingorna) aamma susassaqarfiit ataasiakkaat akornanni suleqatigiinneq (atuarfik, isumaginnittoqarfik, peqqinnissaqarfik, politiit).

6.1.1 Meeqqanit inersimasunillu saaffiginissutinut assersuutit

- Innuttaasoq oqaluttuarpoq, nalunaarutigisani inummut nalunaarutigisaminut tamakkiisumik saqqummiunneqarsimasoq. Taassumalu nalunaarutiginnissut atuareeramiuk, nalunaaruteqartoq piffissami siviisuumi malersugarisimavaa.
- Sulisoq: *"Nalunaaruteqarmissamut pisussaaffik sakkortunerusoq pingaartipparput, ilinniartitsisullu nalunaarutigineqqusarlugit. Nalunaarutiginnikkaangatta ilaqutariinnit qunusaarneqartarpugut, naak inatsisit malillugit suliasagut suliarinnaraluarigut."*
- MIO-p illoqarfimmi peqqinnissaqarfik, atuarfik isumaginnittoqarfillu aperimmagit, arlaannaataluunniit oqaatigisinaanngilaa kina kommunefogediunersoq. MIO Nuummi politiinut sianerpoq, taak-kualu Aasianni politiinut telefoni nuuppaat. MIO ilisimatinneqarpoq politiit kia kommunefogediunera ilisimatitsissutigineq ajoraat, telefonillu normuanik ilisimatitsisaratik. Paarlaallugu politiit kommunefogedimut sianerumapput, kommunefogedilu qinnuigalugu MIO-mut attaveqaqqullugu.
- Nunaqarfimmi ataatsimi kommunip allaffiani sulisutuaasup suliasaqarfiit tamaasa – atuarfik kisiat pinnagu - suliarai.
- Atuarfiup pisortaata oqaatigaa nalullugu, kina atuarfeqarfimmut qullersaanersoq.
- Ilinniartitsisut ujarporpaat, nalunaarutiginnittoqareeraangat isumaginnittoqarfiup suliniutinik sunik aallartitsisoqarsimaneramik nalunaartarnissaa. Aammattaq ujarporpaat nalunaaruteqaraangamik tiguneranut uppemarsaammik nassinneqartarnissartik.
- Inunnik Isumaginnittoqarfimmi sulisut misigisarpaat, nalunaarutiginninnerit amigartumik immersugaasartut. Nalinginnaasumik kissaatigaaat kikkulluunniit nalunaarutiginnittut, nalunaarutiminnik annertunerusumik nassuiaallutik immersuisarnissaat.

Innuttaasoq oqaluttuarpoq:
**"Meeraara innarligaavoq,
kisianni inunnik
isumaginnittoqarfimmit
akineqaarpunga:
nukissaqarluarassi
puigorsimavassi"**

- Sulisoq oqaluttuarpoq: *"Qaasuitsup Kommunianiit Kommune Qeqertalimmut ikaarsaariarnermut atatillugu ersarippoq susassa-qarfiup iluani sinaakkutissaqanngitsoq"*.
- Atuarfiup aqutsuisa ilaat oqaluttuarpoq: *"Kommunerujussuan-gornermi suleqatigiinneq suli iluatsivinngilaq"*.
- Atuarfiup pisortaata meeqqat imminut toqunnarlutik sioora-saarisut nalunaarutigisimavai, kisiannili isumaginnittoqarfimmit soqutigineqarsimanani.
- Nunaqarfiit ilaannit MISI⁶-mik aamma isumaginnittoqarfimmi pitsaaneruseqarsimasut suleqateqarmissaq ujarorneqarpoq. Sulisoq oqaluttuarpoq: *"Tamanna pissutigalugu inatsisit atuuttut malillugit sulisinnannginneq puullaqaqinarpog. Misigisimanartarpoq soorlu pinerluttuliorluni."*

⁶ MISI meeqqat inuusuttullu pillugit siunnersuisarfiuvoq, angajoqqaanut sulisunullu meeqqanik 0-imiit 18-inut ukiulinnik sullissisunut perorsaanikkut tamillu pisisiisigut siunnersuinissamik neqerooruteqartartoq.

Nukappiaqqat niviarsiaqqallu qassinilluunniit ukioqaraluarlutik misigissutsitik oqaasertalersinnaavaat – aamma nuangitsunik misigisaqarnermini. Ataaniipput meeqqat namminneq allaaserisaasa ilaannit issuakkat:

”Soqutigineqanngittutut misigisimasarpunga qamuuna sakkortuumik qinngasaartittarama suli maannamut”.

Niviarsiaaraq, 10-nik ukiulik.

”Aliasuttarpunga nuannaarneq ajorpunga nipaattarpunga”.

Niviarsiaaraq, 11-nik ukiulik.

”Nuanninngitsunik misigisaqaraangama saffissaaruttutut misigisinnaasarpunga, apequtaavoq suna misiginerlunga”.

Niviarsiaaraq, 15-inik ukiulik.

”Aliasuttarpunga nuannaarneq ajorpunga kisimiillunga misigisarpunga”.

Nukappiaaraq, 12-inik ukiulik.

”Qijasarpunga, sorusunnanga meerujuullungalu. Kisianni ajoraluartumik qianissara kannugisarpa, aatsaallu kisimiikkaangama qiasarlunga”.

Niviarsiaaraq, 14-inik ukiulik.

”Qiarusullunga kisimiikkusullunga ilaatigut pakkunneqarusullunga qiasimannigikkaangama kamaqqajaallunga”.

Niviarsiaaraq, 14-inik ukiulik.

”Aliasuttarpunga. Ilaatigut kamalluga kisianni kamaga allanut tutsinagu.”

Nukappiaaraq, 14-inik ukiulik.

”Aliasullunga inuunissaq nakernarunnaartarpoq.”

Niviarsiaaraq, 14-inik ukiulik.

6.1.2 Naalagaaffiit peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqtigiissutaanni -artikel 3, 26 aamma 39: Meeqqap ikiorneqarnissaminut inooqatigiissutsikkullu isumannaatsunissaminut pisinnaatitaaffeqarnera

Naalagaaffiit peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqtigiissutaanni Artikel 3-mi pineqarput, Meeqqat soqutigisaasa qularnaarnissaat. Inuiaqatigiit aalajangiissatillugit

meeqqat pisariaqartitaat salliutinneqartassapput. Tamatuma kinguneraa meeqqat soqutigisaat qularnaarneqassammata. Meeqqat illersugaanissaminut isumassugaanissaminnullu pisinnaatitaaffeqarput, pisinnaatitaaffiit pisussaaffiillu meeqqanut akisussaallutik isumassuisunut atuuttut mianeralugit.

Naalagaaffiit peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqtigiissutaanni Artikel 26-mi pineqarpoq, meeqqat inooqatigiissutsikkut isumannaatsunissamat pisinnaatitaaffeqarnerat. Tamatuma angunissaa meeqqat killilersugaangitsumik pisinnaatitaaffigaat. Tamanna isumaqarpoq Kalaallit Nunaata kommunillu atugassarisat pigineqartut aamma pissutsit meeqqamut inunnullu meeqqap pilersornissaanut akisusaasunut atuuttut aamma pissutsit allat suulluunniit meeqqamit meerarlunniit sinnerlugu ikiorneqarnissamik qinnuteqaataasimasunut pingaaruteqartut mianeralugit.

Artikeli 39-mi pineqarput meeqqat qanorluunniit ittumik sumiginnagaasimasut, iluaqutiginiarneqarsimasut atonerlugaasimasulluunniit allatulluunniit inuppalaanngitsumik nakkarsagaallutilluunniit pineqarsimasut imaluunniit pillagaasimasut timikkut tarnikkullu peqqissarnissamat inuiaqatigiinnilu inooqataaqilernissamat pisinnaatitaaffeqarnerat. Peqqissaaneq pissaaq avatangiisini meeqqap peqqissusaanik, imminut ataqqineranik ataqqinassusianillu siuarsaaffiusuni.

6.1.3 MIO-p innersuusutai

- **MIO-P INNERSUUSUTIGAA** Kommune Qeqertaliup meeqqanut tarnikkut ikiorneqarnissamik pisariaqartitsisunut tamanut ikiorsiinarluni suliniutit pingaarnersiinermini sallinngortissagai. Inatsisit malillugit kommunip pisussaaffigaa *”meeqqanut inuusuttunullu illersornissaat ikiorsernissaallu, meeqqat inuuniarnermikkut atugarliortut imaluunniit immikkut pisariaqartitsisut immikkut siunnerfigalugit. Meeqqat tapersorneqarnissaannut Inatsisartut inatsisaat nr. 20, 26. juni 2017-imeersoq naapertorlugu ikiorsiinerup siunertaraa meeqqat pisinnaatitaaffiisa qulakkeernissaat, kiisalu meeqqat inuuniarnermikkut atugarliortut imaluunniit immikkut pisariaqartitsisut ukioqatitik assigalugit inuttut ineriartornissaminut, ingerlalluarnissaminut, peqqissuunissaminut aammalu inersimasutut inuunerminni nammineersinnaasutut periarfissaqarnissaat anguniarlugu.”* (§ 1).

- **MIO-P INNERSUUSUTIGAA**, kommunip meeqqanik inuusuttunillu illoqarfinni nunaqarfinnilu tamani nakkutillineq qularnaasagaa (Meeqqat tapersorneqarnissaannut Inatsisartut inatsisaanni nr. 20, 26. juni 2017-imeersumi §§ 3 aamma 8), ernumarsinnaammat meeqqat ikiortariallit, isumaginninnermut oqartussaasunit nalunaarsorneqarsimangitsut arajutsineqarnissaat. Inatsimmi § 3 naapertorlugu kommuni "iliuuseqarnermigut paasi-naanermigullu" peqataassaaq, meeqqap toqqissisimasumik ineriartornissaminullu periarfissaqarluni peroriartornissaanut.
- **MIO-P INNERSUUSUTIGAA** Kommune Qeqertaliup meeqqat inersimasullu suleqatigalugit timikkut, kinguaassiutitigut tarnikkullu nakuusernerit akiorniarlugit periusissiamik ilusilersuissasoq.
- **MIO-P INNERSUUSUTIGAA**, atonerluinermik katsorsarneqarnissamik nunaqarfinni illoqarfinnilu innuttaasunut neqqerooruteqarnissaq qularnaarneqassasoq. Meeqqat angerlarsimaffinni atonerluiffiusuni peroriartortut tarnikkut ikiorserneqarnissamik neqeroofigineqassapput. Imigassamik/hashimik atonerluisut katsorsarneqarnerat katsorsarneqannginneralluunniit apeqquataatinagu.
- **MIO-P INASSUTIGAA**, sulianik suliaqartutut sullissamat attuumassuteqarpallaarnermik ajornartorsiutit qimerloorneqassasut, taamaalillunilu meeqqat inuusuttullu ikiorserneqarnissaminik pisariaqartitsisut ikiorserneqartaqqullugit, suliamut attuumassuteqarpallaarsinnaanerit aporfiginagit. Tamanna qularnaarneqarsinaavoq kommunimi qitiusumik kinaassuseq isertuullugu saaffinniffiusinnaasumik pilersitsinikkut.

- **SULISUNIK OQALOQATEQARNERIT**, tunngavigalugit MIO-p innersuussutit ingerlateqqippai, tassalu sumiiffinni ataasiakkaani nalunaarutiginnittarnerit pingaarutaat pillugit aamma qanoq nalunaarutiginnittoqarsinnaaneramik paasititsiniaasoqassasoq. Paasititsiniaaneq tamanna innuttaasunut sulisunullu saaffinnittuussaaq.
- **KAPITALI 4-MI** ajornartorsiutit allaaserineqartut assigalugit MIO-p sulisunik supervisionimik pilersitsisoqarnissaa innersuusutigaa.
- **MIO-P INNERSUUSUTIGAA**, kommunip atuarfiup, meeqqeriviit, sunngiffimmi sammisassaqartitsiffiup, politiit, peqqinnissaqarfiup isumaginnittoqarfiullu akornanni suliat akimorlugit suleqatigiinneq pitsanngorsassagaa. MIO-p attaveqaatit akornanni ataatsimeeqqatiittarnissamat periarfissaq maluqqaa.

6.2 Meeqqat angerlarsimaffimmik avataanut inissitat eqqugaqqajaanerusarput

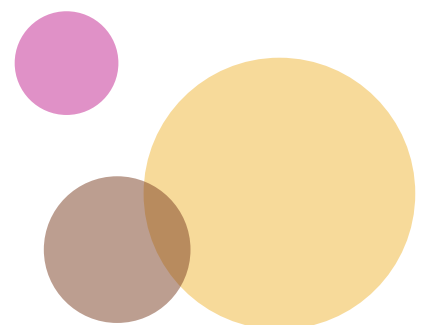
Meeqqat Illersuisuannut saaffiginnissutit ataasiakkaat meeqqanut angerlarsimaffimmik avataanut inissitanut immikkut tunngasuteqarput. Saaffiginnissutit ersersippaat, meeqqanut inissiiffiusimasunik nakkutillinerup pitsanngorsaaviginissaa pisariaqartoq, ilaqtariit paarsisartut amerlanerit taakkualu ilitsersorneqartarnissaat pisariaqartinneqartut. Meeqqat angerlarsimaffimmik avataanut inissitat pillugit MIO ikittuinnarnik saaffigineqaraluarluni, MIO-p kaammattuutigiumavaa Kommune Qeqertalimmi angerlarsimaffiup avataanut inissiisarnermut tunngasut patajaallisaavigneqassasut. Meeqqat pillugit Isumaqatigiissummi artikel 20-mi pineqarpoq meeqqat ilaqtutamisut avatangiisiminiit avissaartitaagallarsimasutimaluunniit taakkunanga avissaartitaavissimasut, *oqartussaasunit immikkut illersorneqarlunilu ikiorneqarnissamat pisinnaatitaaffeqarnerat.*

6.2.1 Meeqqanik inersimasunillu saaffiginnissutinut assersuutit

- Paasissutissiisoq meeraq angajoqqaarsiaqartinneqartoq pillugu oqaluttuarpoq. Meeraq timikkut tarnikkullu annertuumik sumiginnagaavoq. Paasissutissiisoq oqaluttuarpoq ilisimaneqanngitsaq kina meeqqamut angajoqqaatut oqartussaasuunersaq. Sulisup naluaa meeraq MSI-mi misissorneqarsimanersaq, imaluunniit ilinniartitsisunut nalunaarutiginnittarnini qanoq pisimanersut. Nalunaarutiginnittoqartaraluartoq attaveqaatillu akornanni ataatsimiittoqartaraluartoq, iliuuseqartoqarneq ajorpoq.
- Appariit meeravissartaarnissaq siunertaralu meeqqamik paarsinissamat akuersissummik qinnuteqarput, akuerineqarlutillu, naak isumaginnittoqarfimmit angerlarsimaffitsik alakkarneqanngikkaluartoq. Aammattaq isumaginnittoqarfik angajoqqaarsiavinngortussat oqaloqatigineqanngillat. Naak appariit tassanngaannartumik inissitassanik meerarsiaqarnissaq piareersimaffiginngikkaluaarat, qaammatit marluk qaangiunneranni meeqqamik innarlutilimmik tassanngaannartumik inissitamik paarsiaqartinneqalerput. Appariit meeqqap isikkamini kukii ima oqaatigaat: *"Tallisimangaaramik amianut maggussimapput."* Meeraq silami

illulluunniit iluani atugassaminik iluameersuniik atisaqanngilaq, amigartunik oqaaseqarpoq nerisaranilu. Appariinni najugaqalereernerme kingorna meeraq ineriartulerpoq, meeqqerivimmi tapersorteqalerluni kingornagullu arnaata ilagisarsinnaagaa isumaqatigiissutigineqarluni. Appariit isumaginnittoqarfimmut saaffiginnissutimik akineqarnissaat maannamat suli utaqqivaat.

- Ataatarsiaq oqaluttuarpoq, piffissap ilaani ilaqtariit aqqaneq marluullutik imminni najugaqatigiissimallutik (meerarsiatik ilanngullugit). Ataatarsiap kaammattuutigaa ilaqtariinnut illulioroqassasoq, assersuutigalugu arfinilinnik initalinnik, ilaqtariit tamarmiullutik najugaqatigiittarniassammata.

6.2.2 Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnatitaaffii pillugit isumaqatigiissutaanni -artikel 20 aamma 25: Meeqqat angerlarsimaffimmik avataanut inissitat ikiorserneqarnissaminut paarineqarnerminnilu iliuitsit oqartussaasunit nakkutigineqarnissaannut immikkut pisinnaatitaaffeqarneri.

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnatitaaffii pillugit isumaqatigiissutaanni Artikel 20-mi pineqarpoq, meeqqap angerlarsimaffimmi avataanut inissineqarluni immikkut ikiorserneqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarnera, soorlu ilaqutariinni paarsisartuni, paaqqinniffimmi imaluunnit meeravissiaartarineqarluni. Meeqqat assigiinngitsunik peqquteqarlutik ilaqutariittut avatangiiserisaminniissinnaangitsut, nutaamik angerlarsimaffeqalernissartik isumassorneqarnissartillu pisinnaatitaaffigaa.

Artikel 25-mi meeqqat paaqqinniffinniittut piffissamik aalajangersimasumik akunnilimmik misissuiffiqineqartarnissaannut tunngasumi, pineqarpoq oqartussaasut meeqqat paarsassanngortitat imaluunniit katsorsarneqartut atugarisaannik akuttunngitsumik nalliisarnissaat.

6.2.3 MIO-p innersuussutai

Meeqqat angerlarsimaffimmik avataanut inissitat arlalitsigut pisariartittarpaat ulluinnarni ikorfartorneqarnissaq imaluunniit tarnikkut

6.3 Meeqqat innarluutillit, meeqqat immikkut pisariartitsisut aamma meeqqat ilikkariartormikkut ajornartorsiutillit qarsupinneqartarput

Meeqqanut innarluutilinnut, meeqqanut immikkut pisariartitsisunut meeqqanullu ilikkariartormikkut ajornartorsiutillinnut naleqqiullugu, Meeqqat Illersuisuata nalilerpaa Kommune Qeqertalik meeqqat taakku ineriartorluarnissaasa qularnaarissaat siunertaralugu ikiorserneqarnissaannut naleqqiullugu ajornartorsiuteqartoq. MIO-mut saaffiginissutit ersersippaat, meeqqat innarluutillit imaluunniit meeqqat ilikkariartormikkut ajornartorsiutillit akornanni ernumanartumik pissusilersortarnerit, pimoorunnerullugit pissuseqarfigineqartariaqartut. Annermik nunaqarfiit ujartrapaat, illoqarfinni anginerusuni MISI-mi sulisunik, ilinniartitsisunik siunnersuisartunik perorsaanikkullu siunnersortinik suleqateqarluarnerunissaq.

6.3.1 Meeqqanit inersimasunillu saaffiginissutinut assersuutit ⁷

- Innuttaasoq saaffiginippoq ernummatigalugu meeqqat allat innarluutillit misissoneqartarnerisut innarluutimikkullu ikiorserneqartarnerisut. Innuttaasup misigisimavaa, ilaqutariit oqartussaasunut saaffiginittarneri pimoorunneqanngitsut, tamatumalu

inooqatigiissutsikkullu ikiorneqarnissaq. Meeqqanut angerlarsimaffimmik avataanut inissitanut naleqqiullugu MIO-p innersuussutigaa, meeqqanik paarsinissamut akuersisutinut tunngasut taakkunungalu atatillugu inatsisitigut iliuitsit nakkutilliffiqineqassasut. Maana ilaqutariinnik paarsisartuusunik siunissamilu paarsisalerumaartunik nakkutillineq pitsanngorsartariaqarpoq.

- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA** kommuni ilaqutariinnut paarsisartunut ilitsersuisarnermik aallarnisaassasoq, taakkualu ilinniarteqqinnissaat aamma ilitsersoneqaatigalutik siunnersugaanissaat qularnaassagaa Meeqqat tapersorneqarnissaannut Inatsit naapertorlugu. MIO-p inassutigaa ilaqutariit paarsisartut piareersaataasumik pikkorissartinneqartarnissaat qularnaarneqassasoq – ilaatigut meeqqat ilaquttallu imminnut atanerat, tamatumalu meeqqap inissinneqarnerata iluatsinnissaanut pingaarutaa pillugu, taamatuttaq pingaartuuvoq ilisimassallugit meeqqat ataveqaataasa, soqutigisaasa sunngiffimmini isumaqatigiissutaasa qanoq pingaartiginerat.
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA**, ilaqutariinnut oqilisaassisartunut naleqqiullugu pissutsit, tamatumunnga ilanngullugit pikkorissartitsinerit, isumannaarneqassasut Meeqqat tapersorneqarnissaannut Inatsit naapertorlugu.
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA**, ilaqutariinnut inissiinermi inatsisitigut piumasarineqartut isumannaarneqatassasut, meeqqap inissinneqarnissaa sioqullugu, tamatumunnga ilanngullugu iliuusisanik pilersaarusiortoqarnissaa.
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA**, meeqqat inissinneqarsimanermik nalaani kingornagullu, misigisarsimasatik pillugit tapersorneqarlutillu katsorsarneqartassasut.

kingorna meeraq innarluutillik meeqqamik allamik innarliivoq. Innuttaasup ernummatigaa allat aamma taamatut misigisaqartarsimanissaat.

- Nunaqarfimmi sulisoq paasitinneqarsimavoq, ilaqutariit qulaajaaffiqineqartussamik meerallit, illoqarfimmut qaninnermukarnissartik namminneq isumagisariaqaraat.

⁷ MIO-p Aasianni Ado Lynge-p Atuarfia pulaarpaa. Pulaarneq taanna kingusinnerusukkut immikkut oqaluttuarineqarpoq.

- Sulisup ernummatiginerarpaa meeqqat amerliartortut ingerlanerliormata, annermik meeqqat atualertussat akornanni. Oqalutuarpoq pineqartut tassaannaangitsut meeqqat sumiginakkat, aammali meeqqat killilersugaanatik inuusut aamma/imaluunniit immikkut ittunik pisariaqartitsisut.
- Qaasuitsup Kommuniarnermi Kommune Qeqertalimmut ikaarsaariarnermiillu sulisut MSI-mik qanimut suleqateqarnissaq ujartorpaat.
- Nunaqarfinni immikkut atuartitsinermit ilinniartitsisumik siunnersuisartoqanngilaq. Atuarfiit ilaat immikkut atuartitsinermit ilinniartitsisumik siunnersuisartumik imaluunniit MSI-mi siunnersortimit – tamarmik nakkutilliusussaataasunit - orninneqarneq ajorpoq. Atuarfiup pineqartup nalorninerarpaa atorsinnaasaminnik immikkut atuartitsinermit ilinniartitsisumik siunnersuisartoqarnerseq imaluunniit MSI-mi siunnersorteqarnerseq.

6.3.2 Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnatitaaffi pillugit isumaqatigiissutaanni -artikel 23: Meeqqat innarluutillit ataqqinassusilimmik inuuneqarnissaminnut pisinnaatitaaffeqarput

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffiit pillugit Isumaqatigiissutaanni Artikel 23-mi pineqarput, meeqqat innarluutillit imaqarluartumik ataqqinassusilimmillu, meeqqap inuiaqatigiinnut peqataallarluni akuusinnaatitsisumik inuuneqarnissaat qularnaarneqassasoq. Meeqqat innarluutillit meeqqatulli allatut pisinnaatitaaffeqarput, ilutigisaanillu innarluuteqarnermik pissutigalugu immikkut isumassorneqarnissartik immikkut pisinnaatitaaffigalugu.

6.3.3 MIO-p innersuussutai

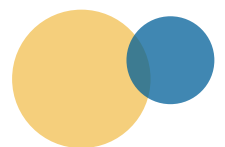
- **MIO-P INNERSUUSUTIGAA** Inuit innarluutillit tapersersorneqarnissaat pillugu Inatsisartut inatsisaat, Kommune Qeqertalimmi aammattaaq meeqqat innarluutillit ikiorserniarlugit suliniutini tamani aallaaviussasoq. Naalagaaffiit Peqatigiit Innarluutillit pillu-

git Isumaqatigiissutaanni inunnik isiginneriaatsip kinguneraa, inuit innarluutillit innarluutertik aallaavigalugu nassuiarneqartanngimata, kisiannili inuup inuiaqatigiinnik avatangiiserisaminik naapit-sinermini akimmiffigisartagai aallaavigalugit.

- **MIO-P INNERSUUSUTIGAA**, kommuni inersimasut – angajoqqaat meeqqanillu sullissisut – meeqqanut innarluutillinnut, meeqqanut immikkut ittunik pisariaqartitsisunut meeqqanulluunniit ilikkariartormikkut ajornartorsiuteqartunut attuumassuteqartut piginnaanngorsarnerannik aallarnisaassasoq.
- **ATUARFIK PILLUGU** inatsit aamma Meeqqat atuarfianni immikkut atuartitsineq allatullu immikkut perorsaaniikkut ikiorsisarneq pillugit Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 21, 8. december 2017-meersoq naapertorlugit, meeqqat innarluutillit, meeqqat immikkut pisariaqartitsisut imaluunniit meeqqat ilikkariartormikkut ajornartorsiuteqartut atuartinneranni immikkut mianerisassaarpoq⁸.
- **MIO-P INNERSUUSUTIGAA**, kommunip meeqqanut innarluutillinnut, meeqqanut immikkut ittunik pisariaqartitsisunut meeqqanullu ilikkariartormikkut ajornartorsiuteqartunut inersimasunik ikiorserneqarluni sunngiffimmi sammisassat pilersisinneqarnissaat qularnaassagai. Taamaaliornikkut qularnaarneqassaaq meeqqanut innarluutillinnut atortut sinaakkutigisallu meeqqat ataasiakkaat pisariaqartitaannut naleqqussagaanissaat.
- **MIO-P INNERSUUSUTIGAA** atuarfiup/angerlarsimaffiup aamma MSI-p akornanni suleqatigiinneq patajaallisarneqassasoq, tassuunakkut meeqqat misissorneqarnissamik tapersersorneqarnissamillu pisariaqartitaat piviusunngortinneqarqullugit.
- **MIO-P INNERSUUSUTIGAA**, angajoqqaat meeqqanillu sullissisut pisariaqartitamik naapertorlugit ilitsersorneqassasut.
- **MIO-P INNERSUUSUTIGAA**, meeqqat atuarfinni meeqqanut innarluutillinnut naapertuuttunik ineqarnissaat qularnaarneqassasoq.
- **MIO-P INNERSUUSUTIGAA**, MSI-p suliassai akisussaaffiillu pillugit paasissutissat suliffeqarfinnut attuumassuteqartunut sammaanneqassasut.

6.4 Meeqqat imminut toqunnissamik ulorianartorsiortut meeqqallu innarligaasimasut ikiorneqartanngillat

MIO innuttaasunit saaffigineqarpoq, meeqqanik imminut toqunnissamik ulorianartorsiortunik aamma meeqqanik persuttagaasimasunik kinguaassiuutigulluunniit atornelugaasimasunik katsorsaanissamut imaluunniit ikiorsiinissamut periarfissanik amerlanernik ujartuisunit. Meeqqat Illersuisuata nalilerpaa, Meeqqat pillugit Isumaqatigiissummi artikel 39-p, meeqqat tarnikkut ikiorserneqarnissamut pisinnaatitaaffeqarnerannut tunngasup piviusunngortinniarnera ataatsimut isigalugu ajornartorsiutaasoq.

⁸ Ilaatigut pineqarpoq § 18 Atuaritsinerup aqqjissorneqarnera, § 19 – 20 Iliuusissanik pilersaarutit aamma atuartut mappii, § 22 Naliliineq uppersaasiinerlu, kiisalu Kapitali 3 Ingerlatseriaaseq ingerlaneralu Meeqqat atuarfianni immikkut atuartitsisarneq aamma allamik immikkut ittunik perorsaaniikkut ikiorsisarneq pillugu nalunaarusiamiittoq.

6.4.1 Meeqqanit inersimasunillu saaffiginissutitut assersuutit

- Inuusuttoq MIO-mut saaffiginnippoq oqaluttuarlunilu, MIO-p tikinissaa erinigisimallugu, atuaqatimi ilaata annertuumik ajornartorsiuteqarnera MIO-p paasiniassammagu. Inuusuttoq saaffiginnittoq assut nalornivoq, tassami atuaqataata oqarfigisimavaa, ikinngutini kimulluunniit oqaluttuassappat imminut toqunniarluni.

Atuqaataa angerlarsimaffimmini persuttagaasarpog, kisianni *"taamaallaat timimigut, kinnamiguunngitsoq, - takuneqarsinnaannginiassammatt"*. Inuusuttut arlaannaataluunniit ilinniartitsisuminnut oqarsimannginnerannut pissutaavoq, ilinniartitsisuminnik tatigininnginnerat. Atuarfiup pisortaa ittoorivaat aamma *"kommunimut oqarnissaq iluaqutaanngilaq, taakkumi aqqusinermi naapittarpagut."*

- Atuarfimmi aqutsisut meeqqat imminut toqunniarlutik kisaateqartut pillugit nalunaaruteqartarsimapput. Kisianni misigisarput, Inunnik Isumaginnittoqarfimmit qisuariarneq tassaasartog *"soqutigininnginneq"*.
- Atuarfimmi pisortat ilaata meeqqat marluk nalunaarutigisimasatik immikkut ernummatigalugit oqaatigaa. Aappaani pineqarpoq kinguaassiuutinut sammisumik pissusilersortarneq. Meeqqat ilinniartitsisunut meeqqanullu oqarsimavoq: *"innarlighaanikuugama"*. Meeqqap aappaa 10-nik ukioqarpoq, toqunissaminillu kissaateqarluni.

**MIO-p pisinnaatitaaffiit
pillugit meeqqanik
sammisaqartitsinerani
"Peqqinnissamik
isumaqatigiissummi",
meeqqat ilaata siullermik titartarpaa
inuk imminut nivinngarsimasog,
tullianik titartarpaa inuk
inummit allamit
aallaaneqartoq.**

6.4.2 Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffiit pillugit Isumaqatigiissutaanni -artikel 39: Meeqqap timikkut tarnikkullu ikiorserneqarnissaminut katsorsarneqarnissaminullu pisinnaatitaaffeqarnera

Artikel 39-mi pineqarput meeqqat qanorluunniit paarinerlu-gaasimasut, iluaqutiginiagaasimasut imaluunniit atornerlugaa-simasut, naalliutsitaasimasut allatulluunniit peqqarniingartu-mik inuppalaanngitsumik nikanarsaataasumilluunniit pineqar-simasut imaluunniit pillagaasimasut timikkut tarnikkullu peq-qissarneqarnissaanut inuiaqatigiinnullu ilaaqqilernissaminut pisinnaatitaaffeqarnerat.

PAASISSUTISSAT

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliaata 2017-imi Kalaallit Nunaannut innersuusutigaa qularnaaqqu-lugu, kikkulluunniit meeqqanik sullisissut sungiusarneqassa-sut, imminoqqajaasoqarneranik eqqarsartaatsikkullu peqqis-sutsikkut ajornartorsiuteqartoqarneranut ersiutaasartut ilisari-neqarsinnaalemissaannik. Aammattaaq Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliap oqaaseqaammuni nr. 11-mi erseqqissarpaa, nunap inoqqaavisa meerartaasa akornanni imminut toquttarnerit an-nertussusaat nunat ilaanni nunanit nunap inoqqaavini inut-taqanngitsut meerartaannit annertunerujussuusoq. Taama pisoqartillugu oqartussaasut, pitsaaliuilluni iliussissanut politikki ilusilersorlugulu piviusunngortissavaat, qularnaarlugulu nunap inoqqaavisa meerartaannut atugassanik aningaasatigut sulisoqarnikkullu amerlanerusunik sillimmateqarnissaq, kulturikkut naapertuuttumik tunngaveqartunik, inuiaqatigiillu pineqartut tu-sarniaaffigereernerisigut.

6.4.3 MIO-p innersuussutai

- **KOMMUNIP ORNIGULLUNI** pitsaaliulluni suliaqarnermik an-nertuumik pitsanngorsaanissaa pisariaqartinneqarpoq, meeqqat ajornartorsiutillit arajutsineqaqqunagit, pisariaqartitaminnilli ikior-serneqaqqullugit.
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA** tarnikkut ikiorsiisarnermut tunnga-sut pitsanngorsarneqassasut, meeqqat timikkut peqqissuunissaat qularnaarneqaqqullugu.
- **MIO-P INNERSUUSSUTIGAA**, emeeqqanut atorerluisunik (aan-gajaarniutit kanngunartuliernerillu) qanigisalinnut namminner-luunniit atorerluisuusunut katsorsartinnissamik neqeroorutit aal-larnisarneqassasut.
- **MIO-P INASSUTIGAA**, ingerlatsivinni tamani meeqqat inuusut-tullu ornittagaanni, upalungaarsimanissamut pilersaarutit tigusaasut suliarineqassasut, sulisut kikkulluunniit meeqqanik immi-nut toqunnissamut ulorianartorsiortunik naammattoorsinerminni erseqqissumik ilisimaniassammassuk taama nalaataqarnerminni qanoq iliornissartik. Aammattaaq – susassaqrarfinni allatulli - ma-tumani pingaartuuvoq sulisut supervisionertarnissaasa qularnaar-neqarnissaa.

PAASSISSUTISSAT

Peroriartornermi atugarliornerit – aamma taaneqartartut Adverse Childhood Experiences (ACEs) – inersimasunngor-nermut allaat ingerlalluarnissamut peqqissutsimullu an-nertuumik kingunipiloqartarput. Peroriartornermi artornar-tunik nalaataqarnerup inuit ataasiakkaat kingusinnerusuk-kut isumatsassimanermik tarnikkullu nappaateqalersin-naanerat annertusisittarpaa. Aammattaaq Kalaallit Nunaata avataani ilisimatusarnikkut uppernarsineqarnikuvoq, meeraanermi ataasiarluni arlalinnilluunniit artornartorsior-simaneq Inuusuttut akornanni imminut toqoriartarnerit 60-80 %-iinut pissutaasartut (Dube et al., 2001). Taamaalilluni meeraanermi persuttagaanermik innarligaanermilluunniit nalaataqarnerit, tassaapput innuttaasut peqqissusaannut atatillugu ajornartorsiutit annertuut, eqqugaasut ataasiak-kaat qaangerujussuarlugit sunniuteqartartut.

(“Persuttaasarnerit kinguaassiuitigullu atorerluisarne-rit Kalaallit Nunaanni innuttaasut akornanni misissuinerit tunngavigalugit allakkiaq. Statens Institut for Folkesund-hed, 2019)

7. NALUNAARUSIAMI PINGAARNERUSUTIGUT TUN- NGAVISSAQARTUMIK PAASISAT INASSUTEQAATILLU

Tunnngaviatigut Kommune Qeqertalimmi illoqarfinni nunaqarfinnillu Meeqqat Illersuisuata tikeraagaani, meeqqat atugarisaat nalinginnaasumik assigiinngissuteqaqaat. Qujanartumik meerarpassuit meeqqatut inuunerissaarput, peroriartortarlutillu inuunermut sapiisuseqarlutik, inersimasunillu isumassuulluavatunuk avatangiiseqarlutik

Kisianni angalanerup aamma ersersippaa meeqqat inuusuttullu amerlasuut, pisinnaatitaaffigisaminnik isumassorneqaratillu illersorneqanngitsut. Meeqqat inuusuttullu taakku akornanni, meeqqap kinguaassiuutitigut innarligaanissamut, imigassamut hashimullu, tarnikkut timikkullu persuttagaanissamut assigiinngisitsineq illersorneqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarnerata piviusunngortinnissaa imaannaanngitsunik ajornartorsiorfiusoq takussaavoq. Saniatigut ineriartornissaminut ilinniagaqarnissaminullu pisinnaatitaaffeqarnera unaminartoqarpoq, tamatumaniilu meeqqat angerlarsimaffimmik avataanut inissitat, meeqqat immikkut ittunik pisariaqartitsisut meeqqallu innarluutillit immikkut aarlerinartorsioqqajaalutik. Aammattaaq aaqjissugaanikkut aamma inooqatigiissutsikkut aningaasaqarnikkullu pissutsit arlallit, meeqqap peqqissuunissamut naammaginatummillu inuunermi atugaqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarneranik killilersuisuupput. Kingullertut – minnerunngitsumillu – meeqqap ikiomeqarnissaminut inooqatigiissutsikkullu isumannaatsuunissaminut pisinnaatitaaffeqarnera akornuserneqarpoq oqartussaasut sulianik suliaqartannginnerannik imaluunniit arriippalaamik suliaqartarnerannik.

7.1 *”Kikkut tamarmik nalunngikkaluarpaat, kisianni arlaannaannilluunniit iliuuseqartoqartanngilaq”.*

Meeqqamut pitsaanerpaasussap illersornissaanut paquminartutut isiginilluni pissusilersoneq suliarisanullu attuumassuteqarpallaartarnerit imaanannngitsumik akornutaapput.

Meeqqat Illersuisuat MIO-lu angalanermi kinguaassiuutitigut innarliinerit pillugit pinartunik arlalinnik saaffigineqarput. Innuttaasut sulisullu MIO-mut oqaluttuarnerisigut erserpoq, kinguaassiuutitigut innarliisarnertit inuiaqatigiinni sumi inissisimaneq apeqqutaatinnagu pisartut, sumiiffiillu ilaanni kanngunartulliornerit kinguaariinni arlalinni pisartut. Quleqtsiussami issuaq *”Kikkut tamarmik nalunngikkaluarpaat, kisianni arlaannaannilluunniit iliuuseqartoqarneq ajorpoq”* innuttaasut ukiorpassuarni akuliuffigineqanngitsunik innarliisoqartarsimanera pillugu oqaluttuurtut ilaannit issuaqavaoq.

Sulisut oqaluttuurtut kinguaassiuutitigut kanngunartulliornerit pillugit ilisimaneqanngitsunik kisitsiseqarnerarlugu/annikinaarilluni nalunaarutiginnittoqartarnerarlugu.⁹ Nalunaarutigineqartartut ikippallaartarnerannut nassuiaatitut eqqaaneqarpoq, qanoq qaqugukkullu nalunaarutiginnittarnissaq pillugu nalinginnaasumik qunusoqarlunilu nalornisoqartartuq. Annikippallaamik nalunaarutiginnittoqartarnerannut pissutaasut allat ilagaat *”kikkut tamarmik imminnut ilisarisimanagerat”*, aamma inersimasut meeqqat ingerlanerliorneranik pasitsaasinermi, ataatsimooqatigiffimmit ajattugaalernissap ernummatiginnera pissutigalugu nalunaarutiginnittanngitsut. Illoqarfinni nunaqarfinnillu inuit arlalitsigut imminnut pinngitsoorsinnaasannngillat, inooqatigiissutsikkut aningaasaqarnikkullu, aammattaaq sumiiffinnilu arlalinni nammineq pisanik inuusuteqaqatigiinneq pingaaruteqaqaaq. Aammattaaq pingaaruteqarpoq isiginiassallugu, pissaaneqassutsip inissisimasarnera sumiiffimmiit sumiiffimmut assigiinngitsuusarmat. Innarliisoq ilaqutariinni qullersaappat imaluunniit najukkami oqartussaasunut ilaalluni, qisuariarnissaq suli ajornakusoornerulisaaq. Inunnut ataatsimooqatigiinnissaq ataqqillugu perorsagaasimasunut (nammineq killissat illersornerat, ilaqutareerjussuit inuunarnissaannut ulorianarsinnaasutut isigineqarfigisaannik), qangaaniit ileqqusut malillugit, ilaqutariinnut ilaasut ataasiakkaat inuttut nammineq killiliisarnerat *”inertequtaapput”*.

Tamatumunnga atatillugu pingaartuuvoq erseqqissassallugu, kinguaassiuutitigut innarliinerit nalinginnaasumik arlalitsigut isertuunneqartarmata kanngusunneq imminnu pisuutinneq pissutigalugit. Aamma meeqqat inuusuttullu namminneq ernumagisinnaammassuk, ilaqtaminut qanoq kingunerumaarnersoq, isertukkatik pillugit inersimasunut oqaluttuassagunuk. *”Kikkut tamarmik imminnut ilisarisimagaangata”* imaluunniit imminnut arlaatigut attavigiillutik, arlaannaannuunniit attuumassuteqannginnissaq inatsisitigullu isumannaatsuunissaq pillugu apeqqut pingaarutit apeqqutigineqartariaqarpoq, minnerunngitsumik sumiiffinni ataasiinnarmik ikittuinnarnilluunniit kommunimi ingerlatsivinni tamani suliasanik sulisoqarfiusuni.

Paquminartutut isiginilluni pissusilersortarneq aamma suliamut attuumassuteqarpallaartarneq, meeqqamut pitsaanerpaasussap illersornissaanut qitiulluinnartumik akornutaapput. Kisianni paquminartut isigininnerit suliamullu attuumassuteqarpallaartarnerit tassaapput inersimasunit atavartitat, taamaammallu aamma inersimasunit oqallisigineqarlutillu kipitinneqartariaqartut – meeqqap isumannaatsuunissaa qularnaarumallugu. Illuatungiliinarnermi aallarnisartariaqarpoq ingerlatsineq, tateqatigiinnermik, ammasuunermik toqqissisimanermillu ilisarnaatilik.

Tamanna peqqisinissamut aqqaavaoq ajornakusooruq, pisariaqartorli, misigissutsit sakkortusinnaaqalutillu artornarsinnaaqisut oqalli-

⁹ Sulisut oqaatigisaat taperserqarput Namminersorlutik Oqartussat sulisunut mappersagaliaannit, tassani ilisimatitsissutaammaat, kinguaassiuutitigut pinerlunernerit amerlangaatsartut nalinginnaasumik politiinut nalunaarutigineqartartut, kisianni aamma kinguaassiuutitigut innarliinerit amerlaqisut politiinut nalunaarutigineqartanngitsut. Killiliisa, 2019.

sigilernissaannut sapiissuseqarnissamik piumasaqaateqarfiusoq.

MIO-p inassutigaa sumiiffinni ataasiakaani, najukkami ataatsimiitlialit ingerlatsinerit pineqartut aallarnissassagaat, nipangiussinerit paquminartitallu nungusarniarlugit. Ingerlatsinermut ilaassapput anertussutsinik pissutaasunillu qulaajaanerit, meeqqanik inersimasunillu aaqqiissutissanik ujartuinerit peqataatitsineq, ataatsimoorlunilu najukkami iliuusissanik pilersaarusoqatigiinneq. Ingerlatsinissaq tamanna pisinnaavoq kommunimit ikiorneqarluni imaluunniit suliamik ilisimasalinnit allanit ikiorsiinerit pisartunik inuiaqatigiinnillu mi- kinerusunik aamma piginneqataasutut misiginissamik pilersitsiner- mik ilisimasalinnit ikiorneqarluni.

7.2 Oqartussaasut inatsisit naapertorlugit nakkutilliinissaannut piginnaasat pa- tajaallisarnissaannik pisariaqartitsineq

Meeqqat Illersuisuat MIO-lu inunnit isumalluutaasunit sulisunillu meeqqat inuusuttullu pisinnaatitaaffeqarnertik naapertorlugu oqar- tussaasunit ikiorseqartanngitsut pillugit assigiinngitsorpissuar- nik saaffiqeqarput. Tamatumani pineqarput meeqqat timikkut per- suttagaasartut, kinguaassiuutitigut innarlineqarsimasut allatulluunniit atornerlugaasimasut.

Aammattaarli MIO saaffiqeqarpoq meeqqat qallikkut ajornar- siuteqarpassinngitsut imaluunniit meeqqat "erseqqissumik" sumi- ginnagaasimasutut pissusilersunngitsut pillugit. Tassaasinnaapput meeqqat angajoqqaamik atornerluinerannik isertuussiniarnermut nukissaminnik atuisut, nakkarsagaasartut allaniillu avissartaalutik imaluunniit meeqqat piffissami visivuumi atuannitsoortartut. Meeqqat taakku isumaginninnikkut suliassani "nalinginnaasuni" er- sinngillat, kisiannili allatut oqaatigalugu "radarimik ataaqussisut", ingerlanerliornermik ersinnginnera pissutigalugu.

Meeqqat Illersuisuata inassutigaa oqartussaasut nammineq ornigul- luni inatsisillu naapertorlugit nakkutilliinissamut isumaginninnikkul- lu sulinissamut piginnaasaqassusiat pitsanngorsaavigineqassasoq, taamaaliornikkut meeqqat ajornartorsiutaat piffissaagallartillugu paasineqartaqqullugit pitsaaliorneqartaqqullugillu, pisariaqartitami- nik ikiorneqarlutillu illersorneqatillugit.

Pitsaanerusunik nakkutilliisarnernerup aammattaq iluaqutaasumik malitsigissavaa, meeqqat inuusuttullu inersimasunik tatiginninnerisa annertusineri. Meeqqanik sullissisut ilaata oqarneratut: "Meeqqat imminnut tunngatillugu nalunaarutiginnittoqarsimanera arajutsisan- ngilaat". Kisiannili iliuuseqartoqanngippat, meeqqallu ikioqqugaa- ngamik susoqanngitsosq misigisarunikkut, inersimasunik tatiginnin- nerat annikilleriaannarsinnaavoq. Aammattaq inersimasut sulisullu oqariartuutigaat soriarsinnaajunnaqqasutut misigisarlutik, misigi- gaagamikkut nalunaarutiginninnit meeqqat pitsaasumik kingulim- mik iliuuseqarfigineqarneq ajortut.

Meeqqat ajornartorsiutaat "ersinngitsut", timikkut sumiginnaaneq, persuttaaneq kinguaassiuutitigullu innarliinerit assigalugit, paqumi- nartutut kanngunartutullu isigineqarput, taamaammallu MIO-7.1-mi innersuussutit assigannik innersuussutigaa, ajornartorsiutit tamakku sumiginnaanerit innarliinnerillu ersarinnerusut assigannik pissuse- qarfigineqassasut. MIO-p kaammattuutigaa periuseqartoqassasoq,

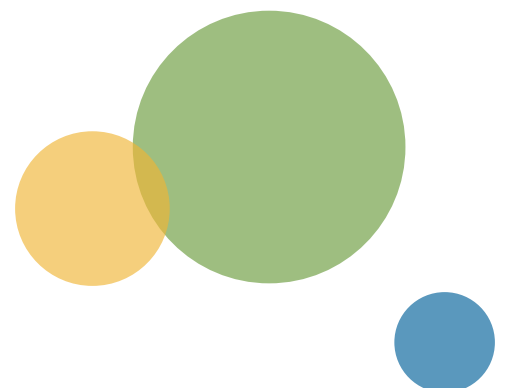
ajornartorsiutit aaqqiissutissallu sumiiffinni ataasiakaani qulaajar- neqarfigisaannik, meeqqat inersimasullu sunniuteqarluartumik peqa- taatinneqassasut, aamma ingerlatsineq kommunimit sulisunillu ilin- niagalinnit allanit tapersersorneqassasoq.

7.3 Peqataatitsineq: Meeqqanik peqataa- titsilluni meeqqallu isumaannik atuil- luni kultureqarnerup pitsanngorsaavi- ginissaata pisariaqartinneqarnera

Meeqqat peqataatinneqassatillugit ataatsimut isigalugu pingaar- tuuvoq, Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqaatigiissutsip tunngavi- nik aallaaveqarnissaq. Imaappoq meeqqat peqataanissaminnut ikior- tariaqarput, taakkuuppummi pisinnaatitaaffinnik pigisaqartut. Peqa- taatitsinerup qularnaassavaa meeqqat tamamik assigiinngisitaana- tik oqaaseqarnissaat, aamma meeqqat ajornartorsiutaasinnaasut suussusilerisaannuinaq peqataanatik aammali aaqqiissutissat malitseqartitsinissallu oqaasertalernissaannut peqataanissaat. Taa- matuttaaq inersimasut oqartussaasullu peqataatinneqassapput, taakkuuppummi akisussaasuusut.

Soorlu meeqqat apequtitut immersuilluni akisassanut akissutaasi- gup ersittoq, Kommune Qeqertalimmi meeqqat misigissutsitik nuan- nersut nuanninngitsullu pillugit oqaasit atorsinnaasaat annertoqaat assigiinngisitaarlualutillu. Tamanna aaqqiissuullugaanerusunik pe- qataatitsinissamut aallaavissatsialaavoq. Tassami meeqqat inuusut- tullu nammineq inissisimanertik inuunerminnilu atugarisatik pillugit annertuumik ilisimasaqarput, meeqqallu aperinerisigut qanoq inger- lanerat pillugu toqqaannartumik paasisaqaasaagut, tassuunakkut- taarlu meeqqat ilaqutariillu meerartallit aaqqiissutissatut siunner- suutaat pissarsiarisinnaavagut. Siunnersuutit immaqa atavarsin- naannerusutut ersertussat, namminneq inuunerannik aallaaveqar- nertik pissutigalugu.

Aamma meeqqat isiginneriaasiinik isumaannillu aperineq, tassaavoq meeqqat inuusuttullu isumaasa ataqqinerinik takutitsineq, tamannar- piarlumi Meeqqat pillugit Isumaqaatigiissummi artikel 12-ip siunerta- ra, tassani meeqqat tusaaniarneqarnissaminnut pisinnaatitaaffeqar- nerat allaaserineqarmat. Taamaammatt meeqqat ajornartorsiutaannut aaqqiissutaasinnaasut oqallisigineqassatillugit, Meeqqat Illersuisuata inassutigaa, inersimasut – tassalu angajoqqaat, meeqqanik sullis- sisut politikerillu - meeqqat peqataatittassagaat tusarnaarlugillu.

8. NAALAGAAFIIT PEQATIGIIT, ARTIKELIT KOMMUNE QEQERTALIMMI AMIGARTUMIK MALERUARNEQARTUT TAKUSSUTISSIARINERAT

Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 2: Pisinnaatitaaffiit pinngitsoqarani meeqqanut tamanut atuupput

Meeraq assigiinngisitaanermut immikkoortitaanermullu suugaluartumulluunniit illersugaassaaq

Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 3: Meeqqap soqutigisaasa qulakkeernissaat

Aaqqissuussanut tamanut tunngatillugu meeqqamut tunngagaangat meeqqap pisariaqartitai sallinneqartuassapput.

Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 5: Angajoqqaat akisussaaffii

Naalagaaffiit peqataasut (pisortat) angajoqqaat akisussaasuunerat ataqissavaat pisariaqaraangallu ikiuisassallutik.

Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 6: Meeqqap inuunissaminut pisinnaatitaaffeqarnera.

Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 12: Meeqqamut tunngasuni tamani meeqqap tusaaneqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarnera

Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 18: Pisortat angajoqqaanut angajoqqaatullu oqartussaasunut naapertuuttunik ikiorsiinissaminut pisussaaffeqarnerat

Pisinnaatitaaffiit isumaqatigiissutip matuma imarisaasa isumannaarnissaat siuarsarnissaallu siunertarlugu, naalagaaffiit peqataasut angajoqqaanut angajoqqaatullu oqartussaasunut taakku meeqqaminnik perorsaasutut pisussaaffiminnik piviusunngortitsiniarneranni naapertuuttunik ikiorsiisassapput.

Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 19: Timikkut tarnikkullu persuttagaanissamut atonerlugaanissamullu illersorneqarnissamut meeqqap pisinnaatitaaffeqarnera

Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 20: Meeqqat angerlarsimaffimmik avataanut inissitat ikiorneqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarnerat

Naalagaaffiit peqataasut (oqartussat) meeqqat angerlarsimaffimmik avataanut inissitat ikiussavaat.

Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 24: Meeqqap peqqissutsikkut anguneqarsinnaasut qaffasinnerpaaffisaannik angusaqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarnera

Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 25: Naalagaaffiit peqataasut (pisortat) qularnaassavaat meeqqat paaqqinniffinnut inissinneqarsimasut nakkutigineqarnissaat

Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 26: Inooqatigiissutsikkut isumannaatsuuneq: Meeqqap inooqatigiissutsikkut isumannaallisavigineqarnissaq pillugu pisinnaatitaaffeqarnera

Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 27: Meeqqap ineriartornissaminut pisariaqartunik inuunermini atugaqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarnera

Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 28: Meeqqat ilinniartitaanissamut ilinniagaqarnissamullu pisinnaatitaaffeqarnera

Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 29: Meeqqap ineriartornissaminut pisinnaatitaaffeqarnera

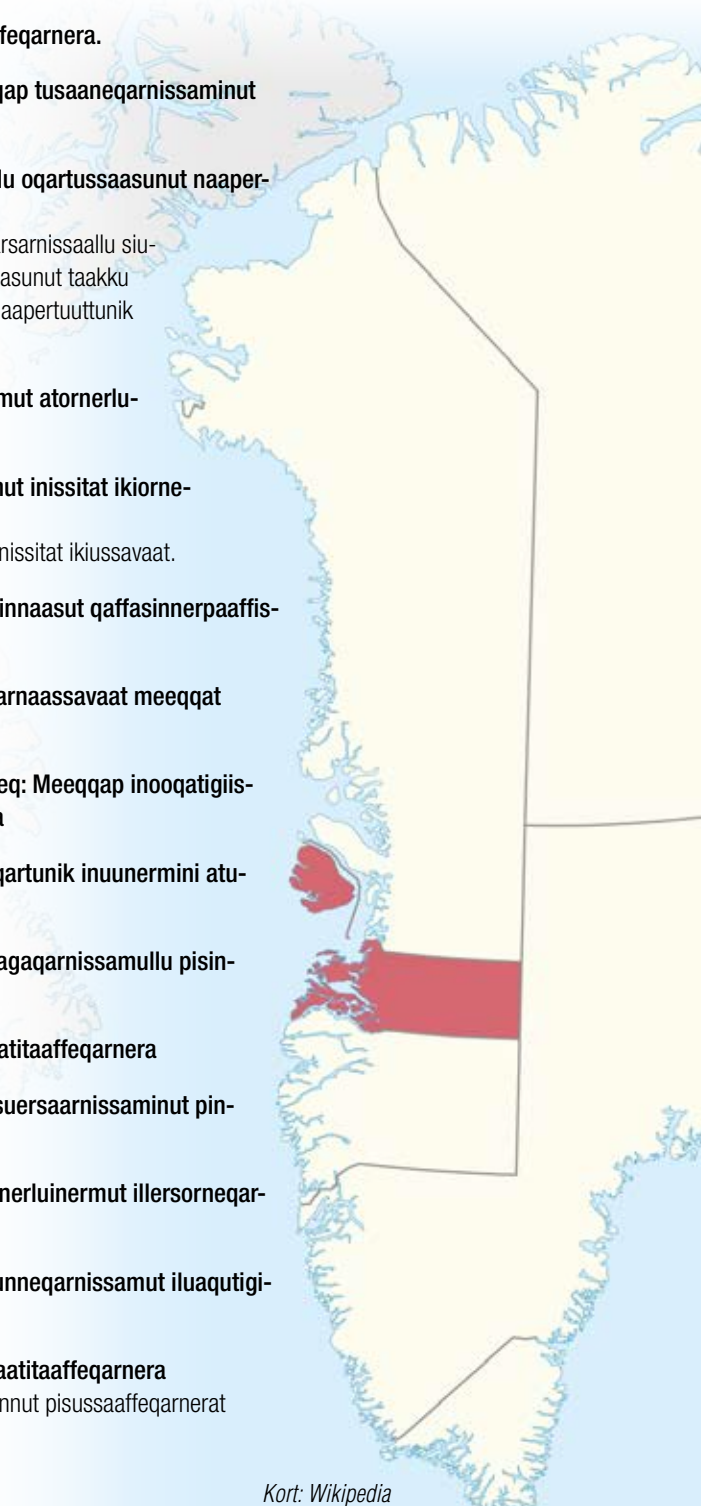
Naalagaaffiit Peqatigiit, -artikel 31: Meeqqap sunngiffeqarnissaminut, qasuersaarnissaminut pinguarneqarnissaminullu pisinnaatitaaffeqarnera

Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 33: Meeqqap hashimik imigassamillu atonerluineranut illersorneqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarnera

Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 34: Meeqqap kinguaassiutitigut atonerlunneqarnissamut iluaqutiginarneqarnissaminullu illersorneqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarnera

Naalagaaffiit Peqatigiit, artikel 39: Meeqqap ikiorneqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarnera

Naalagaaffiit peqataasut (pisortat) meeqqat ikiorneqarnissaasa qularnaarnissaannut pisussaaffeqarnerat

9. TULUTTUT EQIKKAANEQ

The Spokesperson for Children and the National Advocacy Center for Children's Rights - MIO - have a special mandate in Greenland to monitor children's living conditions and ensure children's rights (Inatsisartutlov nr. 11 of 22 November 2011 on the Børnetalsmand og Børneråd (The Spokesperson for Children and the Council for Children) section 8, paragraph 1, item 4). The Spokesperson for Children monitors whether law and practice are in accordance with the obligations of Greenland under the UN Convention on the Rights of the Child.

The purpose of the trip to Qeqertalik Municipality in October – November 2019 was to talk to children and hear what they think about their living conditions.

The method is based on conversations, teaching and human rights activities with children and adults. With this approach it has become possible to give advice and guide children about their rights, and to gain knowledge about the conditions under which children live.

Based on this report, it is the Spokesperson for Children's desire to communicate information about the children's living conditions in Qeqertalik Municipality as well as to put the current situation up for discussion and public debate.

In general there are large differences in children's conditions in the towns and villages in the Municipality of Qeqertalik. Fortunately, many children live a rich childhood life and grow up with courage and caring adults around them.

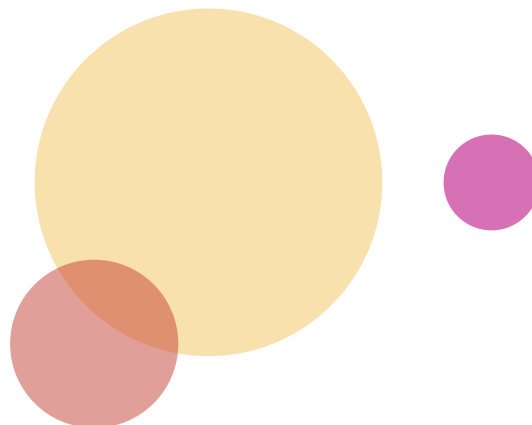
But the journey also showed that there is a large group of children and young people who do not receive the care and protection they are entitled to. Among this group of children and adolescents are seen serious challenges in terms of the child's right to protection from sexual abuse, alcohol and hashish, mental and physical violence and discrimination. In addition, the child's right to development and education is challenged under which children placed outside of their home, with special needs and children with disabilities are particularly at risk. A number of structural and socio-economic conditions further limit the child's right to health and a satisfactory standard of living. Last but not least, the child's right to help and social security is hampered by the lack of or slow handling of the authorities.

The report recommends that:

1. Taboo behavior and bias must be addressed
2. The capacity of the authorities to carry out statutory supervision must be strengthened
3. Children are involved and their views applied

The Spokesperson for Children and MIO have notified Qeqertalik Municipality about 29 cases of concern about children.

Each section contains examples of inquiries from children and adults, as well as recommendations from MIO and the Spokesperson for Children about possible improvements for the living conditions for children and adolescents in Qeqertalik Municipality.

10. ATUAKKAT TUNNGAVIGINEQARTUT

MIO. Inddragelse af børn og unge, hvordan og hvorfor/Meeqqanik inuusuttunillu peqataatitsineq, qanoq aamma sooq. Thomas Trier Hansen, 2018.

Sæt børns rettigheder på skoleskemaet/ Meeqqat pisinnaatitaafii ilinniartitsisutigigit, MIO og Institut for Menneskerettigheder, – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution, 2014.

Killiliisa – lad os sætte grænser. Håndbog til fagpersoner om seksuelle overgreb mod børn. Styrelsen for Forebyggelse og Sociale Forhold, 2019.

Det er min krop/Uangaana timiga! MIO, Saaffik og Departement for Familie, Ligestilling og Sociale Anliggender, 2016

Convention on the Rights of the Child, General Comment no. 11 (2009) Indigenous Children and their rights under the Convention, 2009.

Convention on the Rights of the Child, General Comment No. 13 (2011) The right of the child to freedom from all forms of violence, 2011

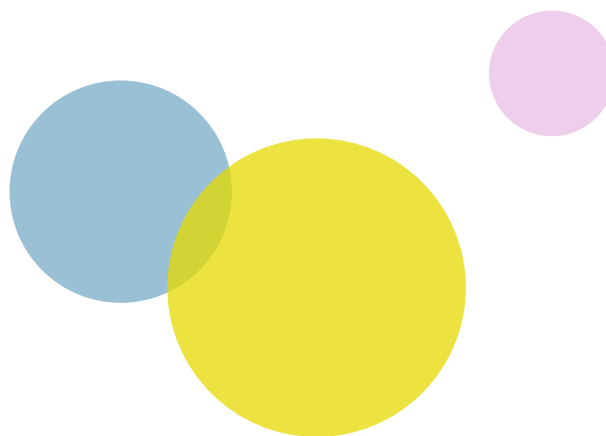
Convention on the Rights of the Child, General comment No. 15 (2013) on the right of the child to the enjoyment of the highest attainable standard of health (art. 24)

Convention on the Rights of the Child, General comment No. 17 (2013) on the right of the child to rest, leisure, play, recreational activities, cultural life and the arts (art. 31)*

Vold og seksuelle overgreb baseret på befolkningsundersøgelserne i Grønland. Et notat baseret på befolkningsundersøgelserne i Grønland. Statens Institut for Folkesundhed, 2019)

FN's Børnekomité's Konkluderende bemærkninger til Danmarks femte periodiske beretning, 2017

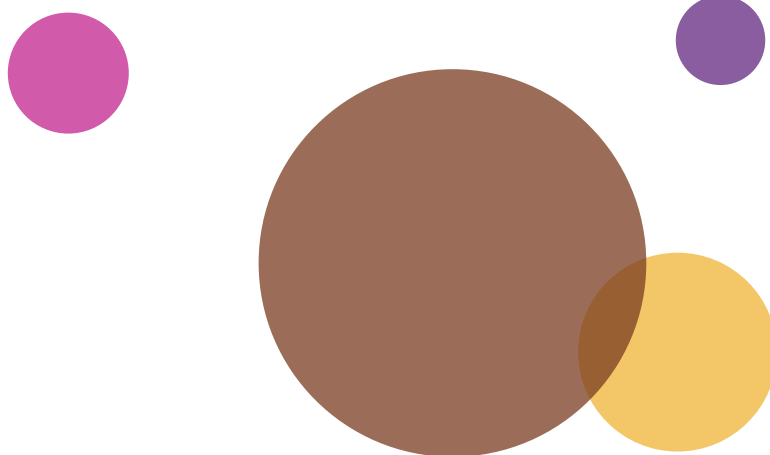
https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC/C/DNK/CO/5&Lang=En

11. ILANNGUSSAT

Ilannugsaq 1: Kommune Qeqertalik - pilersaarut

Ilannugsaq 2: Atuarfinnut, atuartut angerlarsimaffiit aamma Efterskole Villads Villadsen-imut apeqqutit imersuilluni akisassat

ILANNGUSSAQ 1

Kommune Qeqertalik - pilersaarut

MIO-p Kommune Qeqertalimmiinnerani pilersaarut
MIO's plan i Kommune Qeqertalik

Ulloq Dato	Sumiiffik Sted	Nal. Kl.	Sammissassaq Aktivitet
21.10.19 Ataasinngorneq Mandag	Ikerasaarsuk	08.00	<u>1. – 3. klassit</u>
		09.30	Atuartut oqaloqatigineqarneri sammissaqartinneqarnerilu Dialog og aktivitet med eleverne
		09.50	<u>4. – 9. klassit</u>
		11.20	Atuartut oqaloqatigineqarneri sammissaqartinneqarnerilu Dialog og aktivitet med eleverne
		12.30	Atuarfiup aqutsisui ilinniartitsisullu ataatsimeeqatigineqarneri
		13.30	Møde med skoleleder og lærere
		10.00	Innuttaasut saaffiginninnerat
		17.00	Borgerhenvendelser
		15.00	Kommunep ataatsimeeqatigineqarnera
		16.00	Møde med kommunen
22.10.19 Marlunngorneq Tirsdag	Niaqornaarsuk	08.00	<u>1. – 3. klassit</u>
		09.30	Atuartut oqaloqatigineqarneri sammissaqartinneqarnerilu Dialog og aktivitet med eleverne
		10.05	<u>4. – 9. klassit</u>
		11.35	Atuartut oqaloqatigineqarneri sammissaqartinneqarnerilu Dialog og aktivitet med eleverne
		13.00	Atuarfiup pisortaa sunngiffimmilu aqutsisup ataatsimeeqatigineqarneri
		14.00	Møde med skole- og fritidsleder

		10.00 17.00	Innuttaasut saaffiginninnerat Borgerhenvendelser
		15.00 16.00	Kommunep ataatsimeeqatigineqarnera Møde med kommunen
23.10.19 Pingasunngorneq Onsdag	Kangaatsiaq	08.00 09.30	<u>5. – 7. klassit</u> Atuartut oqaloqatigineqarneri sammisaqartinneqarnerilu Dialog og aktivitet med eleverne
		09.50 11.20	<u>1. – 4. klassit</u> Atuartut oqaloqatigineqarneri sammisaqartinneqarnerilu Dialog og aktivitet med eleverne
		10.00 17.00	Innuttaasut saaffiginninnerat Borgerhenvendelser
		14.30	Kommunep ataatsimeeqatigineqarnera Møde med kommunen
24.10.19 Sisamangorneq Torsdag	Kangaatsiaq	08.00 09.30	<u>8. – 10. klassit</u> Atuartut oqaloqatigineqarneri sammisaqartinneqarnerilu Dialog og aktivitet med eleverne
		10.00 11.30	Atuarfiup aqutsisuisa ataatsimeeqatigineqarneri Møde med skoleledelsen
		10.00 17.00	Innuttaasut saaffiginninnerat Borgerhenvendelser
25.10.19 Tallimangorneq	Aasiaat	11.00 12.00	Kommunep ataatsimeeqatigineqarnera Møde med kommunen

Fredag			
26.10.19 Arfiningorneq Lørdag	Aasiaat	14.00 17.00	<u>Ilaqtariit ulluat</u> Meeqqat pisinnaatitaaffii meeqqanut inersimasunullu <u>Familiedag</u> Børns rettigheder for børn og voksne
28.10.19 Ataasingorneq Mandag	Aasiaat	08.00 09.30 10.00 11.30	<u>7. K</u> Atuartut oqaloqatigineqarneri sammisaqartinneqarnerilu Dialog og aktivitet med eleverne <u>7. L</u> Atuartut oqaloqatigineqarneri sammisaqartinneqarnerilu Dialog og aktivitet med eleverne
		10.00 17.00	Innuttaasut saaffiginninnerat Borgerhenvendelser
		13.00 14.30	Inunnik Isumaginnittoqarfiup ataatsimeeqatigineqarnera Møde med socialforvaltningen
29.10.19 Marlunngorneq Tirsdag	Aasiaat	08.00 09.30 10.00 11.30	<u>9. K</u> Atuartut oqaloqatigineqarneri sammisaqartinneqarnerilu Dialog og aktivitet med eleverne <u>9.L</u> Atuartut oqaloqatigineqarneri sammisaqartinneqarnerilu Dialog og aktivitet med eleverne
		12.30 14.30	Atuarfiup aqutsisuisa ataatsimeeqatigineqarneri Møde med skoleledelsen
		15.00 16.30	<u>Atuartut Ineqarfiat</u> Atuartut Ineqarfiannut sammisaqartitsilluni pulaarneq Aktivitetsbesøg på elevhjemmet

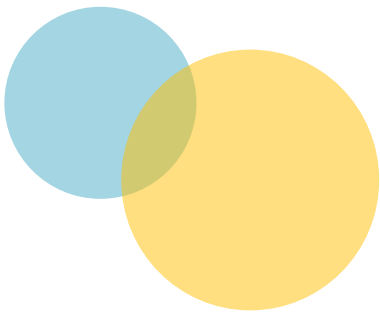
		10.00 17.00	Innuttaasut saaffiginninnerat Borgerhenvendelser
30.10.19 Pingasunngorneq Onsdag	Akunnaaq	08.00 09.30	<u>1. – 8. klassit</u> Atuartut oqaloqatigineqarneri sammisaqartinneqarnerilu Dialog og aktivitet med eleverne
		10.00 11.30	Atuarfiup aqutsisuata ataatsimeeqatigineqarnera Møde med skoleleder
		10.00 17.00	Innuttaasut saaffiginninnerat Borgerhenvendelser
		15.00 16.00	Kommunep ataatsimeeqatigineqarnera Møde med kommunen
31.10.19 Sisamanngorneq Torsdag	Qasigiannugit	08.00 09.30	<u>6. -7. klassit</u> Atuartut oqaloqatigineqarneri sammisaqartinneqarnerilu Dialog og aktivitet med eleverne
		10.00 11.30	<u>8. – 10. klassit</u> Atuartut oqaloqatigineqarneri sammisaqartinneqarnerilu Dialog og aktivitet med eleverne
		10.00 17.00	Innuttaasut saaffiginninnerat Borgerhenvendelser
		13.00 15.00	Inunnik Isumaginnittoqarfiup ataatsimeeqatigineqarnera Møde med socialforvaltningen
01.11.19	Qasigiannugit	08.00	<u>4. – 5. klassit</u>

Tallimanngorneq Fredag		09.30	Atuartut oqaloqatigineqarneri sammisaqartinneqarnerilu Dialog og aktivitet med eleverne
		10.00 12.00	Atuarfiup aqutsisuisa ataatsimeeqatigineqarneri Møde med skoleledelsen
		13.00 14.30	<u>Villads Villadsenip Efterskolia</u> Atuartut oqaloqatigineqarneri sammisaqartinneqarnerilu Dialog og aktivitet med eleverne
		14.45 15.45	<u>Villads Villadsenip Efterskolia</u> Atuarfiup aqutsisuisa ataatsimeeqatigineqarneri Møde med skoleledelsen
		10.00 17.00	Innuttaasut saaffiginninnerat Borgerhenvendelser
03.11.19 Sapaat Søndag	Qeqertarsuaq	14.00 17.00	<u>Ilaqutariit ulluat</u> Meeqqat pisinnaatitaaffii meeqqanut inersimasunullu <u>Familiedag</u> Børns rettigheder for børn og voksne
04.11.19 Ataasinngorneq Mandag	Qeqertarsuaq	08.00 09.30 10.00 11.30	<u>5. klassit</u> Atuartut oqaloqatigineqarneri sammisaqartinneqarnerilu Dialog og aktivitet med eleverne <u>6. – 7. klassit</u> Atuartut oqaloqatigineqarneri sammisaqartinneqarnerilu Dialog og aktivitet med eleverne
		10.00 17.00	Innuttaasut saaffiginninnerat Borgerhenvendelser

		13.00 14.30	Inunnik Isumaginnittoqarfiup ataatsimeeqatigineqarnera Møde med socialforvaltningen
05.11.19 Marlunngorneq Tirsdag	Qeqertarsuaq	08.00 09.30 10.00 11.30	<u>8. & 10. klassit</u> Atuartut oqaloqatigineqarneri sammisaqartinneqarnerilu Dialog og aktivitet med eleverne <u>9. klassit</u> Atuartut oqaloqatigineqarneri sammisaqartinneqarnerilu Dialog og aktivitet med eleverne
		12.30 14.00	Atuarfiup aqutsisuisa ataatsimeeqatigineqarneri Møde med skoleledelsen
		10.00 15.00	Inuttaasut saaffiginninnerat Borgerhenvendelser

ILANNGUSSAQ 2

**Atuarfinnut, atuartut angerlarsimaffiitut
aamma Efterskole Villads Villadsen-imut
apeqqutit imersuilluni akisassat**

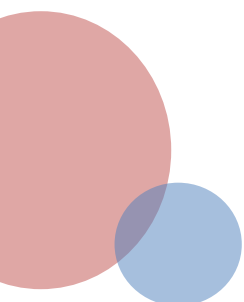
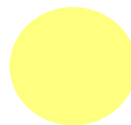
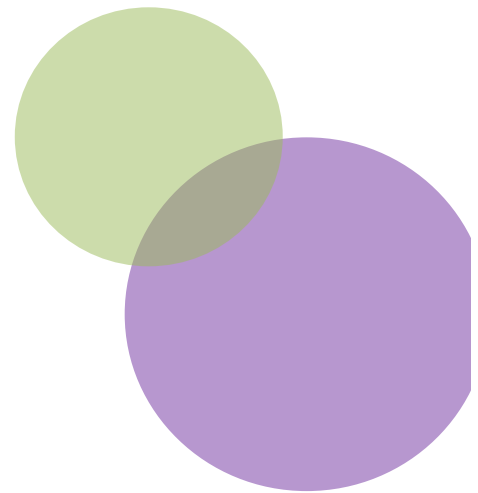
MEEQQAT TAMARMIK NALEQARPUP

UKIUT:

SUMIUUVIT:

MISIGISSUTSIT QANOQ ITTUT NALUNNGILIGIT?

NUANNERSUMIK MISIGISAQARAANGAVIT QANOQ MISIGISIMASARPIT?

NUANNINNGITSUMIK MISIGISAQARAANGAVIT QANOQ MISIGISIMASARPIT?

MEERAANERMI/INUUSUTTUARAANERMI SUNA NUANNERPA?

MISIGISIMAVIT ANGERLARSIMAFFINNI ILLERSUGAALLUTIT?

OQALUTTUARIUK SOOQ MISIGISIMANERLUTIT ANGERLARSIMAFFINNI ILLERSUGAANERLUTIT (IMLT. ILLERSUGAANNGINNERLUTIT).

MISIGISIMAVIT ATUARFIMMI ILLERSUGAALLUTIT?

OQALUTTUARIUK SOOQ MISIGISIMANERLUTIT ATUARFIMMI ILLERSUGAANERLUTIT (IMLT. ILLERSUGAANNGINNERLUTIT).

MISIGISIMAVIT SUNNGIFFINNI ILLERSUGAALLUTIT?

OQALUTTUARIUK SOOQ MISIGISIMANERLUTIT SUNNGIFFINNI ILLERSUGAANERLUTIT (IMLT. ILLERSUGAANNGINNERLUTIT).

INUUNERIT PILLUGU, QANORLU MISIGISAQARTARNERLUTIT KINA OQALOQATIGISINNAAVIUK? IMAASSINNAAVOQ PISIMASUT NUANNERSUT IMALUUNNIIT OQALUTTUARISSALLUGIT SAPERNARTUT

	ATEQ & OQARASUAAT/E-MAIL
ANGERLARSIMAFIMMI	
ILAQUTARIINNI	
ATUARFIMMI	
SUNNGIFFIMMI	

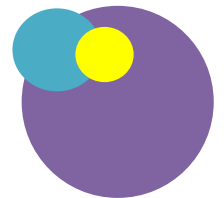

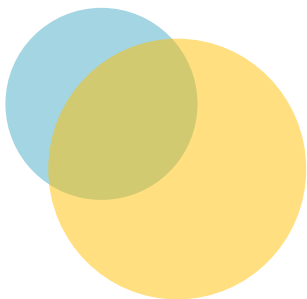
IKINNGUTIT	
PISORTANI	
ALLAT	

INERSIMASUT QANOQ ILIUSSAPPAT PAARILLUASSAGUNITIT?

ILINNUT ANGERLARSIMAFFIK NUANNERSOQ QANOQ ITTUUA?

PIUMAGUIT ANGERLARSIMAFFIIT QANOQ ITTUUNERSOQ OQALUTTUARISINNAAVAT.

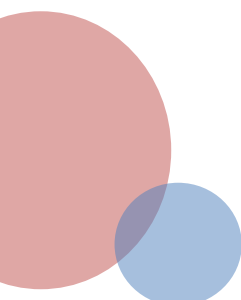
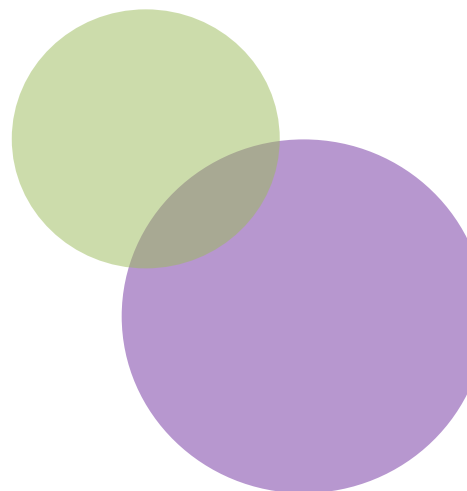
MEEQQAT TAMARMIK NALEQARPUP

UKIUT:

SUMINNGAANNEERPIT:

NUNAQARFIMMIIT ILLOQARFIMMUT PILLUNI QANOQ IPPA?

ILAQUTTANUT SANILLIULLUGU ATUARTUT ANGERLARSIMAFFIANI INUUSUTTUT ALLAT AKORNANNI NAJUNGAQARLUNI QANOQ ITTUUNERSOQ OQALUTTUARIUK.

SUNIK NERISSANERLUSI AALAJANGEEQATAASARPIT?

NERISASSIUQATAASARPIT?

ATUARTUT ANGERLARSIMAFFIANI INEQARTUSI ATAATSIMEEQATIGIITTARPISI?

ATUARTUT ANGERLARSIMAFFIANI QANOQ PISOQARNISSAANIK AALAJANGEEQATAASARPIT?

ATUARTUT ANGERLARSIMAFFIANI AALAJANGERSIMASUMIK ANGERLARTARFEQARPISI?

ATUAKKERINERMI IKIORSERNEQARNISSAMIK PERIARFISSAQARPA

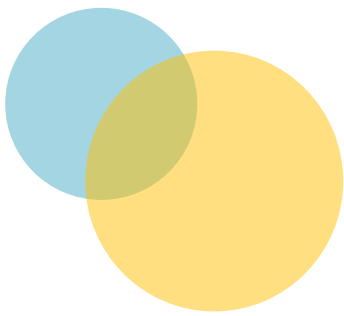
INERSIMASUNIK IMLT. ALLANIK OQALOQATISSAQARPIT?

QANOQ AKULIKITSIGISUMIK ANGAJOQQAATIT ATTAVIGISARPIGIT?

NAPPARSIMAGAANGAVIT KIAP ISUMASSORTARPAATIT?

AALAJANGERSIMASUMIK ATTAVEQAATEQARPIT?

MOBILEQARNERMUT TUNNGATILLUGU AALAJANGERSIMASUNIK MALITTARISASSAQARPA?

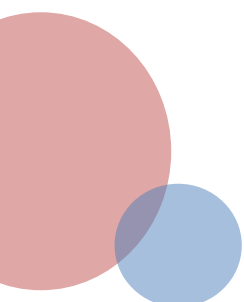
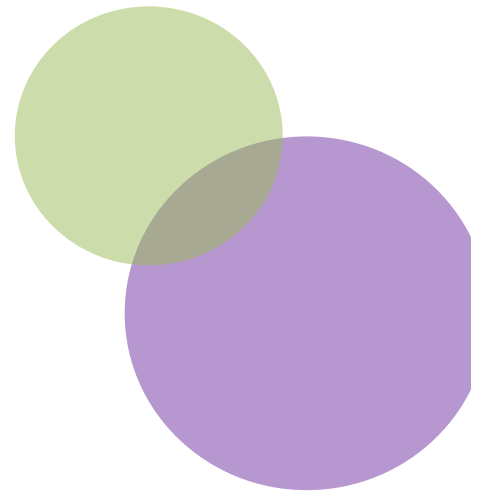
INUUSUTTUT TAMARMIK NALEQARPUP

UKIUT:

SUMIUUVIT: _____

ILAQUTTANNUT SANILLIULLUGU EFTERSKOLIMI INUUSUTTORPASSUIT ALLAT AKORNANNI NAJUGAQALERLUNI QANOQ ITTUUNERSOQ OQALUTTUARIUK.

MISIGISIMAVIT TOQQISSISIMASUMIK INUUNEQARLUTIT?

ILINNUT INUUNEQ TOQQISSISIMANARTOQ QANOQ ISUMAQARPA?

MISIGISIMAVIT ULLUINNARNI IKIORSIINEQ PISARIAQARTITAT PISARLUGU?

MEEQQANUT INUUSUTTUNULLU IKIORSIISARNEQ EQQARSAATIGALUGU PITSANNGORSARNIARAANNI QANOQ ILIORTOQARSINNAAVA?

INUUNERIT PILLUGU, QANORLU MISIGISAQARTARNERLUTIT KINA OQALOQATIGISINNAAVIUK? IMAASSINNAAVOQ PISIMASUT NUANNERSUT IMALUUNNIIT OQALUTTUARISSALLUGIT SAPERNARTUT

	ATEQ & OQARASUAAT/E-MAIL
ANGERLARSIMAFFIMMI	
ILAQUTARIINNI	
ATUARFIMMI	
SUNNGIFFIMMI	
IKINNGUTIT	

PISORTANI	
ALLAT	

MIO – Meeqqat Pisinnaatitaaffiinut Sullissivik

Postboks 1290, Qullilerfik 2, nr. 801-2 • 3900 Nuuk, Grønland • www.mio.gl • mio@mio.gl